

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

OPIS CZĘŚĆ I
- UWARUNKOWANIA ROZWOJU-

ZAŁĄCZNIK NR 3

DO UCHWAŁY NR XLIX/324/13
RADY MIEJSKIEJ TRZCIANKI
z dnia 11 lipca 2013 r.

Trzcianka 2013 r.

Opracował zespół pod kierunkiem:
mgr inż. arch. Piotra Kozłowskiego - upr. urb.
1485/96 ZOIU Z-292

Opracowanie: INTEGRA Sp. z o.o. Poznań

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU	5
1. WPROWADZENIE	5
1.1.Przedmiot i cel opracowania.....	5
1.2. Cel, zadania i istota studium.....	7
1.3. Korzyści wynikające z opracowania studium.....	8
2.UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY W REGIONIE	8
2.1.Położenie i pozycja gminy w regionie.....	8
2.2. System powiązań zewnętrznych.....	9
3.UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU MIASTA I GMINY	10
3.1.Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów, stan ładu przestrzennego.....	10
3.2.Stan prawny gruntów.....	13
4.UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO-PRZYRODNICZE	13
4.1.Fizjografia obszaru gminy.....	13
4.2.Geomorfologia i geologia.....	16
4.2.1.Kopaliny, surowce mineralne.....	18
4.3.Klimat.....	19
4.4.Gleby.....	20
4.5.Hydrografia.....	20
4.6.Szata roślinna.....	23
4.7.Fauna.....	25
4.8.Istniejące chronione obszary i obiekty gminy Trzcianka.....	26
4.8.1.Obszary Chronionego Krajobrazu.....	26
4.8.2.Rezerваты przyrody.....	27
4.8.3.Pomniki przyrody.....	27
4.9.Ekologiczny System Sieci Obszarów Chronionych proponowanych dla gminy Trzcianka.....	32
4.9.1. Obszary węzłowe i korytarze ekologiczne.....	33
4.10.Obszary Sieci Ekologicznej Natura 2000.....	33
4.11.Obszary i obiekty chronione na podstawie innych przepisów.....	38
4.11.1.Obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o lasach.....	38
4.11.2.Obszary chronione na podstawie ustawy – Prawo wodne.....	38
5.HISTORYCZNO - KULTUROWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO 39	39
5.1. Krótki rys historyczny.....	39
5.2.Dzieje Ziemi Trzcianieckiej od początków państwa polskiego.....	40
5.3.Historia i charakterystyka poszczególnych miejscowości gminy.....	42
5.4. Noty historyczne wybranych wsi i charakterystyka przestrzenna.....	45
5.5. Obiekty i obszary chronione.....	54
5.5.1. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków.....	54
5.5.2. Wykaz obiektów ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków na podstawie wykazu z wojewódzkiej ewidencji zabytków.....	54
6.LUDNOŚĆ GMINY TRZCIANKA	85
6.1. Liczba i rozmieszczenie ludności.....	85
6.2.Struktura ludności według płci i wieku.....	90
6.3. Ruch naturalny.....	91
6.4. Ruch wędrowniczy.....	93
7.POZIOM ŻYCIA I WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W GMINIE TRZCIANKA	97
7.1.Rynek pracy.....	97
7.2. Poziom i warunki życia	98
7.3. Sytuacja mieszkaniowa.....	102
7.4.Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....	105
7.5.Potrzeby i możliwości rozwoju.....	107
8.UWARUNKOWANIA ROZWOJU FUNKCJI GOSPODARCZYCH	107
8.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	107
8.2.Działalność produkcyjna - przemysł, wytwórczość, bazy, budownictwo.....	117
8.3. Turystyka, wypoczynek.....	118
8.4. Ruch turystyczny.....	121

8.4.1.Trasy i szlaki rowerowe.....	121
8.4.2.Szlaki turystyczne piesze.....	121
9. UWARUNKOWANIA ROZWOJU SYSTEMÓW TECHNICZNYCH.....	122
9.1. Transport i komunikacja.....	122
9.1.1. Komunikacja drogowa - sieć transportowa na terenie gminy Trzcianka:.....	122
9.1.2. Komunikacja kolejowa.....	124
9.1.3. Komunikacja autobusowa.....	124
9.2. Infrastruktura techniczna.....	125
9.2.1. Woda.....	125
9.2.2. Kanalizacja.....	126
9.2.3. Energia elektryczna.....	127
9.2.4. Gaz.....	128
9.2.5. Ciepło.....	129
9.2.6. Telekomunikacja.....	130
9.2.7. Gospodarka odpadami.....	131
9.2.8. Cementarnictwo.....	132
10. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.....	132
11. PODSUMOWANIE.....	133

CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. WPROWADZENIE

1.1. Przedmiot i cel opracowania

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 647 ze zm.) wprowadza obowiązek sporządzania przez gminy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jako dokumentu określającego politykę przestrzenną gminy. Dokument ten był przewidziany także przez ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Większość gmin sporządziła studium pod rządami starej ustawy. Nowa ustawa w odróżnieniu od uprzednio obowiązującej wprowadziła zmiany zwłaszcza w procedurze jego sporządzania. Obecnie sporządzanie studium uległo większemu uspołecznieniu, przewidziano składanie wniosków przez obywateli, wyłożenie do publicznego wglądu projektu studium, publiczną debatę, możliwość złożenia uwag i wniosków (przy konieczności rozstrzygnięcia ich przez Burmistrza i Radę Miejską). Dla projektu studium określono w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. zakres i formę projektu studium (wcześniej istniała całkowita dowolność powodująca, że zapisy studium w różnych gminach były bardzo odmienne).

Ze względu na znaczną dezaktualizację studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz inną metodykę i sposób opracowania projektu redakcja niniejszej zmiany studium stanowi zupełnie nową treść w zakresie zarówno części opisowej jak i rysunkowej. Tak więc tekst studium jest zupełnie nową redakcją i jedynie w niewielkiej części wykorzystano pierwotną jego treść dla udokumentowania zaistniałych w gminie procesów.

Zgodnie z wymaganiami powyższego Rozporządzenia studium składa się z następujących części:

- 1) „Synteza ustaleń studium” – określająca politykę przestrzenną gminy stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej Trzcianki w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 2) Rysunek pt. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianka” opracowany w skali 1:25 000 dla obszaru

gminy Trzcianka (arkusz A) i 1: 5 000 dla obszaru miasta i wybranych jednostek osadniczych (arkusze B i B1-B18), stanowiące załącznik nr 2 do uchwały Rady Miejskiej Trzcianki w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;

- 3) Część opisowa studium składa się z dwóch tomów zatytułowanych „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianka – opis część I – uwarunkowania rozwoju”, zawierająca określenie uwarunkowań rozwoju gminy, stanowiąca załącznik nr 3 do uchwały Rady Miejskiej Trzcianki w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianka – opis część II – kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego”, określająca kierunki rozwoju gminy i zagospodarowania przestrzennego wraz z uzasadnieniem przyjętych rozwiązań stanowiąca załącznik nr 4 do uchwały Rady Miejskiej Trzcianki w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 4) Rysunek pt. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianka – uwarunkowania rozwoju” opracowany w skali 1: 25 000, stanowiący załącznik nr 5 do uchwały Rady Miejskiej w Trzciance w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Opis - część I zawiera opis uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianka, stanowiący zbiór informacji nt. stanu istniejącego zagospodarowania obszaru gminy, aktualnego stanu rozwoju społeczno-gospodarczego, uwarunkowań środowiskowych, kulturowych, ekonomicznych, technicznych i prawnych. Część ta stanowi podstawy informacyjne, bazę danych o gminie, która będzie wykorzystywana w dalszych opracowaniach planistycznych.

Na podstawie tych dokumentów podejmowane będą decyzje planistyczne, w tym podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W trakcie sporządzania opracowań planistycznych kierunki określone w tych dokumentach będą stanowiły wytyczne dla opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art. 17 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). Załączniki te będą podstawą do

stwierdzania nie sprzeczności planów zagospodarowania przestrzennego z ustaleniami studium (art. 20 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

1.2. Cel, zadania i istota studium

Studium jest opracowaniem o charakterze strategicznym (generalnym), jest „osią” systemu planowania przestrzennego na poziomie gminy.

W studium określona jest także polityka informacyjna gminy przynajmniej w zakresie gospodarki przestrzennej, która może być częścią strategii informacyjnej gminy zorientowanej na promocję gminy i tworzenie informacyjnych podstaw dla bieżących decyzji administracyjnych i działań organizatorskich.

Podstawowymi zadaniami opracowywanego studium są:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem;
- sformułowanie kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, a także podstawowych zasad polityki przestrzennej i zasad ochrony interesu publicznego;
- stworzenie podstaw do koordynacji sporządzania planów miejscowych i podstaw informacyjnych do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów miejscowych;
- promocja miasta i gminy.

Na proces sporządzanie studium składają się następujące prace (etapy):

- rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy;
- określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- sformułowanie polityki przestrzennej.

Na etapie rozpoznania uwarunkowań rozwoju gminy, na podstawie istniejących opracowań oraz przeprowadzonych dodatkowo badań i analiz określa się potrzeby i aspiracje społeczeństwa, władz i grup interesu, główne problemy funkcjonowania gminy, jej zasoby oraz procesy i zjawiska mające wpływ na stan przestrzeni. Rozpoznanie zasobów gminy obejmuje rozpoznanie stanu środowiska przyrodniczego, stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego, wyposażenia w infrastrukturę techniczną i transportową, wyposażenia w infrastrukturę społeczną, rozpoznanie aktualnej struktury własnościowej gruntów, rozpoznanie potencjału demograficznego

i intelektualnego gminy, rozpoznanie potencjału ekonomicznego i gospodarczego, rozpoznanie sytuacji na rynku pracy i problemów bezrobocia.

Część prac analitycznych nad studium tworzy rzetelną bazę informacyjną na temat stanu zagospodarowania i funkcjonowania gminy, co pozwoli władzom gminy przygotować i opracować koncepcje rozwoju gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, podejmować decyzje administracyjne w przypadkach terenów, dla których nie opracowano planu.

1.3. Korzyści wynikające z opracowania studium

- Określenie polityki przestrzennej gminy i stworzenie podstaw dobrego gospodarowania jej przestrzenią (polityka prowadzona przez władze gminy).
- Usprawnienie funkcjonowania gminy w zakresie gospodarki przestrzennej (wydawanie decyzji, sporządzanie dalszych opracowań planistycznych i programów branżowych).
- Łatwość dostępu do informacji poprzez zbudowanie systemu informacyjnego o zagospodarowaniu przestrzennym i funkcjonowaniu gminy.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY W REGIONIE

2.1. Położenie i pozycja gminy w regionie

Gmina Trzcianka położona jest w północno-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim.

Graniczy:

- od północy z gminami Wałcz i Szydłowo,
- od wschodu z miastem Piła i gminą Ujście,
- od południa z gminą Czarnków,
- od zachodu z gminami Wieleń i Człopa.

Siedziba gminy – miasto Trzcianka położone jest przy skrzyżowaniu drogi Piła - Wieleń z drogą Oborniki – Wałcz, a względem obszaru gminy usytuowane jest centralnie. Od miasta Piły dzieli Trzciankę odległość ok. 20 km, a od Poznania 85 km.

Miasto zajmuje powierzchnię 1.829 ha, tereny wiejskie 35.545 ha, co stanowi razem 37.374 ha, tj. 0,12 % obszaru Polski, 1,26 % obszaru województwa wielkopolskiego i 20,74% obszaru powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

W granicach administracyjnych gminy znajdują się miasto Trzcianka, 32 wsie, w tym 18 wsi sołeckich.

Miasto Trzcianka jest siedzibą Urzędu Miejskiego Trzcianki. Jest ośrodkiem usługowo-przemysłowym pełniącym ponadlokalne funkcje w zakresie usług administracji, szkolnictwa ponadpodstawowego, kultury i rekreacji, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Obszar wiejski gminy ma charakter leśno-rolniczy, z dobrze rozwiniętą funkcją turystyczno-rekreacyjną.

Miasto i gminę Trzcianka na koniec 2012 r. zamieszkiwało 24593 osób., co stanowi 0,7% ludności woj. wielkopolskiego. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi około 64,80 os/km², w mieście 942,04 os/km², na terenach wiejskich 19,66 os/km².

2.2. System powiązań zewnętrznych

Przez teren gminy Trzcianka przebiegają dwie drogi wojewódzkie zapewniające względnie dogodne powiązania w ramach województwa oraz powiązania zewnętrzne z pozostałymi regionami kraju.

Przez obszar gminy przebiegają:

1. Drogi wojewódzkie:

- nr 178 Wałcz - Trzcianka - Czarnków - Oborniki (klasa GP),
- nr 180 Kocień Wlk. -Trzcianka -Piła (klasa G),
- nr 153 Siedlisko (droga nr 180) - Runowo-Gajewo-Ciszkowo-Goraj-Lubasz (klasa G),
- nr 309 Droga nr 180 - Średnica - Jędrzejewo (klasa Z).

2. Drogi powiatowe:

- 1315P (Tuczno gr. województwa) - Trzcianka,
- 1167P od drogi wojewódzkiej 178 - Róża Wielka,
- 1316P Straduń - Trzcianka,
- 1317P od drogi krajowej 180 - Smolarnia,
- 1318P Rychlik - Siedlisko,

- 1327P Łomnica - Trzcianka (ul.Łomnicka),
- 1328P Pokrzywno - Łomnica - Wrząca,
- 1331P Trzcianka - Biała,
- 1333P Trzcianka - Radolin -Walkowice,
- 1335P od drogi wojewódzkiej 178 - Radolinek,
- 1332P Kuźnica Czarnkowska - Radolinek - Radolin - Biała - dr. woj. 180.

Połączenia kolejowe zapewnia linia niezelektryfikowana o znaczeniu pierwszorzędym relacji Kostrzyn - Gorzów - Krzyż - Trzcianka - Piła.

Łącznie na terenie gminy jest 5 stacji i przystanków kolejowych: Biernatowo, Siedlisko, Trzcianka, Biała Pilska, Stobno. Połączenia kolejowe zapewnione są z Poznaniem, Szczecinem, Gorzowem, Kostrzyniem, Bydgoszczą, Warszawą, Gdynią (wymagają przesiadek).

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU MIASTA I GMINY

3.1. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów, stanu ładu przestrzennego

W strukturze przestrzennej gminy Trzcianka wyodrębniono:

- 1) obszary wyłączone z zabudowy (obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego - przestrzeń przyrodnicza i obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej),
- 2) obszary zabudowane (przestrzeń zabudowana i przeznaczona pod zabudowę).

Obszary wyłączone z zabudowy.

Obszary przyrodnicze stanowiące:

- a) lasy,
- b) łąki,
- c) tereny przyległe do linii brzegowej jezior,
- d) tereny zieleni miejskiej obejmującej: parki, cmentarze (w tym zabytkowe), ogrody działkowe, skupiska zieleni wysokiej,
- e) tereny rolne o dużej przydatności rolniczej,
- f) wody powierzchniowe.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Grunty rolne zajmują największą część obszaru gminy – 37 374 ha, z czego blisko połowa to lasy. Grunty orne zajmują ok. 10 260 ha.

Charakterystyczną cechą rolniczej przestrzeni jest duży areał łąk i pastwisk nadnoteckich zajmujący łącznie z łąkami śródpolnymi i śródleśnymi ok. 24,4% pow. użytków rolnych gminy.

Obszary zainwestowane i zabudowane.

W okresie obowiązywania dotychczasowego studium na terenie miasta nie nastąpiły istotne przekształcenia w obszarze zabudowanym. Nowe inwestycje związane są z uzupełnieniem zabudowy lub rozbudową obiektów na istniejących działkach zabudowy wielorodzinnej, jednorodzinnej, usługowej lub produkcyjno-magazynowej. Zabudowano szereg nowych działek zabudowy jednorodzinnej, usługowej i produkcyjno-magazynowej. Nowa zabudowa powstaje w obszarze zurbanizowanym, przylega do istniejącej zabudowy. W mieście nastąpił proces nowego zagospodarowania dawnych terenów produkcyjnych i usługowych (zakładów często upadłych i zdekapitalizowanych). Następuje też rozwój przestrzenny w zakresie budownictwa mieszkaniowego na terenach wiejskich przyległych do miasta (Biała, Straduń) i na terenie wsi Stobno z racji bliskości miasta Piły.

Stan ładu przestrzennego

Pod względem charakteru zabudowy tereny zainwestowane miasta można podzielić na następujące typy obszarów:

zabudowa śródmiejska – tereny odpowiadające definicji zawartej w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;

zabudowa wolno stojąca – tereny obiektów wolno stojących lub grup obiektów o gabarytach budynków jednorodzinnych, na których wykształcona jest przede wszystkim przestrzeń prywatna oraz częściowo - przestrzeń sąsiedzka;

zabudowa blokowa – teren charakteryzujący się zabudową wolno stojącą, blokową, nie tworzącą układów kwartałowych, na którym wykształcona jest jedynie przestrzeń publiczna – przestrzeń o innym charakterze (sąsiedzka i prywatna) występują w minimalnym stopniu;

zabudowa kwartałowa – tereny zabudowy wielorodzinnej lub usługowej tworzącej kwartały, na których przenikają się różne typy przestrzeni: przede wszystkim publiczna i sąsiedzka (wewnątrz dziedziców);

zabudowa wielkogabarytowa, halowa - tereny ze znacznymi powierzchniami parkingowymi, na których przeważa zabudowa wielkogabarytowa albo halowa;

zabudowa o charakterze tymczasowym – tereny działek letniskowych, ogródków działkowych, również baraków mieszkalnych;

zabudowa mieszana – tereny o zabudowie o różnym charakterze, gdzie nie wykrystalizował się jeden typ zabudowy.

Na terenach wiejskich występują także następujące typy zabudowy:

zabudowa zagrodowa – tereny zwartej lub rozproszonej zabudowy składającej się z zespołu powiązanych funkcjonalnie budynków mieszkalnych, gospodarczych, inwentarskich i ogrodniczych;

zabudowa baz, składów i ferm hodowlanych – zwykle wydzielone (ogrodzone) tereny zróżnicowanych zespołów zabudowy służącej gospodarce rolnej.

Strefa centralna miasta stanowi największą koncentrację funkcji centrotwórczych zlokalizowanych w zabudowie o charakterze śródmiejskim. Wokół centrum występuje wzajemne przenikanie funkcji ogólnomiejskich i mieszkaniowych, głównie w zabudowie o charakterze śródmiejskim i kwartałowym. W miarę oddalania od centrum zanikają funkcje ogólnomiejskie na rzecz funkcji mieszkaniowej, w przewadze zlokalizowanej w zabudowie o charakterze blokowym osiedlowym oraz w zabudowie jednorodzinnej wolno stojącej. Usługi koncentrują się punktowo, w formie centrów usługowo – handlowo – kulturalnych, usytuowanych w zabudowie wielkogabarytowej. W części peryferyjnej miasta oraz na styku z systemem zieleni otwartej występuje na ogół koncentracja zabudowy mieszkaniowej wolno stojącej oraz terenów rolniczych. W części wschodniej miasta i północnej ze strefą centralną graniczą tereny o funkcji produkcyjnej i gospodarczej osiagając także jego część peryferyjną graniczącą z obszarami rolniczymi i systemu przyrodniczego. Na terenach zieleni, w ramach terenów ogólnodostępnych, skupiły się najważniejsze usługi sportu i rekreacji. Ponadto w skutek rozwoju miasta i procesów urbanistycznych następuje widoczne wypieranie funkcji przyrodniczej przez funkcję mieszkaniową.

3.2. Stan prawny gruntów

Stan prawny gruntów w gminie Trzcianka jest zróżnicowany. Występują tu wszelkie formy własności i władania terenów. Tereny publiczne: drogi, tereny zieleni, wody otwarte, obiekty użyteczności publicznej są własnością Skarbu Państwa, komunalną, bądź innych jednostek samorządowych. Tereny lasów w większości stanowią własność Skarbu Państwa.

Zabudowa mieszkaniowa cechuje się większym zróżnicowaniem. Zabudowa jednorodzinna niemal w całości stanowi własność prywatną, jedynie w części użytkowanie wieczyste na gruntach komunalnych bądź Skarbu Państwa. W przypadku zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej dominuje użytkowanie wieczyste na obu własnościach. Podobnie sytuacja wygląda w zakresie usług komercyjnych i terenów produkcyjnych, obok własności prywatnej występuje też użytkowanie wieczyste. Grunty rolne w zdecydowanej większości stanowią własność prywatną.

4. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO-PRZYRODNICZE

4.1. Fizjografia obszaru gminy

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego (1988) gmina Trzcianka położona jest w zasięgu dwu zasadniczych mezoregionów: Pojezierza Wałeckiego (część północna i środkowa gminy) oraz Pradoliny Noteckiej (Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej). Jednostki te różnią się między sobą genezą, rzeźbą terenu, krajobrazem, przeważającym typem użytkowania. Pradolina Notecka dzieli się na omawianym rejonie na Kotlinę Gorzowską i Dolinę Środkowej Noteci.

Obniżenie pradoliny Warty – Noteci jest jedną z największych i najwyraźniej zaznaczonych w krajobrazie pradolin Polski, oddzielające położone na północy i na południu obszary pojezierzy.

Dzięki położeniu gminy na pograniczu dwóch odmiennych jednostek fizyczno-geograficznych występują tu różnorodne formy ukształtowania terenu. Najbardziej wyróżniające są pagórki morenowe oraz głębokie doliny rynnowe wypełnione jeziorami, torfowiskami, łąkami i strumieniami. Tam, gdzie występuje morena denna czy sandry występują obszary równinne. Płaskie i rozległe jest też dno doliny Noteci, natomiast krawędź pradoliny jest stroma, wyraźnie rysująca się w krajobrazie, w wielu miejscach porozcinana bocznymi dolinkami.

Pojezierze Wałeckie obejmują tereny o urozmaiconej konfiguracji, przeważnie faliste i pagórkowate, rozcięte ciągami rynien jeziernych i południkowo układającymi się dolinami rzek (m.in. Drawy, Bukówki, Trzcianki, Gwdy).

Kotlina Gorzowska, stanowiąca fragment Doliny Noteci - Warty szeroka na 1-3 km, rozcinająca równoleżnikowo obszar części północnej woj. Wielkopolskiego, oddziela obszar Pojezierzy Wałeckiego i Krajeńskiego od Pojezierza Chodzieskiego i Międzyrzecza Warciańsko-Noteckiego. Jest jedną z największych i najwyraźniej zaznaczonych w krajobrazie pradolin Polski. Na części obszaru gminy Trzcianka leżącej w zasięgu tej jednostki, dominują łąki poprzecinane siecią kanałów melioracyjnych.

Bogactwem gminy Trzcianka są lasy i jeziora. W zasięgu gminy przeważa użytkowanie leśne. Tu znajdują się zwarte kompleksy leśne poprzedzielane tylko "wyspami użytków rolnych" towarzyszących wsiom.

Gmina sytuuje się w rejonie o największej lesistości, obejmującym całą północno-zachodnią część województwa wielkopolskiego. Łącznie w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim i złotowskim występuje blisko 22% wszystkich lasów w województwie wielkopolskim. Sam powiat czarnkowsko-trzcianecki odznacza się lesistością 52,03%, dwukrotnie większą niż dla województwa wielkopolskiego – 25,9%.

Wg stanu na koniec 2008 r. lasy i zadrzewienia zajmują w mieście 180 ha, w gminie 18.556 ha, co daje razem 18.736 ha, co stanowi ponad połowę powierzchni gminy – 50,14%. Użytki rolne zajmują w mieście 1.030 ha, w gminie 15.042 ha, co daje razem 16.119 ha, tj. – 43,00% jej powierzchni ogólnej.

Ponad 90% powierzchni leśnej zajmują bory sosnowe, ponadto spotyka się tu dębiny i buczyny. W urozmaiceniu występuje modrzew, daglezwia oraz, zwłaszcza na skraju lasów – świerk i brzoza.

Charakterystyczne dla tego pasa jest występowanie wielopostaciowego boru sosnowego z częstym udziałem buka.

W lasach i na polach występuje wiele zwierzyny łownej: jelenie, sarny, dziki, zające, bażanty, kuropatwy, a także lisy, borsuki, kuny, jenoty i piżmaki. Naturalnym bogactwem trzcianeckich lasów są jagody (borówki, poziomki, maliny, żurawiny) oraz grzyby.

Jezióra i rzeki obfitują w ryby. Na łąkach nadnoteckich spotyka się wiele cennych i chronionych ptaków. Dolina Noteci jest ważnym traktem migracyjnym dla ptactwa przelotowego.

Krajobraz środkowej i zachodniej części gminy urozmaicają liczne jeziora. Największe z nich to Straduńskie (116 ha), Logo (60 ha), Sarcz (54 ha), Karpie (14,5 ha), Szczupacze (11 ha), Okunie (10 ha). Często spotyka się też niewielkie jeziorka i oczka polodowcowe, niektóre nawet o powierzchni kilku hektarów.

Strumienie, płynące często w głębokich wąskich dolinkach, mają jak na warunki niżowe dość duży spadek i przepływ, stąd przypisuje się im górski charakter.

Trzcianka należy też do rejonu związanego z Pradolina Noteci, charakteryzującego się rozległymi powierzchniami użytków zielonych; w mieście 154 ha, w gminie 5.101 ha, co daje razem 5.255 ha, czyli 14,00% pow. ogólnej gminy.

Natomiast pod względem gruntów rolnych gmina Trzcianka należy do rejonu o najniższym w województwie wielkopolskim odsetku tych terenów. Obszarowo jest on adekwatny do rejonu o największej lesistości. Grunty orne zajmują mniej niż 27,54% powierzchni. Gmina posiada ponadto słabe gleby.

Pod względem występowania złóż pospolitych (glin i kruszywa) gmina jest dość uboga. Przedmiotem eksploatacji było tylko kruszywo do produkcji materiałów budowlanych.

W dolinach niektórych cieków i innych obniżeniach zalegają torfy, gytia i kreda jednak nie eksploatowane.

Odkryte w rejonie Trzcianki złoża węgla brunatnego (na obszarze około 340 km²), mimo pozornie dogodnych warunków eksploatacji w systemie odkrywkowym, z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze, ekonomiczne i techniczne nie uwzględnia się ich w rozwoju gminy.

Południowo-wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu występowania zbiornika głębinowych wód geotermalnych chlorkowo-sodowych, bromkowych, fluorkowych i borowych, które mogą być wykorzystane do kąpieli leczniczych i rekreacyjnych.

Rokuje to perspektywy rozwoju funkcji uzdrowiskowej w gminie Trzcianka.

Lasy, jeziora, rozległe panoramy widokowe roztaczające się z krawędzi pradoliny, zasoby wód termalnych, obfitość zwierzyny łownej, ryb, runa leśnego - wszystko to czyni gminę bardzo atrakcyjną pod względem przyrodniczo-krajobrazowym i sprzyja

wykorzystaniu tych walorów dla promocji rozwoju funkcji turystycznej, a nawet uzdrowiskowej w gminie.

4.2. Geomorfologia i geologia

Ukształtowanie powierzchni

Gmina Trzcianka położona jest na terenie Pojezierza Wałeckiego. Tylko jej południowo-wschodni skraj należy do Doliny Środkowej Noteci. Oddzielony jest od pozostałych obszarów wyraźną krawędzią erozyjną.

W obrębie doliny można wydzielić dwa poziomy terasowe: terasę górną i terasę środkową. Terasa górna, pomorska obejmuje swym zasięgiem południowy i północno-wschodni skraj gminy, na których ukształtowały się pagórki wydmore (w okolicach Runowa i Stobna), wiekowo związane ze stadią pomorskim ostatniego zlodowacenia. Terasa górna w granicach gminy Trzcianka osiąga średnio poziom 65,0 – 75,0 m n.p.m.

Terasa środkowa rozciąga się na północno-wschodnim skraju gminy. Jej powierzchnia wiąże się ze schyłkowym okresem plejstoceniowym, w którym nastąpiło rozcięcie starszego akumulacyjnego podłoża Pradoliny Noteci. Terasa ta położona jest tu średnio na wysokości 50,0 - 65,0 m n.p.m.

W holocenie powstaje najmłodsza, płaska terasa zalewowa. Wyznacza ją około 3 km szerokości obszar rozciągający się we wschodniej części gminy pomiędzy korytem Noteci, a krawędzią erozyjną oddzielającą wyższe poziomy terasowe.

Poziomy terasowy zalewowej w granicach gminy Trzcianka wyznaczają izoliny 45,0 – 50,0 m n.p.m.

Pozostała, zdecydowanie większa część gminy należy do Pojezierza Wałeckiego. Ten jego fragment, który obejmuje gminę to subregion - Równina Trzcianecka, stanowiąca w części wysoczyznę morenową, w części równinę sandrową oraz fragment subregionu – Pagórki Różewskie.

Okres kształtowania się rzeźby tego obszaru należy odnieść do recesji lądolodu z linii stadialnych moren poznańskich - na północ. Charakterystyczne formy akumulacji lodowcowej tj. drobne pagórki morenowe, kemy, zagłębienia bezodpływowe i oczka wytopiskowe występują na północny wschód od Trzcianki (w okolicach Niekurska i Pokrzywna – Pagórki Różewskie). Środkowa część gminy to wysoczyzna falista rozcięta przez rynny jezierne i doliny rzek, m.in. Niekurskiej Strugi (górny odcinek

cieku Trzcianka) oraz Glinicy. Zachodnia część gminy oraz niewielki fragment między Teresinem a Nową Wsią zajmuje równina sandrowa. Środkowa i zachodnia część gminy położona jest w obrębie Równiny Trzcieńskiej.

Osobliwością okolic Trzcianki są polodowcowe ozy (wydłużone, dość wyraźne wały) tworzące tu większe zgrupowania. Jest ich tu 7 – łomnicki, trzcieński, dłużewski, sarszewski, straduński, smolarski i nadłuższy górnicki liczący 8 kilometrów.

Średnia wysokość bezwzględna powierzchni gminy wynosi 80,0 – 90,0 m n.p.m.

Maksymalne wysokości, powyżej 100,0 m n.p.m. osiąga teren w zachodniej części gminy. Najwyższy punkt - 125,9 m n.p.m. znajduje się na północny zachód od Niekurska.

Najniżej położone tereny, poniżej 50,0 m n.p.m. to terasa zalewowa Noteci we wschodniej części gminy. Największe obniżenie, 44,1 m n.p.m., znajduje się w dolinie Noteci, przy granicy z gminą Czarnków.

Wysokości względne oraz spadki terenu poza dolinami rynnowymi oraz zboczem pradoliny Noteci są niewielkie.

Utwory powierzchniowe występujące na terenie gminy powstały na skutek działalności wód lodowcowych w okresie późnej fazy poznańskiej i stadiału pomorskiego ostatniego zlodowacenia. W czasie recesji i ponownego nasunięcia lądolodu powstały pagórki morenowe, kemowe i wały ozonowe.

Recesji lądolodu towarzyszy działalność wód roztopowych. Funkcjonowanie Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej zaznaczyło się tworzeniem poziomów terasowych. Wody glacialne transportowały piaski różnej granulacji. Tam, gdzie miąższość piasków była duża, a poziom wód gruntowych niski, osuszone piaski uległy przesianiu i wysortowaniu, a w dalszej kolejności wtórnej akumulacji w postaci wydym. Okres ich formowania przypada na przełom plejstocenu i holocenu.

Zróżnicowanie litologiczne podłoża odpowiada formom powierzchni.

Drobne formy czołowomorenowe oraz pagórki kemowe i ozy budują piaski, żwiry i głązy lodowcowe oraz mułki, rzadziej gliny zwałowe.

Ponad połowę Równiny Trzcieńskiej zajmują osady pochodzenia wodnolodowcowego - piaszczysto-żwirowe przykrywające powierzchnię moreny dennej. Pozostały obszar budują piaski, żwiry i głązy lodowcowe oraz gliny zwałowe wysoczyzn dennomorenowych.

Miąższość osadów czwartorzędowych mieści się w granicach 20 do 50 m, lokalnie osiągając wartości mniejsze niż 20 m (w rejonie Przyłęku, Siedliska, Trzcianki).

Dolina Noteci wypełniona jest głównie torfami, osadami holoceniowymi. Wyższe partie doliny (terasy środkowa i górna) zbudowane są z mułków, piasków i żwirów rzecznych. Miąższość osadów czwartorzędowych, przeważnie piaszczystych, zmienia się w granicach od kilkunastu do ponad 60 m. Zalegające na nich torfy osiągają miąższość miejscami do kilku metrów.

4.2.1. Kopaliny, surowce mineralne

Pod względem występowania złóż pospolitych (glin i kruszywa) gmina jest dość uboga. Surowce ilaste nie są w ogóle eksploatowane. Kruszywo, zwłaszcza piaski eksploatowane było w kilkunastu odkrywkach. Największe z nich znajdują się na obrzeżu miasta Trzcianka oraz na gruntach wsi Stobno - rejon jez. Piaszczystego. Wykorzystywane są na potrzeby produkcji materiałów budowlanych, budownictwa i drogownictwa.

Jedynie większe perspektywy eksploatacji stwarza udokumentowane złożo piasków czwartorzędowych do produkcji betonów komórkowych "Piła - Jezioro Piaszczyste". Stwierdzono występowanie tu piasków drobno, średnio i gruboziarnistych oraz pospółki.

W dolinach niektórych cieków i innych obniżeniach zalegają torfy, kreda i gytia. Istnieje kilkanaście udokumentowanych złóż tego surowca (dokumentacje mają charakter badań wstępnych). nie są jednak eksploatowane.

Tabela 1. Zasoby kopalin pospolitych w gminie Trzcianka.

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Zatwierdzone zasoby	Uwagi
1.	Trzcianka	Piaski	650 tys. m ³	eksploatowane
2.	Stobno, rejon jez. Piaszczystego	piaski średnio i drobnoziarniste	w kat. B – 1,933 tys. m ³ w kat. C1- 930 tys. m ³	eksploatowane
3.	Kotuń	Torf	60 tys. m ³	nie eksploatowane
4.	Dolina Łomnicy	torf i gytia	953 tys. m ³	nie eksploatowane
5.	Wrząca	kreda jezierna	193 tys. m ³	nie eksploatowane

Już w latach międzywojennych zostały odkryte w rejonie Trzcianki złoża węgla brunatnego (na obszarze około 340 km²), głównie w okolicy Trzcianki, Runowa i Siedliska. Wielkość zasobów określa się na 226 mln ton. Węgiel znajduje się na głębokości od 18 do 60 m pod powierzchnią terenu przy grubości złoża od 2 do 6 m. Mimo pozornie dogodnych warunków eksploatacji w systemie odkrywkowym, z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze, ekonomiczne i techniczne nie uwzględnia się ich

w rozwoju gminy. W przypadku eksploatacji węgla metodą odkrywkową nastąpiłyby nieodwracalne zakłócenia stosunków wodnych – powstanie leja depresyjnego i przesuszenie kompleksów leśnych.

Gmina znajduje się w zasięgu zbiornika głębinowych wód geotermalnych.

Tuż przy granicy z gminą Trzcianka w miejscowości Kotuń (gm. Szydłowo) znajduje się odwiert (obecnie nieużytkowany) wód hipertermalnych chlorkowo-sodowych bromkowych fluorkowych borowych, z formacji dolnojurajskiej, które mogą być wykorzystywane do kąpieli leczniczych i rekreacyjnych lub dla celów spożywczych.

Dokumentację dla wymienionego odwiertu opracowało Biuro Projektów i Usług Technicznych Branży Uzdrowskiej "Balneoprojekt" z Warszawy. Stwierdzono wodę 0,65% zmineralizowaną, hipertermalną - o temperaturze +25,3°C.

Rokuje to ewentualne perspektywy rozwoju funkcji uzdrowskiej w gminie Trzcianka z uwagi na bliskość odwiertu, wartości termalno-mineralne wody, a także możliwości wykorzystania w lecznictwie sanatoryjnym dużych zasobów torfów –borowin.

4.3. Klimat

Wg podziału na regiony klimatyczne E. Romera, obszar gminy Trzcianka należy do typu klimatu pojeziernego Krainy Pomorskiej, na przejściu dzielnic Pomorskiej i Bydgoskiej. Jest to klimat przejściowy między chłodnym i wilgotnym dzielnic Pomorskiej a ciepłym i suchym dzielnicy środkowopolskiej.

Dane meteorologiczne pochodzą z najbliższej stacji obserwacyjnej położonej w Wałczu. Najchłodniejszym miesiącem jest luty, ze średnią temperaturą -2,4°C.

Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią temperaturą +17,4°C.

W okolicach Trzcianki obserwuje się łącznie około 50 dni słonecznych.

Średnia suma opadów jest niewielka i wynosi 600 mm na rok. Najmniej opadów występuje w lutym, najwięcej w lipcu.

Tabela 2. Rozkład opadów w poszczególnych miesiącach w Trzciance wg średniej wieloletniej (w mm).

rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
606	42	33	36	39	56	57	72	55	48	52	59	57

Zestawienie opadów w sytuacjach ekstremalnych, opady normalne (a), opady w roku wilgotnym (b) i roku suchym (c) dla posterunku opadowego w Trzciance ilustruje tabela nr 3.

Tabela 3. Zestawienie opadów w sytuacjach ekstremalnych

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
A 594	41	35	34	39	52	57	73	59	49	49	49	57
B 825 (1967)	58	71	62	22	114	134	58	77	65	44	32	83
C 347 (1959)	45	6	10	46	21	24	67	34	6	22	15	51

W roku przeciętnym najwyższe opady występują w lipcu, a najniższe w lutym i marcu. Największe różnice w sumach opadów w okresie wielolecia przypadają na czerwiec. W miesiącu tym maksymalne wartości opadów są wyższe o ponad 100% od opadu normalnego.

W rejonie gminy, tak jak i w całej Polsce zachodniej przeważają wiatry z kierunków zachodnich, południowo-zachodnich i południowo-wschodnich, o średniej prędkości 2,3 m/s.

4.4. Gleby

O wartości rolniczej danego terenu decyduje charakter typologiczny gleb i związana z tym ich bonitacja oraz agrotechniczne zalecenia optymalnego wykorzystania tych obszarów pod konkretne uprawy, ujęte w formie kompleksów rolniczej przydatności gleb (R. Racinowski 1987). Charakterystykę gleb przedstawiono w dalszej części opracowania w pkt. 8.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

4.5. Hydrografia

Obszar gminy w całości należy do dorzecza Noteci, która stanowi od strony południowo-wschodniej granicę gminy. Odwadniany jest przez następujące (począwszy od strony wschodniej) dopływy rzeki głównej: Krępicę z dopływem Kotuń, Łomnicę, Glinicę, Strugę Niekurską, w środkowym i dolnym biegu nazywaną Trzcinicą, Rudnicę z Rudawką i Bukówkę. Krępica w dolinie Noteci jest uregulowana i nosi nazwę Kanału Stobieńskiego.

Są to niewielkie ciek, większa ich sieć jest w obrębie sandru. Wysoczyzna jest tu uboga w wody płynące, które mają często charakter okresowy. Typowymi ciekami

sandrowymi są Bukówka i Niekurska Struga. Łomnica natomiast płynie na znacznej długości pod krawędzią wysoczyzny morenowej. Osobliwością jej jest zanik wód w dnie małej, lecz dobrze wykształconej dolinki, a następnie pojawienie się cieku w tej samej dolince, dalej na południowym wschodzie.

Te drobne strugi są najczęściej płytko wcięte w powierzchnię sandru czy wysoczyzny. Wyjątkiem jest Trzcinica płynąca głęboko wciętą dolinką, zwłaszcza na południowy wschód od Trzcianki.

Noteć, jest prawym, największym dopływem Warty (długości 388 km), wypływa z jeziora Przedecz (woj. konińskie). Na wysokości gminy Trzcianka jest w swoim środkowym biegu, na odcinku pomiędzy Stobnem a Radolinkiem (mniej więcej 165 km – 175 km biegu rzeki), spadek rzeki jest tu niewielki i wynosi 0,5‰.

Rzeka jest uregulowana, stanowi drogę wodną łączącą Wisłę z Odrą, w wyniku robót przeprowadzonych na przełomie XVIII i XIX wieku Noteć uległa w środkowym i dolnym biegu skróceniu o połowę. Przepływy rzeki są regulowane przez zbudowane w XIX w. śluzy. Od Łabiszyna (woj. bydgoskie) Noteć płynie szeroką Pradolina zw. Toruńsko-Eberswaldzką, z rozległymi obszarami łąk. Od 1975 r., w regionie nadnoteckim, w tym i w gminie Trzcianka, prowadzone były prace regulacyjne. Rzeka jest obwałowana, utworzone są poldery łąk, meliorowanych poprzez sieć kanałów.

Noteć charakteryzuje się śnieżno-deszczowym reżimem zasilania z jednym maksimum i jednym minimum w ciągu roku. Po osiągnięciu wiosennego maksimum stany i przepływy zmniejszają się. Stan wód i przepływy zależne są tu nie tylko od zasilania rzeki przez jej dopływy, ale także od działających tu urządzeń hydrotechnicznych.

Na profilu w Ujściu przepływy Noteci wynoszą:

- przepływ średnioroczny $Q = 46,4 \text{ m}^3/\text{s}$
- przepływ absolutne maksimum $Q = 142 \text{ m}^3/\text{s}$
- przepływ absolutne minimum $Q = 14,8 \text{ m}^3/\text{s}$

Bukówka jest prawym dopływem Noteci o długości 50 km. Wypływa z niewielkiego jeziora na północny zachód od Trzcianki, uchodzi do Noteci w pobliżu Drawskiego Młyna (gm. Krzyż). Jak na rzekę nizinną ma dość duży spadek 1,62‰. Średni przepływ wynosi $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$ w profilu Górnica (gm. Trzcianka) i $1,1 \text{ m}^3/\text{s}$ w profilu Kuźniczka (gm. Wieleń). Jest to rzeka o wartkim nurcie i licznych bystrzach. Na obszarze gminy Trzcianka płynie głównie lasami, południowo-wschodnim skrajem Puszczy nad Drawą, przepływa przez jeziora Bukowo i Straduńskie.

W przeszłości napędzała liczne młyny wodne (m.in. na Stawie Rychlickim). W dolnym biegu rzeka nosi również nazwę Kamionki.

Na obszarze gminy znajduje się kilkanaście jezior o powierzchni powyżej 1 ha. Ponadto jest tu kilkadziesiąt niewielkich oczek wodnych i stawów.

Trzy największe jeziora leżące w rynnach na północny zachód od Trzcianki, ciągnącej się na przestrzeni 10 km od Smolarni do Trzcianki, zajmują razem blisko 210 ha.

Tabela 4. Jeziora w gminie Trzcianka.

L.p.	Jezioro	pow. w ha	Głębokość	
			max.	średnia
1.	Straduńskie (Smolarskie)	96,7	6,2	3,2
2.	Długie (Logo)	61,3	4,7	2,5
3.	Sarcz (Miejskie)	51,1	7,2	3,7
4.	Bukowo Duże	15,4	9,1	4,5
5.	Karpie (Dzierżążno Małe)	14,5	6,6	3,8
6.	Leśne (Stobieńskie)	11,0	13,7	b.d.
7.	Szczupacze	10,9	8,1	4,2
8.	Bąblino	10,1	b.d.	b.d.
9.	Okunie	10,0	b.d.	b.d.
10.	Moczyłko	8,5	b.d.	b.d.
11.	Wygoda	5,0	b.d.	b.d.
12.	Lipinki	3,2	b.d.	b.d.
13.	Rychlicki Staw (spiętrzony staw młyński)	3,0	b.d.	b.d.

Warunki hydrogeologiczne

Gmina Trzcianka pod względem przynależności do jednostek geologicznych położona jest na pograniczu antyklinorium Pomorsko-Kujawskiego i Niecki Szczecińskiej.

Użytkowe wody podziemne w zasięgu gminy Trzcianka związane są z formacją trzecio- i czwartorzędową. Poziom wodonośny trzeciorzędowy mioceni tworzą przede wszystkim piaski przewarstwione łałami, mułkami i węglami brunatnymi, zalegającymi poniżej 50 m, czasami nawet poniżej 150 m p.p.t. W rejonie Trzcianki, w miejscu zaburzeń glacytektonicznych, poziom mioceni występuje już na głębokości

kilkunastu metrów. Strefą drenażu jest dolina Noteci oraz głębokie rynny jeziorne. Lokalne poziomy wodonośne tworzą trzeciorzędowe utwory pliocenu i oligocenu.

W osadach czwartorzędu wyróżnić można dwa główne piętra wodonośne. Pierwszy z nich związany jest z piaskami, żwirami wodnolodowcowymi i piaskami zastoiskowymi zlodowacenia północnopolskiego oraz górnym poziomem piasków i żwirów zlodowacenia środkowopolskiego i lokalnie piaskami i żwirami rzecznyymi interglacjału eemskiego.

Drugie piętro tworzą osady rzeczne interglacjału mazowieckiego oraz dolny poziom piasków i żwirów zlodowacenia środkowopolskiego.

W ogólnopolskim opracowaniu dotyczącym ochrony głównych zbiorników wód podziemnych, gmina Trzcianka znajduje się w zasięgu:

1. Dwóch zbiorników w poziomie czwartorzędowym:
 - 1) zbiornika międzymorenowego Wałcz-Piła (GZWP nr 125), zaliczonego do obszarów wysokiej ochrony (OWO) z wyjątkiem obszaru wokół ujęcia wody w Pile, który zaliczony jest do obszaru najwyższej ochrony (ONO),
 - 2) zbiornika Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (GZWP nr 138) w większości zakwalifikowanego tu również do obszarów najwyższej ochrony (z uwagi na brak warstwy izolacyjnej od powierzchni),
2. Zbiornika w poziomie trzeciorzędowym – subzbiornik Złotów – Piła – Szelce Krajeńskie.

Mimo, że wymienione zbiorniki czwartorzędowe zakwalifikowane są do zbiorników o największych zasobach (powyżej 100 tys.m³/d), użytkowy poziom wodonośny w gminie związany jest tu przede wszystkim z formacją trzeciorzędową.

4.6. Szata roślinna

roślinność potencjalna

Roślinność potencjalna omawianego terenu jest zróżnicowana. Zdecydowanie dominują siedliska borowe, zwłaszcza boru mieszanego sosnowo-dębowego *Pino-Quercetum*. Obniżenia dolinne zajęte są przez siedliska łągu wiązowo-jesionowego *Fraxino-Ulmetum*.

Krajobraz roślinny gminy w większości jest pochodzenia naturalnego. Jest to krajobraz jeziorno-leśny z udziałem łąk. W dolinie Noteci panuje krajobraz seminaturalny, łąkowy.

Krajobraz synantropijny, kulturowy to krajobraz osadniczo-polny.

lasy

Lasy zajmują 18596 ha, czyli blisko połowę całej powierzchni gminy. Około 98% ich należy do Skarbu Państwa.

Administrowane są przez nadleśnictwa: Zdrojowa Góra obręb Piła (w gm. Trzcianka około 1347 ha), Biała Obręb Biała (w gm. Trzcianka ok. 7402 ha, w m. Trzcianka 33 ha), Trzcianka obręb Rychlik (w gm. Trzcianka ok. 5476 ha), obręb Trzcianka (w gm. ok. 2437 ha, w mieście 19 ha), Krzyż obręb Wieleń (w gm. Trzcianka ok. 514 ha).

Wyróżnia się dwie grupy, w zależności od ich kwalifikacji ochronnej i gospodarczej:

Grupa I - lasy o charakterze ochronnym, których funkcją jest spełnianie zadań ogólnospołecznych, a zwłaszcza glebochronnych, wodochronnych, klimatycznych, rekreacyjno-zdrowotnych i estetyczno-krajobrazowych. Produkcja surowca drzewnego w tych lasach powinna być prowadzona w sposób zapewniający spełnianie przede wszystkim głównej funkcji, do jakiej są one przeznaczone bądź trwale, bądź w określonym czasie.

Grupa II - lasy gospodarcze, których głównym celem jest produkcja surowca drzewnego.

Nikły procent (1,2%), czyli około 170 ha lasów należy do innych właścicieli. Są to najczęściej lasy prywatne. Najwięcej nich przypada na gruntach wsi Biała i Przyłęki.

Położone w mieście Trzcianka nad jeziorem Sarcz (Miejskim) lasy - stanowią własność komunalną (pow. około 13,7 ha).

Wg podziału na krainy przyrodniczo-leśne L. Mroczkiewicza (1959) lasy gminy Trzcianka przynależne są I Krainie Bałtyckiej, Dzielnicy 3 - Pojezierza Wałecko-Myśliborskiego, mezoregionowi Pojezierza Wałeckiego (lasz nadleśnictwa Wieleń, Trzcianka, Biała) oraz III Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, dzielnicy 2 - Pojezierza Krajeńskiego (nadleśnictwo Zdrojowa Góra).

Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna - przeszło 90% powierzchni lasów, tworząc drzewostany jednogatunkowe.

Na siedliskach żyzniejszych sosna występuje z niewielką domieszką brzozy, dębu, świerka. Sporadycznie spotyka się wśród nich cieniste buczyny (m.in. w okolicach Łomnicy).

Dominującym typem siedliskowym jest bór świeży. Sporadycznie spotyka się bór suchy i bór mieszany świeży.

W obniżeniach i dolinkach cieków występują olsy (gatunkiem lasotwórczym jest tu olsza czarna) oraz bór mieszany wilgotny. Wiek lasów jest zróżnicowany. Przeważają drzewostany w wieku 30-60 lat. Niewiele jest starodrzewia, najwięcej ich jest wśród lasów ochronnych.

zielen komunalna

Zielen miejską stanowią parki, cmentarze, aleje, skwery, pojedyncze drzewa i krzewy.

W mieście jest kilka parków:

- park przy Os. A.Grottgera – pow. 4 ha,
- park przy nadleśnictwie Trzcianka, ul. K. Tetmajera – pow. 5,7 ha,
- park 1 Maja - pow. 0,8 ha,
- park przy Placu Pocztowym – pow. 0,56 ha,
- park cmentarny przy Os. Fałata – pow. 1,1 ha,
- park przy dworcu kolejowym – 0,15 ha,
- park przy ul. W. Sikorskiego i St. Staszica – 0,05 ha.

Znaczący obszar zieleni istnieje w obrębie stadionu miejskiego – 2,5 ha.

Skwerów i trawników jest około 170 ha. Ponadto, jak wcześniej wspomniano część lasów w granicach miasta stanowi własność komunalną.

Tam, gdzie kiedyś były gospodarstwa ziemiańskie, przy dworach zakładane były parki. Znajdują się one w Niekursku (1,4 ha), Białej (10 ha), Rychliku (2,5 ha), Pokrzywnie (0,6 ha) i Dłużewie (2,6 ha).

4.7. Fauna

Dolina Noteci stanowi obszar o wysokiej cenności faunistycznej. Jest ostoją ptaków wodno-błotnych rangi europejskiej. Stanowi miejsca lęgowe dla wielu gatunków chronionych. Pełni też funkcje w okresie przelotów (p. rozdz. 3.1.ostoje ptaków, obszary Natura 2000).

Duża powierzchnia leśna powoduje sprzyjanie licznemu występowaniu zwierzyny łownej, szczególnie jeleni, saren i dzików. Z innych gatunków łownych spotyka się lisy, borsuki, piżmaki, kuny leśne i jenoty.

4.8. Istniejące chronione obszary i obiekty gminy Trzcianka

4.8.1. Obszary Chronionego Krajobrazu

Gmina Trzcianka obejmowała w swych granicach dwa obszary chronionego krajobrazu. Część południowo-wschodnia gminy leży w zasięgu obszaru chronionego krajobrazu "Dolina Noteci" (dolina rzeki chroniona jest na przestrzeni od wschodniej granicy województwa wielkopolskiego do Wielenia, część północno-zachodnia – w zasięgu o.ch.k. "Puszcza nad Drawą" (aktualnie uchylone przepisy w ich sprawie).

Na obszarach chronionego krajobrazu były wprowadzone do niedawna następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 ze zm.);
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służy innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Odstępstwo od tych zakazów było przewidziane tylko w wypadku obowiązywania w dniu wejścia w życie rozporządzeń, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach.

W chwili obecnej przepisy rozporządzeń Wojewody Wielkopolskiego zostały uchylone. W treści opisowej studium pozostawiono informację na ich temat, ponieważ obszary te niezależnie od formy prawnej ochrony cechują się unikalnymi walorami przyrodniczymi i należy się spodziewać, że nowe przepisy ustanawiające te obszary zostaną wkrótce ustanowione.

4.8.2. Rezerwaty przyrody

Postulowane rezerwaty przyrody

W gminie Trzcianka proponuje się do ochrony szczególnej dwa obszary:

- rezerwat faunistyczno-leśny w dolinie Bukówki: ostoja bobrów, Staw Rychlicki z otaczającym cennym drzewostanem poparkowym;
- rezerwat przyrodniczo-krajobrazowy obejmujący fragment zbocza doliny Trzciniicy (na obszarze dawnej winnicy i parku podworskiego z małym ogrodem botanicznym).

Wprowadzenie tej formy ochrony następuje na podstawie *rozporządzenia Ministra Środowiska*, wydane w oparciu o odpowiednią dokumentację przyrodniczą i wniosek Regionalnego dyrektora Ochrony Środowiska.

4.8.3. Pomniki przyrody

W rejestrze Regionalnego Konserwatora Przyrody figuruje kilkadziesiąt pomników przyrody. Są to (numery początkowe pochodzą z rejestru):

Nr 174 Smolary – Leśn. Smolary, Oddz. 471

Grupa 8 lip drobnolistnych, wiek przeszło 100 lat, obw. na wys. pierś. 257-584 cm, wys. 20-26 m, średnica korony 4-5 m, dł. pnia do I konara 9 m. Drzewa rosną 150 m od młyna nad kanałem. [S.P. Nadleśnictwo Trzcianka]

Nr 175 Miasto Trzcianka

3 lipy w wieku ok. 100 lat, obw. na wys. pierśn. 299, 303, 476, wys. 22, 21 m, dł. pnia do I konara 1,50-3,00 m. Rosną w alei kasztanowej z dworca do miasta. [S.P. Urząd M. i G. Trzcianka]

Nr 176 Miasto Trzcianka

1 dąb szypułkowy o obw. na wys. pierśn. 366 cm, wys. 27 m, średn. korony 26 m, dł. pnia do I konara 2,5 m. Rośnie przy zabudowaniach Zespołu Składnic Lasów Państwowych ul. S.Żeromskiego w Trzciance. [S.P. N-ctwo Trzcianka]

Nr 177 Leśnictwo Nowa Wieś

1 dąb szypułkowy o obw. 511 cm, wys. 26 m, średnica korony 28 m, Nowa Wieś w odl. 100 m od lasu sosnowo-dębowego. [S.P. N-ctwo Trzcianka]

Nr 179 Smolarnia, L-ctwo Smolary, N-ctwo Trzcianka, Oddz. 34b -

sosna pospolita o obw. na wys. pierśn. 178 cm, wys. 21 m. Rośnie w lesie na skarpie przy jez. Straduńskim od strony wschodniej. [S.P. N-ctwo Trzcianka]

Nr 180 Smolarnia, jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 258 cm, wys. 24 m.

Nr 181 Smolarnia, jak wyżej

- sosna zwyczajna o obw. 229 cm, wys. 27 m.

Nr 182 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 258 cm, wys. 23 m. Rośnie nad Jez. Straduńskim.

Nr 183 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 196 cm, wys. 21 m.

Nr 184 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 202 cm, wys. 22 m.

Nr 185 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 274 cm, wys. 25 m.

Nr 186 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 210 cm, wys. 23 m.

Nr 187 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 211 cm, wys. 22 m.

Nr 188 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 230 cm, wys. 23 m.

Nr 190 Smolarnia jak wyżej

- sosna pospolita o obw. 169 cm, wys. 20 m.

Nr 340 Przylęki

- dąb bezszypułkowy o obw. 449 cm, wys. 21 m. Rośnie na polu uprawnym (dz. 313) przy drodze z Górnicy do Jędrzejewa, 1,5 km od stacji PKP Biernatowo. [S.P. Uż. osoba fizyczna]

Nr 364 Miasto Trzcianka

- platan klonolistny o obw. na wys. 1,30 m - 389 cm, wys. 23 m. Skrzyżowanie ulic T.Kościuszki i W.Sikorskiego. [S.P. Urząd Miasta]

Nr 377 Biała

- lipa drobnolistna o obw. na wys. 1,30 m - 554 cm, wys. 22 m. W parku przed pałacem w Białej. [Uż. Zarząd Szkół Rolniczych]

Nr 427 Dłużewo

Aleja z 25 lip drobnolistnych o obw. na wys. 1,30 - od 176 cm do 324 cm, wys. 18-25 m. Park Dłużewo. [S.P. KPGK Trzcianka]

Nr 428 Kuźnia, oddz. 234a, L-ctwo Kuźnia Obr. Trzcianka

Dąb szypułkowy o obw. na wys. 1,30 - 340 m, wys. 23 m. Obok leśniczówki. [S.P. RDLP Piła]

Nr 429 N-ctwo Biała. Obr. Biała Oddz. 138d, L-ctwo Jeziorki

Trzy dęby szypułkowe o obw. na wys. 1,30 - 292 m, 388 m, 536 m i wys. 23, 27, 28 m. Oddz. 138d obok spalonej leśniczówki. [S.P. RDLP Piła]

Nr 430 Obręb Biała Leśn. Pańska Łaska przy oddz. 228 i 229

Buk pospolity o obw. na wys. 1,30 - 394 cm, wys. 24 m, obok drogi do leśniczówki. [S.P. RDLP Piła]

Nr 431 N-ctwo Trzcianka, Obręb Rychlik, Leśn. Smolary oddz. 46

Trzy jałowce pospolite o obw. 44 m, 51 m, 62 m, wys. 8 m. Obok drogi Straduń - Przylęk. [S.P. RDLP Piła] i dąb szypułkowy – 200 lat.

Nr 432 jak wyżej

Grupa drzew – dwa wiązy szypułkowe na wys. 1,30 - 320 cm i 329 cm, wys. 28 m. Obok drogi z Górnicy do Dzierżążna Wlkp.

Nr 433 jak wyżej

5 dębów szypułkowych o obw. na wys. 1,30 - 233, 302, 320, 492, 767 – w parku.

Nr 434 Miasto Trzcianka

Lipa drobnolistna o obw. na wys. 1,30 - 453 cm, wys. 26 m. Znajduje się na obszarze miasta, obok Domu Pomocy Społecznej przy ul. 27 Stycznia.

Nr 435 Miasto Trzcianka

Dwa pojedyncze drzewa - klon zwyczajny o obw. na wys. 1,30 – 316 cm, wys. 21 m. Obok kina przy ul. 27 Stycznia. [U. M. i G. Trzcianka] i dąb szypułkowy – 200 lat

Nr 436 Miasto Trzcianka.

Trzy cisy pospolite o obw. na wys. 1,30 - 85 cm, 125 cm, 127 cm, wys. 10 m. W sadzie na Os. Domańskiego. [wł. osoba fizyczna]

Nr 437 jak wyżej

Trzy buki pospolite o obw. na wys. 1,30 - 388 cm, 402 cm i 475 cm, wys. 27, 28 m, park przy ul. K. Przerwy. Tetmajera.

Nr 438 Miasto Trzcianka ul. St. Staszica

Okaz pojedyncze drzewo - klon jawor o obw. na wys. 1,30 - 278 cm, kasztanowiec zwyczajny o obw. na wys. 1,30 - 349 cm, wys. 20 m

Nr 471 Dłużewo

Jedna lipa drobnolistna o obw. na wys. 1,30 - 333 cm, wys. 23 m

Nr 576 Biała. Park przed szkołą.

Dwa platany klonolistne wiek 130 lat, obw. na wys. 1,30 - 340, 356 cm, wys. 25 m. [ZSR Biała]

Nr 577 Runowo. Skrzyżowanie przy krzyżu.

Dwa dęby szypułkowe, wiek 200 i 260 lat obw. 436 i 300 cm, wys. 22 i 21 m.

Nr 578 N-ctwo Trzcianka, leśn. Teresa Oddz. 1j, 1d

4 cisy, wiek 120 l, obw. 61 do 99 cm

Nr 579 jak wyżej Oddz. 1j.

Miłorząb, osobnik żeński, wiek 80 lat obw. 140 cm, wys. 15 m

Nr 581 Miasto Trzcianka. Park.

Park od strony szkoły, klon zwyczajny, wiek 160 lat, obw. 327 cm, wys. 20 m [U. M. i G. Trzcianka]

Nr 582 Miasto Trzcianka ul. Łąkowa

Klon zwyczajny, wiek 160 lat, obw. 321 cm, wys. 18 cm

Nr 583 Miasto Trzcianka ul. A. Mickiewicza 9.

Żywotnik zachodni, wiek 120 lat, obw. 171 cm, wys. 14 m

Nr 584 N-ctwo Trzcianka, Leśn. Trzcianka Oddz. 49a.

Lipa drobnolistna, wiek 120 lat, obw. 430 cm, wys. 18 m

Nr 586 jak wyżej, Oddz. 126a

Buk, wiek 100 lat, obw. 124 cm, wys. 7 m

Nr 587 Wrząca, Kanał Łomnica.

Dęby szypułkowe - 8, wiek 260 lat, obw. 352-446 cm, wys. 16-19 m

Nr 617 N-ctwo Trzcianka, Leśn. Smolary, oddz. 79.

2 buki zwyczajne obw. 311-340 cm, wys. 22 m, wiek ok. 190 lat

Nr 618 Miasto Trzcianka, PKP Trzcianka
Buk zwyczajny, obw. 362 cm, wys. 18 m, wiek 200 lat

Nr 698 Niekursko
Jałowiec pospolity – 110 lat

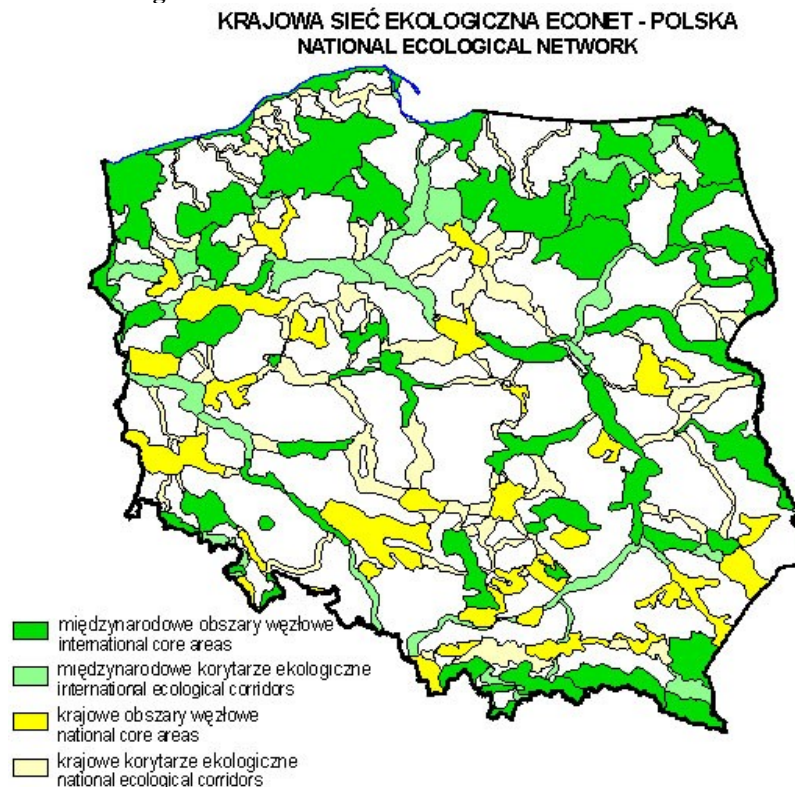
Nr 1273/01 Wrząca, Kanał Łomnica
Dąb szypułkowy (*Quercus robur L.*) – grupa 3 drzew
Rosną na skarpie, wzdłuż kanału Łomnica, obok 8 dębów szypułkowych (*Quercus robur L.*) - istniejących pomników przyrody. Obwód na wys. 1,3 m: 330 cm – 470 cm, wysokość: 16 – 19 m [Zarządca: Zakład Gospodarki Mieszkaniowej Zasobu Własności Rolnej S. P.]

W stosunku do pomników przyrody zabrania się:

- 1) wycinania, niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
- 2) zrywania pączków kwiatów, owoców, liści;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) zanieczyszczenia, zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego;
- 5) wzniesienia ognia w pobliżu drzewa;
- 6) umieszczania tablic i innych znaków, z wyjątkiem przewidzianych
ustawa o ochronie przyrody;
- 7) dokonywania zmian stosunków wodnych.

4.9. Ekologiczny System Sieci Obszarów Chronionych proponowanych dla gminy Trzcianka

Rysunek 1 Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET - Polska

Źródło: www.biodiversity-chm.org.pl

Aby zapobiegać dzieleniu przestrzeni i obszarów zielonych na izolowane obszary powstała koncepcja łączenia poszczególnych dobrze zachowanych i wartościowych ekosystemów w całościowe układy jako **Ekologiczny System Obszarów Chronionych**. Powstał projekt Europejskiej Sieci Ekologicznej oraz Krajowej Sieci Ekologicznej. W ich skład wchodzi:

- **obszary węzłowe** – są to jednostki wyróżniające się bogactwem ekosystemów i zbliżonym do naturalnego charakterem. Występuje tu różnorodna szata roślinna oraz fauna typowa dla danego ekosystemu w szerokiej gamie gatunków i rodzajów w ich naturalnym otoczeniu. Wokół obszarów węzłowych powstają strefy buforowe określające zasięg powiązań funkcjonalnych i biotycznych w przestrzeni.
- **korytarze ekologiczne** – są systemem powiązań pomiędzy poszczególnymi obszarami węzłowymi, stanowią rodzaj łącznika, dzięki któremu obszary węzłowe łączą się między sobą w całościowy układ. Mogą one mieć postać:

- formy ciągłej, liniowej wyróżniającej się z otoczenia zwiększoną formą użytkowania i gospodarowania,
 - pasm łączących obszary węzłowe,
 - układów o formie nieciągłej, ale zachowujących ciągłość funkcjonalną, np. ostoje ptaków.
- **obszary wymagające unaturalnienia** – to obszary, które choć straciły swoje walory mogą zostać przywrócone do stanu naturalnego poprzez proekologiczne formy gospodarowania. Jest to ważne dla tworzenia ciągłości systemów.

Obszary węzłowe oraz korytarze ekologiczne mają charakter międzynarodowy lub krajowy. Na terenie kraju z kolei mogą one mieć znaczenie lokalne lub regionalne.

4.9.1. Obszary węzłowe i korytarze ekologiczne

Na terenie gminy Trzcianka występują wspomniane już **Obszary Natura 2000** opisane szczegółowo w punkcie 5.10.

Wzdłuż Noteci (dolina) rozciąga się natomiast korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Ma on znaczenie głównie dla fauny związanej z siedliskami torfowisk i mokradeł oraz dla zwierząt łownych, umożliwiając im wędrówki pomiędzy większymi kompleksami leśnymi. Korytarz ten ma znaczenie ponadlokalne ponieważ łączy tereny położone w gminach sąsiednich wzdłuż rzeki.

Należy jeszcze wspomnieć, że na terenie gminy Trzcianka nie występują użytki ekologiczne, ani zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Obydwie te formy ochrony indywidualnej mają charakter lokalny, tworzone są na szczeblu województwa lub gminy i ustanawiane są przez wojewodę lub radę gminy.

4.10. Obszary Sieci Ekologicznej Natura 2000

Na terenie gminy Trzcianka znajdują się : obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Nadnoteckie Łęgi” (PLB 30003), specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Dolina Noteci” (PLH 30004) oraz proponowany obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 „Ostoja Pilska” (PLH 300045).

Obszar Natura 2000 – jako obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) pod nazwą „Nadnoteckie Łęgi” o powierzchni 163 km² wyznaczony został na części obszaru doliny

Noteci pomiędzy miejscowością Wieleń a ujściem Gwdy. Obejmuje znajdujące się tu łąki zalewowe, torfowiska niskie, pośród których występują kanały i rowy odwadniające, dawne koryta rzeczne oraz wypełnione wodą doły potorfowe. Część terenu jest porośnięta krzewami i drzewami. Łąki są intensywnie użytkowane. Gniazdują tutaj ptaki wymienione w załączniku **1 Dyrektywy Rady – „Ptasiej” (Directive 79/409/EEC)**: bąk, bączek, bocian biały, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, derkacz, żuraw, batalion, dubelt, rybitwa czarna, zimorodek, podróżniczek, gąsiorek, ortolan, łąbędź mały, kania czarna, kania ruda, kropiatka, zielonka, świergotek polny, pokrzewka jarzębata. Regularnie występują tu ptaki migrujące, nie wymienione w załączniku nr 1 do **Dyrektywy** jw. : cyranka, płaskonos, rycyk, kulik wielki, krwawodziób, gęś zbożowa, gęś białoczelna, świstun, cyraneczka.

Wzdłuż doliny Noteci, w zasięgu województwa wielkopolskiego i województwa kujawsko-pomorskiego, na powierzchni 476,6 km², wyznaczony został obszar Natura 2000 jako specjalny obszar ochrony siedlisk pod nazwą „Dolina Noteci”.

Występują tu siedliska z załącznika 1 **Dyrektywy Siedliskowej**: górskie i niżowe murawy bliźniczkowe, górskie i niżowe ziołorośla nadrzeczne i okrajkowe, lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe, łąki selernicowe, łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, murawy kserotermiczne (priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków), niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne, suche wrzosowiska, zalewane muliste brzegi rzek, zmiennie wilgotne łąki trzęślicowe.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Obszar Natura 2000 „Dolina Noteci” (PLH 30004) obejmuje w gminie Trzcianka ww. obszar chronionego krajobrazu „Dolina Noteci” (aktualnie uchylone przepisy w ich sprawie).

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

W rejonie Trzcianki stwierdzono stanowiska kilku gatunków roślin chronionych: cisa pospolitego *Taxus baccata*, jarzębu brekinii (brzęka) *Sorbus torminalis* - w lesie Rychlik, bażyny czarnojagodowej *Empetrum nigrum*, wawrzynka wilczelyko *Daphne mezereum*, pełnika europejskiego *Trollius europaeus*, zawilca wielkokwiatowego *Anemone silvestris* i rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*.

Na terenie gminy mają swoje miejsca łąkowe m.in. takie ptaki chronione jak żuraw, orzeł bielik, rybołów, bocian biały. W dolinie Bukówki między Smolarnią a Rychlikiem występują bobry.

Ostoje ptaków

Ponadto w gminie Trzcianka wyznaczone są cenne przyrodniczo obszary – ***ostoje ptaków***.

Ostoja ptaków to polski odpowiednik anglojęzycznego terminu *Important Bird Area (IBA)*, oznaczającego miejsce o kluczowym znaczeniu dla ochrony zagrożonych ptaków naszego kontynentu. Formalnie definicja określa ostoję ptaków jako obszar, który wyróżnia się z otoczenia tym, że występują tam ptaki szczególnie cenne (zagrożone wymarciem) lub tym, że jest to obszar szczególnie licznie przez ptaki zasiedlany. Ta definicja przekłada się na konkretne ilościowe i jakościowe kryteria, pozwalające ocenić walory danego obszaru w kontekście międzynarodowym.

W granicach gminy Trzcianka znajduje się ostoja „Nadnoteckie Łęgi” (PLB 300003) wskazana jako obszar specjalnej ochrony ptaków w ramach obszarów Natura 2000. Występują tu gatunki ptaków, których liczebność kwalifikuje ostoję do międzynarodowych ostoj ptaków (tzw. gatunki kwalifikujące). Są to: gęś zbożowa, gęś białoczelna, podróżniczek, derkacz. Odnotowano tu ponadto wiele innych gatunków ptaków wymienionych w załączniku nr 1 do Dyrektywy Ptasiej.

Ponadto gmina Trzcianka położona jest na skraju trzech innych ostoj ptaków. Należą do nich:

1. Obszar „Puszcza nad Drawą”, z gatunkami kwalifikującymi bocian czarny, kania czarna, kania ruda, orlik krzykliwy, bielik, rybołów, puchacz, żuraw, rybitwa czarna, zimorodek.
2. Obszar „Puszcza nad Gwdą”, z gatunkami kwalifikującymi: puchacz, lelek, bielik, kania ruda.
3. Obszar „Puszcza Notecka”, z gatunkami kwalifikującymi: kania czarna, kania ruda, bielik, rybołów, puchacz.

Naterenie gminy Trzcianka wskazano obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 „Ostoja Pilska” (PLH 300045).

Ostoja Pilska pod względem liczby typów siedlisk Natura 2000, stanowi jeden z bogatszych obszarów Wielkopolski i szerzej Zachodniej Polski. Licznie reprezentowane są rzadkie i zagrożone w skali regionu i kraju gatunki roślin, zwierząt i innych królestw świata żywego, w tym wiele podlegających ochronie prawnej oraz rzadkie i zagrożone wymarciem w regionie i kraju zbiorowiska roślinne.

Ostoja Pilska składa się z dziewięciu obszarów usytuowanych wokół Piły:

1) Rynna Jezior Kuźnickich

Obejmuje fragment rynny glacialnej od łęgów źródliskowych nad Zalewem Koszyckim, poprzez rezerwat przyrody "Kuźnik", do Jeziora Kuźnik Czarny (Czapla, Czarne). Do najcenniejszych siedlisk tej części Ostoi Pilskiej zaliczyć należy niewielkie śródleśne jeziora z towarzyszącymi im torfowiskami mszarnymi. Jeziora te reprezentują zarówno typ jezior dystroficznych - zwłaszcza jezioro Kuźniczek, czy Kuźnik Czarny, jak i bogatsze w węglan

wapnia jeziora ramienicowe - Kuźnik Duży, Kuźnik Mały, czy Kuźnik Olsowy. Towarzyszą im torfowiska przejściowe, żywe torfowiska wysokie, rzadziej torfowiska wapienne o charakterze młak, torfowiska nakredowe oraz obydwie podtypy lasów i borów bagiennych. W obrębie rynny występuje największe skupienie populacji bazyń czarnej *Empetrum nigrum* w Wielkopolsce, w tym najbogatsza i jedyna owocująca populacja nad jeziorem Kuźnik Bagienny. W miejscach równin akumulacji biogenicznych po zarośniętych jeziorach, występują najczęściej ekstensywnie użytkowane łąki. Mniejsze powierzchnie w obrębie rynny zajmują siedliska grądów, kwaśnych buczyn, łągów olszowo-jesionowych.

Na uwagę zasługuje obecność gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: storczyka lipiennika *Loesela Liparis loeselii*, mchu sierpowca błyszczącego *Drepanocladus vernicosus* (*Hamatocaulis vernicosus*), ważki zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis*, czy zimowiska ponad 500 nietoperzy, w tym naturalnych - nocka *Bechsteina Myotis bechsteinii*, nocka dużego *M. Myotis* i gacka *Barbastella barbastellus*, w ruinach browaru niedaleko Jeziora Rudnickiego.

2) Rynna jezior Okoniowe - Płotki - Jeleniowe - Bagienne

Fragment obejmujący rynnę położoną w kompleksie leśnym na północny-zachód od Piły. W jej obrębie usytuowane są cztery jeziora i kilka pojeziernych torfowisk przejściowych i wysokich. Jezioro Okoniowe jest przykładem jeziora dystroficznego o cechach hydrochemicznych zbliżonych do jezior lobeliowych, choć nie może zostać do tego typu zaliczone w związku z brakiem gatunków charakterystycznych. W obrębie jego misy znajduje się rzadko spotykane przyjeziorne centryczne torfowisko wysokie. Na zboczach jeziora występuje opisana już blisko 80 lat temu populacja ściśle chronionego widłaczka torfowego *Lycopodiella inundata*. Jezioro Płotki (=Płocie) oraz Jezioro Jeleń (=Jeleniowe, Piaseczno) reprezentują średniej wielkości jeziora ramienicowe. Jezioro Bagienne to jezioro eutroficzne.

3) Łęgi i grądy nad Gwdą poniżej Dobrzycy

Obszar obejmuje zbocza doliny rzeki Gwdy poniżej wsi Dobrzyca. Terasy przyrzeczne zajęte są przez łąki olszowo-jesionowe oraz przez łąkowe lasy wiązowo-jesionowe. Te ostatnie reprezentowane są przez rzadko notowany w obszarach siedliskowych Wielkopolski, bogaty florystycznie, dobrze wykształcony, zagrożony wymarciem w regionie wiązowo-jesionowy łąg fiołkowy w podzespole *Ficario-Ulmetum minoris violetosum odoratae*. Wyższe partie zboczy i krawędzie doliny zajmują grądy.

4) Obszar pomiędzy Jeziorem Wapińskim i jeziorem Kleszczynek a Jeziorem Czarnym k. Jeziorek

Fragment obejmujący ramienicowe Jezioro Wapińskie (Wapińskie, Okunite k. Krajenki, Wakunter), eutroficzne jezioro Kleszczynek i dystroficzne Jezioro Skórka (Czarne, Małe Jezioro z przyległymi lasami (w tym zwłaszcza kwaśne buczyny) oraz torfowiskami przejściowymi, usytuowanymi na zachód od wsi Skórka; torfowiska przejściowe i wysokie na południe od drogi łączącej Pilę z Zelgniewem oraz eutroficzno-humusowe Jezioro Czarne koło Jeziorek z przyległymi torfowiskami i łąkami. Jezioro Wapińskie reprezentuje typ mezotroficznego jeziora ramienicowego zdominowanego zwłaszcza w częściach południowo-zachodniej i środkowo-zachodniej przez rozległe łąki ramienicowe z *Chara delicatula*, *C. tomentosa*, *C. globularis* i *Nitella* cf. *opaca*. Jezioro Wapińskie jest także historycznym stanowiskiem gatunku Natura 2000 - jeziorzy giętkiej *Najas flexilis* (kod 1833), stwierdzonego tu pod koniec XIX w. przez Casparego. Pomimo poszukiwań nie udało się dotąd odnaleźć powtórnie jeziorzy giętkiej w Jeziorze Wapińskim. W analizowanej części Ostoi Pilskiej, poniżej drogi Pila-Zelgniewo, usytuowane są dwa największe w północnej części regionu torfowiska mszarne zajęte głównie przez torfowiska wysokie i fragmentarycznie przez bory bagiennie, z wieloma gatunkami torfowców, w tym zagrożonymi: *Sphagnum fuscum*

i *S. papilosum*. Nad jeziorem Czarnym koło Jeziorek, poza torfowiskami przejściowymi, występują fragmenty obniżzeń na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rynchosporion*.

5) Rezerwat Torfowisko Kaczory oraz Jezioro Czarne k. Kaczor

Fragment Ostoi Pilskiej usytuowany po zachodniej stronie drogi Śmiłowo-Kaczory, obejmujący rezerwat Torfowisko Kaczory oraz położony na południowo-zachód od niego kompleks jeziorno-torfowiskowy Czarne koło Kaczor. Najcenniejsze siedliska to jedno z najgłębszych jezior dystroficznych w regionie - jezioro Czarne koło Kaczor z przyległym zagłębieniem, w którym występują płaty torfowiska przejściowego, wysokiego, boru bagiennego i obniżenia z roślinnością ze związku *Rynchosporion*, w tym także jedyne znane stanowisko w północnej Wielkopolsce rosiczki pośredniej *Drosera intermedia*.

6) Meandry i starorzecza Gwdy poniżej Motylewa

Fragment Ostoi Pilskiej obejmujący silnie meandrujący odcinek Gwdy pomiędzy Motylewem a Ujściem, z licznymi, klasycznie wykształconymi starorzeczami, oraz siedliskami towarzyszącymi dużej nizinnej rzece - niżowymi, nadrzecznymi zbiorowiskami okrajkowymi oraz zwykle niewielkimi powierzchniowo siedliskami charakterystycznymi dla zalewanych mulistych brzegów. Obszar ten stanowi w dalszym ciągu ważne siedlisko cennych gatunków ryb reofilnych, choć w większości wykazujących obecnie znaczny regres populacji lub wręcz zanik występowania. Na uwagę zasługują zwłaszcza boleń *Aspius aspius* (gatunek Natura 2000), brzana *Barbus barbus*, świnka *Chondrostoma nasus* (prawdopodobnie już nie występuje), strzebla potokowa *Phoxinus phoxinus*, jelec *Leuciscus leuciscus*, kleń *Leuciscus cephalus*, jaź *Leuciscus idus* i kielb *Gobio gobio*. W Gwdzie spotkać także można rzadkiego i chronionego w Polsce małża - gałeczkę rzeczną *Sphaerium rivicola*.

7) Obszar wydm śródlądowych i Jezioro Leśne (Stobieńskie)

Fragment obejmujący najcenniejszą część śródlądowego pola wydmowego usytuowanego w obrębie południowo-zachodnich granic Piły, pomiędzy linią kolejową Piła Krzyż a drogą krajową nr 11. Występują tutaj przede wszystkim różne fazy rozwojowe siedliska śródlądowego boru chrobotkowego, pojedyncze przykłady odstoniętych wydm śródlądowych z murawami napiaskowymi, suche wrzosowiska i ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe. Jezioro Leśne (Stobieńskie) charakteryzuje się znacznym udziałem łąk ramienicowych z *Chara delicatula*.

8) Kwaśne dąbrowy Zawada-Koszyce

Fragment obejmuje zwarty kompleks zwykle dobrze zachowanych kwaśnych dąbrów usytuowanych przy północno-zachodnich granicach Piły, pomiędzy Zalewem Koszyckim a drogą krajową nr 11.

9) Kwaśne dąbrowy i grądy w Kalinie

Fragment obejmuje zwarty kompleks bardzo dobrze zachowanych kwaśnych dąbrów i grądów środkowoeuropejskich usytuowanych przy południowo-wschodnich granicach Piły, w Kalinie.

W obszarze Ostoja Pilska znajdują się cenne siedliska hydrogeniczne i leśne, niedostatecznie reprezentowane w pozostałej części regionu Wielkopolski.

4.11. Obszary i obiekty chronione na podstawie innych przepisów

4.11.1. Obszary i obiekty chronione na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o lasach

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266 ze zm.) obejmuje się ochroną grunty rolne wysokich klas pozostawiając je w użytkowaniu rolniczym. Na cele nierolnicze można przeznaczyć wysokiej klasy grunty tylko w uzasadnionych szczególnymi względami przypadkach (prowadzenie infrastruktury technicznej, zabudowa siedliskowa, wypełnienie struktury przestrzennej osady).

Lasy ochronne

Lasy zlokalizowane na terenie miasta w całości są lasami ochronnymi występującymi jako lasy w granicach administracyjnych miast oraz lasami nasiennymi.

Ich funkcją jest spełnianie zadań ogólnospołecznych, a zwłaszcza glebochronnych, wodochronnych, klimatycznych, rekreacyjno-zdrowotnych i estetyczno-krajobrazowych. Produkcja surowca drzewnego w tych lasach powinna być prowadzona w sposób zapewniający spełnianie przede wszystkim głównej funkcji, do jakiej są one przeznaczone bądź trwale, bądź w określonym czasie.

4.11.2. Obszary chronione na podstawie ustawy – *Prawo wodne*

Główne zbiorniki wód podziemnych

Gmina Trzcianka znajduje się w zasięgu zbiorników wód czwartorzędowych i trzeciorzędowego:

- a) dwóch zbiorników w poziomie czwartorzędowym:
 - zbiornika międzymorenowego Wałcz-Piła (GZWP nr 125), zaliczonego do obszarów wysokiej ochrony (OWO) z wyjątkiem obszaru wokół ujęcia wody w Pile, który zaliczony jest do obszaru najwyższej ochrony (ONO),
 - zbiornika Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (GZWP nr 138) w większości zakwalifikowanego tu również do obszarów najwyższej ochrony (z uwagi na brak warstwy izolacyjnej od powierzchni),
- b) zbiornika w poziomie trzeciorzędowym – subzbiornik Złotów – Piła – Szelce Krajeńskie.

5. HISTORYCZNO - KULTUROWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

5.1. Krótki rys historyczny

Początki osadnictwa na ziemiach dzisiejszej gminy Trzcianka (Na podst. E. Gajda „Trzcianka w okresie prehistorycznym” w Trzcianka zarys dziejów, wyd. „Korab”, Poznań 1994).

Początki osadnictwa na terenach dzisiejszej gminy Trzcianka, potwierdzają badania archeologiczne. Najstarsze zbiorowiska ludzkie pojawiły się na tym terenie w schyłkowym paleolicie. Na ślady ludów koczowniczych, z okresu schyłkowego paleolitu (12000- 8000 lat p.n.e.) natrafiono w Trzciance i Białej. W poł. V tysiąclecia p.n.e. rozpoczyna się młodsza epoka kamienna - neolit, w której pierwotne ludy zmieniają tryb życia na osiadły, co wiąże się z początkiem prymitywnego jeszcze rolnictwa i hodowli zwierząt. Społeczności te prowadziły uprawę roli na małych terenach w dolinach rzek np. W rejonie dzisiejszej wsi Biała. Zmarłych chowano w kamiennych konstrukcjach pokrytych trójkątnymi lub trapezowymi nasypami ziemnymi od 60- 130 m dł. Wewnątrz znajdował się zbiorowy pochówek szkieletowy, jakiego przykład odnaleziono w Stobnie.

Od III okresu epoki brązu na rozległych obszarach między Bugiem i Łabą rozwinęła się kultura łużycka. Jedną z bardzo charakterystycznych cech tej kultury był zwyczaj ciałopalenia zwłok. Groby były bogato wyposażone, głównie w ceramikę. Obok popielnicy znajdują się w nich mniejsze naczynia służące do umieszczania pokarmów ofiarowanych zmarłemu. Obok grobów płaskich pojawiają się w tej kulturze kurchany z nasypami kamiennymi lub ziemnymi. Przykłady takie znajdują się w okolicach Białej, Stobna, Radolina. W tym czasie Noteć stanowiła ważny element szlaku handlowego z południa na północ, co przyczyniło się do poznania nowych przedmiotów z brązu i opanowania techniki ich odlewania z importowanego surowca.

We wczesnej epoce żelaza – w czasie tzw kultury pomorskiej (VI w. p.n.e. chowano zmarłych w grobach w kształcie skrzyń z obciosanych płyt kamiennych, w których umieszczano od kilku do kilkunastu pochówków. Przykład takiego grobu odnaleziono w Białej. Ślady osadnictwa kultury pomorskiej odnaleziono także w okolicy Trzcianki. W okresie od ok. 400 r. p.n.e. żelazo prawie całkowicie wyparło brąz, który stosowany był już tylko jako materiał do wyrobu ozdób.

Początek naszej ery to okres tworzenia się kultur plemiennych, wpływów rzymskich i po upadku Cesarstwa – wędrówek ludów. Upowszechniły się kontakty handlowe międzyplemienne, a także z kupcami z dalszych krajów np. z cesarstwa rzymskiego. Bursztyn cenny towar dla rzymskich kupców wymieniany był za naczynia gliniane, brązowe, ale także monety srebrne i złote. Rzymskie monety odnaleziono w Białej, Łomnicy, Trzciance, Sarczu, Radolinie. Ślady osadnictwa i groby jamowe z tego okresu odnaleziono w Białej, Radolinie, Dłużewie, Łomnicy, Stobnie, Sarczu.

Na interesującym nas terenie nie mamy śladów z dwuwiekowego okresu wędrówek ludów, który nastąpił po upadku Cesarstwa Rzymskiego.

Z okresu wczesnośredniowiecznego osadnictwa słowiańskiego, przypadającego między VI, a XIII wiekiem pochodzą fragmenty naczyń glinianych z Białej, Trzcianki, Sarcza i Łomnicy.

5.2. Dzieje Ziemi Trzcianeckiej od początków państwa polskiego

Od czasu opanowania przez Mieszka I Pomorza Zachodniego (967-972) trwa związek ziem zanoteckich z państwem polskim. Jednak ze względu na charakter graniczny tych ziem do końca XIV wieku przynależność ta nie była ciągła i trwała. Dopiero Kazimierz Wielki połączył ten rejon z Królestwem Polskim, a rzeka Drawa stała się od 1368 roku do 1772 północno – zachodnim odcinkiem granicy państwa.

Na przełomie XIII i XIV wieku rozległe tereny leżące na północ od Noteci, między Drawą, a Łomnicą weszły w posiadania rodu Czarnkowskich.

Dokument z 1245 r. nadania przez króla Władysława Wstydliviego tych ziem Sędziwojowi z Czarnkowa wymienia z nazwy wsie Biała, Gulcz i Rozdrózka – dzisiejsza Trzcianka.

Wiek XVI to czas wielkiego ruchu kolonizacyjnego i kształtowania się nowej organizacji wsi sołeckich, na mocy przywilejów lokacyjnych. Biała posiadała charakter wsi sołeckiej już w 1556 roku. Około 1580 przeformowaniu ulega Trzcianka – wówczas Trzcianna Łąka, a w 1586 zostaje założona wieś Siedlisko. Intensywną kolonizację okolic Trzcianki potwierdzają dokumenty z początku XVII wieku, które wymieniają wsie Niekursko, Łomnicę, Nową Wieś, Stradom, Rychlik. Na skutek wzmożonego osadnictwa powstają na tym terenie gminy ewangelickie i żydowski. Ze względu na warunki naturalne włości Czarnkowskich, w produkcji folwarków i czynszowych gospodarstw nadnoteckich, przeważała hodowla owiec. Z nią wiązał się rozwój sukiennictwa, oraz handlu.

Najazd szwedzki 1655-1660 przyniósł całej Wielkopolsce ruinę gospodarczą. Właśnie rozwój sukiennictwa stał się głównym elementem odbudowy gospodarczej.

Po śmierci Franciszka Kazimierza Sędziwoja Czarnkowskiego w 1660 roku, ziemie nadnoteckie były kolejno własnością Gembickich, Iwańskich, Szembeków i Niszyckich.

Właścicielem ziemi trzcianeckiej w latach 1738-55 był Stanisław Poniatowski (ojciec ostatniego króla Polski). Pod koniec życia dokonał podziału swych ziem na 5 tzw. kluczy, które sukcesywnie zbywał:

1. Klucz Czarnków – Dąbie
2. Klucz Radosiew, Runowo, Siedlisko, Jędrzejowo, Młyn Górny (w 1755 r. sprzedane Andrzejowi Radolińskiemu)
3. Klucz Kuźnica Czarnkowska
4. Klucz Trzcianka miasto, wieś oraz wsie Stradun, Łaska Pańska, Nowa Wieś (w 1755 r. sprzedane Józefowi Lasockiemu)
5. Klucz Biała, Łomnica, Polski Młyn, Łomnicki Młyn (w 1757 r. sprzedany Andrzejowi Radolińskiemu)

Podczas rozbiorów, po roku 1772 ziemia trzcianecka znalazła się w granicach państwa pruskiego. Królowie Pruscy w ramach germanizowania zdobytych ziem polskich, prowadzili na nich szeroką akcję kolonizacyjną. W tym celu w końcu XVIII w. i w w. XIX założyli 50 całkiem nowych kolonii niemieckich, między innymi Górnice. Wiek XIX przynosi po krótkim okresie stagnacji, ożywienie gospodarcze. Rozwijają się nowe gałęzie produkcji, powstają nowe organizacje społeczne. Niestety na skutek procesów germanizacyjnych, wzrost liczby ludności niemieckiej słabnie polskie poczucie narodowe mieszkańców tych ziem. Stan ten miał bezpośrednie znaczenie dla pozostania tych ziem po 1918 roku w granicach państwa niemieckiego.

W okresie międzywojennym Trzcianka awansowała, z pozycji prowincjonalnego miasteczka, na siedzibę nowoutworzonego granicznego Powiatu Noteckiego.

Po II wojnie światowej ziemie na północ od Noteci, wraz z całym Pomorzem Zachodnim zostały włączone do Polski. W wyniku przesiedleńczej akcji „Wisła” (1945-47) - powiat trzcianecki zamieszkała między innymi ludność ukraińska z Leska, Jasła, Gorlic, Nowego Sącza. Po 1956 roku nastąpiła możliwość przemieszczenia się owej ludności, część powróciła na wschód pozostali zgrupowali się w większe skupiska we wsiach Straduń, Wołowe Lasy, Mielęcín, Rusinowo, Stobno, Siedlisko.

5.3. Historia i charakterystyka poszczególnych miejscowości gminy

TRZCIANKA

Ze źródeł historycznych wiemy o istnieniu już w początku XIII wieku, w miejscu dzisiejszej Trzcianki, osady o nazwie Rozdróżka. Nazwa pochodziła zapewne od położenia wsi na skrzyżowaniu szlaków do Tuczna, Wielenia, Białej, Czarnkowa. Kolejna nazwa wsi Trzciana Łąka pochodzi zapewne od cenionego w średniowieczu surowca – trzciny, obficie porastającej okoliczne podmokłe łąki. Średniowieczna osada rozciągała się w rejonie dzisiejszych ulic Mochnackiego i Kościuszki i sięgała aż po Plac Pocztowy.

Ruch kolonizacyjny z początku wieku XVI spowodował powstawanie nowych wsi sołeckich. Wieś sołecka Trzciana Łąka powstaje ok. połowy wieku, w bezpośrednim sąsiedztwie wcześniej istniejącej wsi i obie funkcjonują jako dwa niezależne organizmy przez cały wiek XVI. Wieś sołecka powstała wzdłuż dróg wiodących do Tuczna i Wielenia (dzisiejsze ulice Żeromskiego i Dąbrowskiego). We wsi funkcjonował młyn, dwie karczmy i znajdował się drewniany kościół. Z lokowaniem wsi na nowych prawach wiązało się powstanie folwarku, którego ośrodek administracyjny – dwór znajdował się po wschodniej stronie rzeczki Trzcianica, po północnej stronie wylotu dzisiejszej ulicy Grunwaldzkiej. Z wsi rolniczej oraz prowadzącej hodowlę owiec i produkcję wełny, Trzcianka przekształciła się w wieku XVII w ważny ośrodek produkcji sukienniczej i handlu. Osiedle tkaczy rozpościerało się na styku czynszowej wsi sołeckiej i folwarku, czyli na obrzeżu dzisiejszego Placu Poczтового. Trzcianka zaczęła pełnić funkcje rzemieślniczego miasteczka. W latach 20-tych XVIII wieku osiedle Trzcianeckich sukienników stanowiło już w pełni dojrzały organizm miejski. W 1679 r. Andrzej Franciszek Gembicki powołał do istnienia cech sukienników.

W krótkim czasie istniały tu także cechy szewców, kowali, rusznikarzy. Odbywały się cotygodniowe targi. Istniała parafia katolicka, z drewnianym wzniesionym w 1717 roku kościołem.

Dnia 3 marca 1731 roku August II Sas udzielił małżeństwu Stanisławowi i Mariannie Niszyckim oraz Antoniemu i Franciszce Szembekom przywileju założenia na ich terenie – wieś Trzcianka – miasta o tej samej nazwie.

W roku 1738 ziemię trzcianecką nabył Stanisław Poniątkowski. Z roku 1738 pochodzi pierwszy znany odcisk pieczęci Trzcianki – jest to transpozycja herbu Poniątkowskiego „ciołek” umieszczona na okrągłej tarczy, ponad koroną napis Pieczęć Miasta Trzcianka,

zdobienie w formie stylizowanych liści. W 1753 roku Poniatowski wydał nowy zreformowany przywilej dla Cechu Sukienników. W tym czasie ustaliła się obecna nazwa miasta Trzcianka. W pobliżu stale funkcjonuje wieś o tej samej nazwie. Zabudowa miasta była ciasna i stanowiły ją drewniane domy z podcieniami. W 1755 r. Trzciankę nabywa Józef Lasocki. Pod koniec XVIII wieku Trzcianka jest głównym ośrodkiem sukiennictwa w Wielkopolsce, ważnym ośrodkiem miejskim.. W II połowie XVIII wieku rozbudowuje się tzw „nowe miasto” wzdłuż drogi do Czarnkowa, powstały dzisiejsze ulice Sikorskiego, Staszica, Chełmońskiego.

Po roku 1772, pod zaborem pruskim Trzcianka nadal rozwijała się w oparciu o rzemiosło tkackie. Widoczny rozkwit tutejszego sukiennictwa przypada na krótki okres Księstwa Warszawskiego t.j. lata 1807 – 1815. W tym czasie była miastem trójnarodowościowym. Obok parafii katolickiej, znajdowały się tu dwa zbory ewangelickie. Pierwszy wzniesiony w 1755 roku u zbiegu dzisiejszych ulic Sikorskiego i Kościuszki. W pobliżu był dom pastora i cmentarz. Obok znajdował się budynek szkoły wzniesiony w 1787 roku. Drugi tzw. zbór wiejski z 1798 mieścił się przy obecnej ulicy Fałata. Obok znajdował się cmentarz, którego ślady zachowały się do dnia dzisiejszego.

W rejonie dzisiejszego placu targowego rozwinęła się dzielnica żydowska, z synagogą (spłonęła w 1779 r.), rytualną łaźnią, szkołą talmudyczną, domem rabina i odrębnym cmentarzem.

W 1815 roku Trzcianka wchodzi w granice Wielkiego Księstwa Poznańskiego podległego Monarchii Pruskiej. W czasach tych przy obecnym Pl. Poczтовым funkcjonował sąd. Zachowany do dziś dom przy ul. Orzeszkowej 3, za czasów napoleońskich pełnił funkcję szpitala, a później został zamieniony na więzienie. W 1822 założono nowy cmentarz przy dzisiejszej ul. P. Skargi. Dziś zachowała się jedynie jego część katolicka, z części ewangelickiej pozostał starodrzew w formie parku.

W I połowie XIX wieku spada znaczenie gospodarcze sukiennictwa, a w Trzciance zaczynają rozwijać się inne zakłady, z czasem przekształcające się w znaczące fabryki.

Znaczne ożywienie gospodarcze wiąże się z otwarciem w 1851 roku linii kolejowej Berlin – Bydgoszcz. W 1850 roku u zbiegu ul. Spokojnej i Placu Poczтового powstaje fabryka cygar, która na początku XX w. była jedną z największych w całym Cesarstwie Niemieckim. Także w 1850 ruszyła wytwórnia macy, która w krótkim czasie obsługiwała cały rynek niemiecki i eksportowała do tak odległych krajów jak Australia. W roku 1855

powstała pierwsza w tym rejonie odlewnia żeliwa. Najważniejszą dziedziną gospodarki w II połowie XIX w. stał się przemysł drzewny. W latach 1890 -1900 w mieście kilka zakładów produkujących meble. Powstała między innymi fabryka Adolfa Leviego, przy ul. Matejki, największa fabryka mebli w Trzciance.

W latach 1834 – 35 wzniesiono pierwszy murowany kościół katolicki, a w latach 1843-47 także nową murowaną świątynię ewangelicką na rynku miejskim (dziś Plac Pocztowy). W 1895 wybudowano szkołę katolicką – dziś szkoła podstawowa przy ul. Chopina.

W 1851 powstał nowy gmach sądu i więzienia (obecnie komenda policji), a budynek przy ul. Orzeszkowej 3 został zamieniony na szpital. W miejscu dawnego sądu przy dzisiejszym Placu Pocztowym wzniesiono trzypiętrową kamienicę. W roku 1854 władze miasta kupiły dom przy obecnej ul. Sikorskiego z przeznaczeniem na posiedzenia rady miejskiej – część obecnego ratusza.

Okolice obecnego placu targowego były obszarem skupiającym społeczność żydowską, która w 1869 roku zbudowała nową szkołę religijną, a w 1883 roku nową murowaną synagogę.

Początek XX w. przyniósł wiele nowych inwestycji budowlanych. W 1902 rozebrano ostatni drewniany dom podcieniowy. W miejsce starej zabudowy pojawiała się nowa. W latach 1907- 08 rozbudowano miejski ratusz. W roku 1905 włączono ostatecznie do miasta wieś o tej samej nazwie.

Po 1918 roku Trzcianka stała się ośrodkiem nowego Powiatu Noteckiego. Należało w związku z tym zadbać o nowe budynki dla Urzędu Powiatowego, oddziału Straży Granicznej, Urzędu Celnego. W okresie międzywojennym miasto ogarnął ogromny ruch inwestycyjny, który w dużej mierze zdecydował o dzisiejszym jego wyglądzie. Pod koniec lat 20-tych władze miasta opracowały plan rozbudowy. Zgodnie z tym projektem przedłużono ulice Staszica i Mickiewicza, gdzie wzniesiono kompleks domów dla urzędników. Powstało także osiedle domów w rozwidleniu ulic Sikorskiego i Tetmajera, a także wiele budynków wielorodzinnych. Obok licznie powstającej zabudowy mieszkaniowej przybywało obiektów użyteczności publicznej, szkół.

Tragiczny okres wojny i lat tuż po niej, gdy większość rdzennych mieszkańców musiała opuścić miasto, a ludność przymusowo tu osiedlona przez długie lata nie czuła się trwale związana z tym miejscem, są przyczyną znacznego zniszczenia historycznej przestrzeni.

Przy ul. Tetmajera 17 zachował się zabytkowy park, określany w dawnych operatach niemieckich jako ogród botaniczny. Składał się z ok. 150 gatunków roślin, jego częścią była winnica, która dotrwała do 1935 roku. Od 1896 roku założenie było siedzibą nadleśnictwa. Park był częścią prostego założenia dworskiego z oficynami i budynkami gospodarczymi na prostokątnym podwórzu. Dworek, który był ośrodkiem założenia, nie istnieje od 1945 roku. Budynek mieszkalny – sekretarzówka nie równoważy jego braku.

5.4. Noty historyczne wybranych wsi i charakterystyka przestrzenna

BIAŁA

Wieś położona 6 km na wschód od Trzcianki. Pierwsze dokumenty źródłowe potwierdzające istnienie wsi Białej pochodzą z XII w. I wspominają istnienie w tym miejscu kościoła. Około 1100 roku ludność wsi wzniosła tam pierwszy kościół, a od 1128 zamieszkał tam na stałe duchowny. Własność rodziny Czarnkowskich do 1727 roku. Ufundowali oni, w 1 połowie XVII wieku, kościół i zamek. Kolejnymi właścicielami byli Działyńscy, Gembiccy, Naramowiccy, Iwańscy.

W latach 1738-55 właścicielem ziemi trzcianeckiej był Stanisław Poniatowski, a „stolicą” jego dóbr była wieś Biała. Istniejący tam pałac stanowił centrum administracyjne i letnią rezydencją Poniatowskiego. Dwór (zwany pałacem lub zamkiem) był to piętrowy, obszerny, murowany budynek.

W roku 1756 Białą nabyli Radolińscy, od 1836 jej właścicielem był Jerzy Livonius, od 1843 Ludwik von Moltke, a od 1875 rodzina Sachsem-Altenburg. Od XVII do początku XIX wieku Biała stanowi ośrodek tkacki. Położona przy starym trakcie z Człopy do Czarnkowa. Zabudowa wzdłuż dróg dojazdowych, przeważnie murowana, zwarta parterowa, kalenicowa z XIX wieku. Kilkanaście domów z wejściami we wnękach ujętych w pilastry. Szczególnie ciekawa zabudowamieszkalna wzdłuż ulic 22 Lipca i Zamkowej, Radolińskiej oraz Gorzelnianej.

Pierwotnie znajdował się tu zamek, od 1893 roku w ruinie, następnie rozebrany. W 1929 roku wzniesiono na jego miejscu nowy budynek. Zachowała się jedynie oficyna zamkowa wzniesiona w XVIII wieku staraniem Radolińskich. Przebudowana gruntownie około połowy XIX wieku przez ówczesnego właściciela von Moltke. Forma klasycystyczna, murowana, tynkowana. Parterowa z trzyosiowymi parterowymi wystawkami na osi

i piętrowym skrzydłem z połowy XIX wieku dostawionym od zachodu. Podpiwniczona. Układ wnętrz częściowo przekształcony, wystawki rozczłonkowane lizenami, zwieńczone trójkątnymi szczytami. Nad wejściem fasady ogrodowej kartusz herbowy rodziny von Moltke. Dach mansardowy, dachówka. Obecnie w użytkowaniu szkoły.

Park dworski o powierzchni 17,1 ha., składający się z parku właściwego i parku leśnego. W formie nieregularnego czworoboku, rozplanowany wzdłuż strumienia płynącego na południe do Noteci. Park należy poddać renowacji, wskazane jest także przywrócenie układu klombów wzdłuż aleji wjazdowej.

Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych. W 1 połowie XVII wieku Czarnkowscy rozpoczynają budowę kościoła drewnianego z murowaną zakrystią, poświęconego w 1641 roku. Kolejny kościół wzniesiony w 1792 roku. Obecny zbudowany niemal na nowo w latach 1852-3 roku z zachowaniem zakrystii zapewne z 1 połowy XVII wieku i wieży z 1821 roku. Otynkowany w latach 70-tych XX wieku.

Kapliczka przydrożna murowana w kształcie kwadratowego słupa nakrytego daszkiem namiotowym z chorągiewką na której widnieje data 1832, we wniece krucyfiks cynowy.

Wieś nie należy do typowo rolniczych, choć jest w niej 5 dużych gospodarstw.

BIERNATOWO

Wieś rozdzielona jest na dwie osady oddalone od siebie w linii prostej o dwa kilometry. Pierwsza macierzysta położona jest kilometr od drogi z Przyłek do Jędrzejewa. Powstanie drugiej wiąże się z otwarciem w 1851 roku linii kolejowej Berlin – Bydgoszcz. Do dziś zachował się zwarty zespół zabudowań przy stacji kolejowej Biernatowo, wzniesionych wzdłuż brukowanej drogi.

We wsi zabytkowy kościół p.w. NMP, pierwotny, fundowany w 1614 r., przez właścicielkę Zofię z Herburtów Janową Czarnkowską. Obecny wystawiony w roku 1843. Od 1945 katolicki. Orientowany, o konstrukcji szkieletowej.

DŁUŻEWO

Osada folwarczna, 5 km od Trzcianki ku Północy; założona ok. 1820.

Zachowane dwa egzemplarze drzew parkowych, lipy i kasztanowca, roznące przy dworku, około 160 lat. Sugeruje iż pierwotnie (1820-1880) dworek otaczał park w postaci parterów kwietnikowych o trawnikowych na wschodzie i zachodzie. W latach 1880-1945 nastąpiło powiększenie ku zachodowi. Główne elementy to aleja dwurzędowa lipowa, zamknięta rondem z drzew i krzewów, sad oraz staw urządzony przy okazji zakładania rozległego systemu rowów odwadniających ok. 1907 roku.

O wyborze miejsca zdecydowało centralne położenie, płaskie wzniesienie otoczone kilkuset hektarami podmokłych pastwisk, oraz поближе dróg dojazdowych – ok. 700 m od drogi publicznej.

Park w Dłużewie jest częścią prostego założenia dworskiego z siedzibą administracyjną i mieszkalną w środku i zabudowaniami gospodarczymi po stronie wschodniej o kształcie bardzo wydłużonego prostokąta, z osią dłuższą zbliżoną do kierunku zachód – wschód. Od wschodu park, sad, dworek z zajazdem i podjazdem poprzez podwórze gospodarze. Powierzchnia 2,60 ha, w tym park, sad i ogrody – 2,40 ha. Sad obecnie odgrodzony murem.

Układ komunikacyjny nie istnieje, między rzędami lip ścieżka wydeptana. Park nie ogrodzony. Park krajobrazowy, wymaga pielęgnacji, renowacji i konserwacji elementów układu: dróżki, trawniki, skupiny drzew, krzewów, stawu, usunięcie muru.

GÓRNICA

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z XV w. Wieś rozwinęła się w XIX w. jako niemiecka kolonia osadnicza. Posiada walory krajobrazowe, położona wśród lasów, na niewielkich wzniesieniach w dolinie Bukówki. W centrum wsi znajduje się niewielki staw. Na skraju wsi usytuowany jest kościół z 1930 roku. Wieś posiada sklep i świetlicę. W pobliżu przebiega turystyczny szlak rowerowy i pieszy, a na rzece Bukówce – kajakowy.

Kościół p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego. Zbudowany w 1930 roku dla ewangelistów. Od 1946 katolicki. Wg ewidencji WKZ należy do wsi Przyłęki.

ŁOMNICA

Wieś położona na wzniesieniu w sąsiedztwie doliny strugi Łomnicy. We wsi jest 49 domów, a w sąsiedztwie kilka niewielkich osad: Łomnica Młyn, Łomnica Folwark i Łomnica II, gdzie funkcjonował PGR oraz Leśniczówka.

Kościół p.w. MB. Katolicki wzniesiony z fundacji Czarnkowskich wzmiankowany w 1641, spalony 1793. Obecny wystawiony dla protestantów w 1831, od 1945 katolicki. Neogotycki, orientowany, murowany z cegły, wewnątrz otynkowany. Kapliczka przydrożna z 1 połowy XIX wieku, murowana, w kształcie kwadratowego słupa z kamienną rzeźbą Piety.

NIEKURSKO

Niezwykłe malownicza wieś położona na rubieżach województwa wielkopolskiego, 10 km na północ od Trzcianki. Założona na ciągu wzniesień i zagłębień moreny czołowej, nad dopływem Noteci, otoczona niezbyt urodzajnymi polami, łąkami oraz borami sosnowymi.

Od XVI wieku wieś zamożna, sołecka, wodna papiernia, cegielnia.

Kościół p.w. św. Bartłomieja, wzmiankowany 1626 roku, jako filialny kościoła w Człopie. Obecny wystawiony w 1838 roku, początkowo parafialny, obecnie filialny. Orientowany, szkieletowy, ściany zachodnia i południowa ceglane, wewnątrz tynkowany, salowy na rzucie prostokąta z wydzielonymi od wschodu dwoma pomieszczeniami mieszczącymi zakrystię i składzik. Strop belkowany, dach dwuspadowy, dachówka. Dzwonnica z 1818 roku drewniana, konstrukcji słupowej, oszalowana, daszek namiotowy, gontowy.

Park i dwór z początku XX wieku, usytuowane w rozwidleniu dróg. Drzewostan w odmłodzonym i zmienionym składzie z początku stulecia. Dwór w 1978 zaadoptowany na ośrodek wypoczynkowy. Podczas adaptacji zachowano elementy architektury wiejskiej dworskiej i estetyczną, oryginalną wyprawę wnętrza. Dziś nieużytkowany, niszczeje. Wymaga natychmiastowego wszczęcia prac zabezpieczających.

Park jest częścią prostego założenia otaczającego dwór, z podjazdem od drogi publicznej; od wschodu część dawnego podwórza, dziś trawnik, taras i parking. Założenie niesymetryczne, w kształcie nieforemnego prostokąta z dworkiem jako ośrodkiem. Powierzchnia parku ok. 1,40 ha, składa się z około 2/3 całości trawnika i gęstego starodrzewu mieszanego oraz 2 arów bagienka.

Po II wojnie światowej nie utrzymano folwarcznego układu, rozebrano wszystkie zabudowania gospodarcze i parkan.

Granice ochrony układu parku należy zapewnić całemu obiektowi w obecnej granicy. Ochrony kompozycji widokowej, zewnętrznej, należy zapewnić dla sytuacji taras – łąka – las, ku południowemu wschodowi, o długości osi ok. 500 m, oraz północno wschodniemu na osi ok. 200m. Ochrona ekologiczna należy ją umiejscowić równolegle do opłotowania w odległości 40 m na całej obwodnicy parkowej.

NOWA WIEŚ

Wieś zlokalizowana na płaskim terenie. Posiada zachowany układ ruralistyczny, którego podstawę i zarazem centrum wsi stanowi wrzecionowaty plac ze stawem. Zabudowany dość luźno skupia dookoła najważniejsze budynki we wsi: kościół, budynek gospody, nadal pełniący swoją funkcję, oraz zabudowania folwarku, częściowo w ruinie. Dookoła wrzeciona zabudowa zwarta, kalenicowa.

Należy zachować układ wsi z centralnie umieszczonym placem. Sugeruje się uzupełnienie zabudowy i zagospodarowanie placu przy uszanowaniu zastanej tkanki architektonicznej.

Kościół filialny p.w. Piotra i Pawła, pierwszy ewangelicki wzniesiony w 1763 roku, obecny ceglany z 1908 roku, od 1948 katolicki.

POKRZYWNO

Pokrzywno i Kępa to dwie miejscowości oddzielone jedynie przydrożną tabliczką. W Kępie znajduje się XIX wieczny neogotycki kościół pw. Świętej Rodziny.

Pokrzywno - nazwa niemiecka Krummfließler – hutte, majątek należący do wsi Kępa początkowo związany ze wsią Pokrzywnica, założoną w 1579 roku przez Stanisława Górkę, starostę ujsko-pilskiego. Nazwa niemiecka wskazuje na istnienie huty lub kuźni nad rzeką Łomnicą. Położony ok. 500 m na północ od wsi Kępa. Do majątku należały cegielnia, czworaki i cmentarz rodowy.

Ochroną objęte założenie w granicach murów. Park zachowany w pierwotnych granicach, mimo zaniedbania czytelny układ przestrzenny. Brak pielęgnacji doprowadził do zniszczenia kompozycji parku i drzewostanu. Bryła dworu nie uległa zmianie, przemurowano otwory

okienne elewacji frontowej i zamurowano wejście frontowe, do południowego szczytu dobudowano parterowy budynek. Działanie nie nawiązuje do dawnego układu – wprowadzono nowe zabudowania. Niezbędna jest zmiana sposobu użytkowania. Należy usunąć z parku kurnik, szopę, garaż, zlikwidować płot wewnętrzny, nie trzymać w dworze żywego inwentarza. Renowację przeprowadzić w oparciu o dokumentację opracowaną pod nadzorem konserwatora. Należy odtworzyć XIX wiekowy układ przestrzenny z kompozycją salonu ogrodowego i ogrodu spacerowego. Drzewostan uzupełnić występującymi gatunkami w dawnym układzie rzędowym i szpalerowym.

PRZYŁĘKI

Wieś położona kilometr od trasy łączącej Trzciankę z Wielaniem, w sąsiedztwie skrzyżowania z drogą lokalną w kierunku Jędrzejewa. We wsi znajdują się 23 gospodarstwa; drewniany budynek, w którym przed wojną była szkoła, niemiecki cmentarz.

PRZYŁĘG

Położona na zachód od Stradunia osada leśna, na którą składają się luźno rozrzucone gospodarstwa. W lesie cmentarz ewangelicko – augsburski wpisany do rejestru zabytków.

RADOLIN

Położony nieopodal wsi Biała, na drodze z Piły do Czarnkowa, na brzegu pradoliny Noteci. Radolin posiada przeprawę promową. Jego położenie na prawym stromym brzegu szerokiej pradoliny Noteci gwarantuje wysokie walory krajobrazowo-turystyczne. Ośrodkiem ulica biegnąca z północy na południe rozszerzająca się w wydłużony plac. Zabudowa parterowa.

Nazwa miejscowości pochodzi od nazwiska jej właściciela Andrzeja Radolińskiego, dziedzica Białej, który na mocy przywileju królewskiego nadanego przez Augusta II Sasa, założył w 1759 roku osadę tkacką na prawach miejskich (miasto w latach 1759-1857). Do końca XVIII wieku ośrodek tkacki.

Upadek miasta w XIX wieku wiązał się z konkurencyjną pozycją Trzcianki; od 1857 roku osada.

W 1894 roku w Radolinie zbudowano szkołę oraz kościół neogotycki, któremu w 1906 roku dobudowano wieżę; od 1945 katolicki filialny p.w. MB Nieustającej Pomocy.

RUNOWO

Wieś usytuowana na skrzyżowaniu lokalnych dróg z Siedliska do Gajewa i Nowej Wsi. Malowniczo położone na niewielkich wzniesieniach i otoczone lasami. W pobliżu ma źródło struga Rudnica uchodząca do Noteci na wschód od Kuźnicy Czarnkowskiej. We wsi były trzy folwarki, zajazd, szkoła oraz drewniany kościół ewangelicki i dzwonnica (zniszczone podczas wojny, w latach 70-tych rozebrane). Do czasów obecnych przetrwała część założeń folwarcznych i zamknięty, poniemiecki cmentarz.

RYCHLIK

Miejscowość o prawie czterowiekowej historii. Położona pierwotnie nad strumieniem Bukówka, wypływającym z jeziora Straduńskiego, dwa kilometry na północny –wschód od obecnego centrum Rychlika.

Na początku XVI wieku Czarnkowscy założyli, przy bocznym trakcie Trzcianka – Człopa, przy przeprawie na strudze Bukówka i tzw. Stawie Rychlickim koło Smolarni osadę dworską, myśliwską i dla administracji łowiecko – leśnej. Korzystne położenie topograficzne wśród urozmaiconych siedliskowo sosnowych borów, jezior i łąk.

Zabytkowy park Rychlik położony w dużym kompleksie leśnym, 10 km od Trzcianki. Park, siedziba dworska, oficyna, podwórze gospodarcze, ogrody, sad - usytuowane na równej polanie śródleśnej, przy dolinie młyńskiej strugi i bagiennym rozlewisku olchowym, ze smugą roli i łąk ku południowemu zachodowi oraz dojazdem od południowego wschodu, od głównej drogi Trzcianka – Smolarnia, który jest równocześnie osnową tego układu. Z 1840 roku pochodzi główne ukształtowanie drzewostanu parkowego i wystroju przy dworku. Kilka 100-letnich sosen i dęb szypułkowy – pomniki przyrody. Ośrodkiem jest XIX wieczny dworek (dawna oficyna) o zachowanej sylwetce. Powierzchnia parkowa o powierzchni 1,70 ha przylega od zachodu i północnego zachodu do dworu. Północna część parteru zniekształcona zabudową gospodarczą. Układ dróg parkowych nie istnieje, widoczne tylko ścieżki do przystani łodziowej na stawie. Ochronę układu parkowego należy zapewnić w granicach obecnego parku. Ochronę widokową zapewnić stanowisku na polanie na

południowym zachodzie w kierunku północnym ku stawowi, a układ na północy wschód od osady uznać za zatarty.

W obecnym centrum wsi Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Murowany, 1927- 28, oraz szkoła z 1920 r.

SIEDLISSKO

Wieś położona na trasie Trzcianka-Krzyż. Zachowany pierwotny układ przestrzenny wsi, z osią założenia zamkniętą wieżą kościoła, ze zwartą zabudową kalenicową.

Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Ewangelicki, fundacji Czarnkowskich, istniał od 1667. 1717-72 katolicki. Obecny murowany 1907-8, wzniesiony na miejscu poprzedniego, z 1780 konstrukcji szkieletowej. Od 1945 katolicki.

Po stronie południowo – zachodniej zachowany zespół folwarczny z II poł. XIX w.

Przy drodze do Runowa zespół zabudowań dworca kolejowego z ok. 1900 roku.

SARCZ

Nazwę nosi jezioro i miejscowość. Jest malowniczo położona wśród lasów, przez które wije się Niekurska Struga, wpadająca do jeziora Okunie i Sarcz. Zabytkowa leśniczówka o nazwie Kochanówka – zespół zabudowań z ok. 1920 roku. W 1976 roku, w sąsiedztwie jeziora zostało odkryte cmentarzysko kurhanowe z okresu wpływów rzymskich.

SMOLARNIA

Nazwa wskazuje na fakt wytwarzania we wsi smoły drzewnej. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z lat 40-tych XVIII wieku. Położona nad jeziorem Straduńskim, otoczona lasami, w których rosną drzewa liczące sobie 100-300 lat, największym jest 500-letni dąb, rosnący nad rzeką Bukówką. Dodatkową atrakcją jest szachulcowy hotel klubowo – konferencyjny wzniesiony w latach 30-tych XX wieku.

STOBNO

Położone na trasie Trzcianka - Piła. W XIX wieku wraz z intensywną kolonizacją dominowała tu ludność niemiecka. W 1927 staraniem prałata Kallera zbudowany został kościół. Od tego czasu we wsi były dwa obiekty sakralne, z których jeden protestancki, w latach 50-tych XX wieku został rozebrany, a część wyposażenia, m.in. organy i ławki przeniesiono do kościoła w Ługach Ujskich. Po 1945, w wyniku przesiedleń wieś zamieszkała ludność polska.

STRADUŃ

Wieś położona wśród lasów pomiędzy jeziorami Długim i Straduńskim. Miejscowość o typowym charakterze letniskowym. Przez wieś w kierunku jeziora Sarcz i wsi Smolarnia wiodą szlaki dla amatorów wycieczek pieszych, rowerowych i kajakarzy.

TERESIN

Wieś położona na trasie z Trzcianki do Radolina. Malownicza osada leśna o zwartym układzie przestrzennym. Zwraca uwagę dobrze zachowany budynek szachulcowy z II połowy XIX w. oraz dzwonnica gromadzka z 1927 roku, upamiętniająca żołnierzy niemieckich, poległych w czasie I wojny światowej oraz nieco oddalona od wsi na zachód leśniczówka Teresa.

WAPNIARNIA

Miejscowość złożona z osad rozrzuconych po obu stronach drogi i linii kolejowej łączącej Piłę z Trzcianką, w sąsiedztwie stacji kolejowej Biała Pilska. Na terenie sołectwa są prowadzone badania archeologiczne – odkryto średniowieczne osady. Pojedyncze gospodarstwa mają walory zabytkowe, ale nie tworzą żadnego zespołu. Wart zachowania zespół zabudowań kolejowych.

WRZĄCA

Wieś o ubogim założeniu ruralistycznym. Zlokalizowana po obu stronach drogi przelotowej z Piły do Trzcianki. Ukształtowanie terenu płaskie, jedyne urozmaicenie terenu stanowi płynąca od zachodu rzeczka Łomnica. Główne zabudowania stanowią pozostałości

dawnego folwarku. Mimo znacznego zniszczenia układ dawnego podwórza folwarcznego pozostaje czytelny. W południowo – zachodniej części wsi grupa starodrzewu z pozostałościami cmentarza ewangelickiego.

5.5. Obiekty i obszary chronione

5.5.1. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Tabela 5. Spis zabytków nieruchomości miasta i gminy Trzcianka wpisanych do rejestru zabytków.

Lp	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Rok wpisu
1	Biała	Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych	A 184/785	1969
2	Biała	Park	A 422	1982
3	Biała	Zespół pałacowy	A 157/324	1968
4	Biała	Cmentarzysko ciałopalne	A 306/6/77	1977
5	Biała	Cmentarzysko kurhanowe	A 307/7/77	1977
6	Biernatowo	Kościół fil. p.w. Wniebowzięcia NMP i cmentarz kościelny	484/Wlkp/A	2007
7	Dłużewo	Park dworski	A 550	1987
8	Kępa	Kościół p.w. Świętej Rodziny i cmentarz kościelny	425/Wlkp/A	2006
9	Leśny Dworek	Cmentarz ewangelicki	A 736	1992
10	Lomnica	Kościół p.w. MB Królowej Polski i cmentarz ewangelicki przy kościele	425/Wlkp/A	2006
11	Niekursko	Park dworski	A 467	1983
12	Przyłęg	Cmentarz ewangelicki	A 734	1992
13	Rychlik	Park dworski	A 504	1984
14	Rychlik	Cmentarz ewangelicki	A 735	1992
15	Sarcz	Cmentarzysko kurhanowe	A 308/8/77	1977
16	Stobno	Stopień wodny „Nowe nr 12”	619/Wlkp/A	2008
17	Stobno	Cmentarzysko kurhanowe	8/Wlkp/C	2002
18	Stobno	Cmentarzysko kurhanowe	13/Wlkp/C	2003
19	Stobno	Cmentarzysko kurhanowe	14/Wlkp/C	2003
20	Trzcianka	Kościół parafialny p.w. Jana Chrzciciela	A 524	1985
21	Trzcianka	Dom burmistrza, ul. Żeromskiego 36a	A 788	1969
22	Trzcianka	Park pałacowy, ul. Tetmajera 17	A 532	1986
23	Trzcianka	cmentarzysko kurhanowe nr 2	A 304	1977
24	Trzcianka	cmentarzysko kurhanowe nr 3	A 305	1977

Źródło: wg ewidencji Wlkp. WUOZ Delegatura w Pile

5.5.2. Wykaz obiektów ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków na podstawie wykazu z wojewódzkiej ewidencji zabytków.

MIASTO TRZCIANKA

1. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. ŚW. JANA CHRZCICIELA:
 - a. kościół, mur., 1914-17,
 - b. plebania, ob. Dom Sióstr Franciszkanek Rodziny Marii, mur., ok.1930.

2. PASTORÓWKA, ob. Nadleśnictwo Trzcianka, ul. Ogrodowa 2, XIX/XX, przebud.
3. RATUSZ, ob. Urząd Miasta, ul. Sikorskiego 7, mur., 1854, rozbud. 1907-08.
4. DOM BURMISTRZA, ob. Muzeum Ziemi Nadnoteckiej, ul. Żeromskiego 36a, mur., 1 poł.XIX, ok.1972 adaptacja na Muzeum.
5. ZESPÓŁ STAROSTWA, ob. Domu Dziecka, ul. Mickiewicza 50:
 - a. starostwo, mur., ok.1921-22,
 - b. budynek biurowo-gospodarczy, mur., ok.1930.
6. URZĄD PRACY, ob.Trzcianecki Dom Kultury, ul. Broniewskiego 9, mur., ok.1926.
7. ZESPÓŁ NADLEŚNICTWA, ob. domu, ul. Żeromskiego 27:
 - a. nadleśnictwo,ob. dom, mur., 4 ćw.XIX,
 - b. budynek gospodarczy, mur., 4 ćw.XIX.
8. ZESPÓŁ SĄDU, ob. Katolicka Szkoła Podstawowa, ul. Spokojna 2:
 - a. sąd, ob. szkoła, mur., 1851, przebud.,
 - b. więzienie, mur., 1851, przebud.
9. SZPITAL, ob. dom, ul. Orzeszkowej 3, mur./szach., 1777, XVIII/XIX, przebud. XX.
10. PRZEDSZKOLE, ob. Muzeum Ziemi Nadnoteckiej, ul. Żeromskiego 7, mur., ok.1930.
11. ŚREDNIA SZKOŁA REALNA, ob. Szkoła Podstawowa Nr 2, ul. Chopina 36, 1895, przebud.
12. ZESPÓŁ SZKOŁY ROLNICZEJ, ob. Sąd Rejonowy, ul. Staszica 1:
 - a. szkoła, ob. sąd, mur., 1926,
 - b. garaż, mur., ok.1926.
13. STUDIUM NAUCZYCIELSKIE, ob. Szpital Rejonowy, ul. Sikorskiego 9, mur., pocz.XX, przebud.
14. ZESPÓŁ SZKOŁY EWANGELICKIEJ, ob. Zespół Szkół, ul. Sikorskiego 36:
 - a. szkoła, mur., 1913-15, dobudowa auli ok.1928,
 - b. sala gimnastyczna i widowiskowa, mur., ok.1928.
15. SZKOŁA KATOLICKA, ob. Liceum Ogólnokształcące, ul. Żeromskiego 28, mur., ok.1930.
16. BANK SPÓŁDZIELCZY, TOWARZYSTWO ZALICZKOWE, ob. Zespół Szkół Technicznych, ul. 27 Stycznia 100, mur., 1907, 1922.
17. KASA OSZCZĘDNOŚCI, ob. Bank PKO, mur., 1921, przebud. 1927.
18. URZĄD CELNY I FINANSOWY, były Internat Zespołu Szkół, ul.Mickiewicza 31, l.20-te XX, odbud. 1955.
19. POCZTA, Pl. Pocztowy 22-23, mur., 1893, rozbud. l.20-te XX.
20. ZESPÓŁ DWORCA PKP, ul. Roosevelta:
 - a. dworzec PKP, mur., 1852,
 - b. budynek gospodarczy, mur., pocz.XX,
 - c. nastawnia I, mur., ok.1920,
 - d. nastawnia II, mur., ok.1920.
21. HOTEL, ob. Biblioteka Publiczna, ul. Sikorskiego 22, mur., ok.1920.
22. ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY, wł. Nadleśnictwo Trzcianka, ul. Tetmajera 17:
 - a. oficyna - sekretarzówka, mur./szach., ok.1905,
 - b. budynek gospodarczy przy sekretarzówce, mur./szach., ok.1905,

- c. dom ogrodnika, ob. nieużytkowany, częściowo zrujnowany, mur./kam., 1724?, pocz.XIX,
 - d. oficyna II, mur., k.XIX, przebud.,
 - e. budynek gospodarczy, mur., 2 poł.XIX, przebud.,
 - f. park pałacowy, 1 poł.XVIII.
23. ZESPÓŁ DWORSKI, ul. Za Jeziorem:
- a. dwór - dom administratora, mur., 2 poł.XIX,
 - b. spichlerz, mur., k.XIX.
24. ALTANA, ul. Polna, mur., k.XIX.
25. KIOSK, ob. Restauracja Czerwony Smok, narożnik ul. Broniewskiego i Mickiewicza, mur., ok.1930.
26. CMENTARZ KOMUNALNY, czynny, 1973.
27. CMENTARZ KATOLICKI, nieczynny, ul. P. Skargi, 1823.
28. CMENTARZ ŻYDOWSKI, nieczynny, ul. Parkowa, 1 poł.XIX.
29. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, ul. Fałata, poł.XIX

ul. Boczna

30. DOM Nr 2, mur., ok. 1930.

ul. Broniewskiego

31. DOM Nr 4, mur., XIX/XX.
32. DOM Nr 10, mur., pocz. XX.
33. DOM Nr 11, mur., l. 20-te XX.
34. DOM Nr 12, mur., l. 20-te XX.
35. DOM Nr 16, mur., l. 30-te XX.
36. DOM Nr 18, mur., l. 30-te XX.

ul. Chelmońskiego

37. DOM Nr 3, mur., k. XIX.
38. DOM Nr 4, mur., k. XIX, przebud.
39. DOM Nr 5a, mur., XIX/XX.
40. DOM Nr 8, mur., pocz. XX.
41. DOM Nr 9, mur., 2 poł. XIX.
42. DOM Nr 10, mur., poł. XIX.

ul. Chopina

43. DOM Nr 2, mur., XIX/XX.
44. DOM Nr 3, mur., 2 poł. XIX, przebud.
45. DOM Nr 7 (oficyna), mur., pocz. XX.
46. DOM Nr 8, mur., pocz. XX.
47. DOM Nr 9, mur., pocz. XX.
48. DOM Nr 10a, mur., 2 poł. XIX, przebud.
49. DOM Nr 11, mur., 1 poł. XIX, przebud.
50. DOM Nr 12, mur., pocz. XX.

51. DOM Nr 13, mur., pocz. XX.
52. DOM Nr 16, mur., 1 ćw. XX.
53. DOM Nr 16a, mur., l. 30-te XX.
54. DOM Nr 17, mur., XIX/XX.
55. DOM Nr 18, mur., 2 poł. XIX.
56. DOM Nr 20, mur., XIX/XX.
57. DOM Nr 21, mur., 4 ćw. XIX.
58. DOM Nr 22, mur., XIX/XX.
59. DOM Nr 26, mur., 2 poł. XIX.
60. DOM Nr 27a (d. 28a), mur., 1 poł. XIX.
61. DOM Nr 28, mur., 1895.
62. DOM Nr 29, mur., 1 poł. XIX.
63. DOM Nr 29a, mur., XIX/XX, przebud.
64. DOM Nr 30, mur., XIX/XX.
65. DOM Nr 31, mur., 1 poł. XIX.
66. DOM Nr 32, mur., XIX/XX.
67. DOM Nr 35, mur., XIX/XX.
68. DOM Nr 38, mur., poł. XIX, przebud.
69. DOM Nr 40, mur., XIX/XX.
70. DOM Nr 41, mur., poł. XIX, przebud.

ul. Dąbrowskiego

71. ZESPÓŁ DOMU Nr 57:
 - a. dom, mur., 1 poł. XIX.
 - b. budynek gospodarczy I, mur., 2 poł. XIX.
 - c. budynek gospodarczy II, mur., 2 poł. XIX.
72. DOM Nr 16, mur., pocz. XX.
73. DOM Nr 17, mur., XIX/XX.
74. DOM Nr 18, mur., 2 poł. XIX.
75. DOM Nr 20, mur., poł. XIX.
76. DOM Nr 23, mur., 2 poł. XIX.
77. DOM Nr 24, mur., 2 poł. XIX.
78. DOM Nr 25, mur., 2 poł. XIX.
79. DOM Nr 26, mur., 1 poł. XIX.
80. DOM Nr 27, mur., 1 poł. XIX.
81. DOM Nr 28, mur., 1 poł. XIX.
82. DOM Nr 29, mur., 2 poł. XIX.
83. DOM Nr 30, mur., 1 ćw. XX.
84. DOM Nr 34a, mur., XIX/XX.
85. DOM Nr 35, mur., XIX/XX.
86. DOM Nr 37, mur., 2 poł. XIX.
87. DOM Nr 38, mur., 2 poł. XIX.
88. DOM Nr 39, mur., 2 poł. XIX, przebud.
89. DOM Nr 40, mur., 2 poł. XIX.
90. DOM Nr 43, mur., 2 poł. XIX.
91. DOM Nr 44, mur., 2 poł. XIX.
92. DOM Nr 48, mur., k. XIX.

93. DOM Nr 59, mur., XIX/XX.

Osiedle Domańskiego

94. DOM Nr 1-2, mur., l. 30-te XX.

95. DOM Nr 5, mur., l. 30-te XX.

96. DOM Nr 6, mur., l. 30-te XX.

97. DOM Nr 10-11, mur., l. 30-te XX.

98. DOM Nr 12, mur., l. 30-te XX.

99. DOM Nr 38-39, mur., ok. 1914.

ul. Fabryczna

100. DOM Nr 1, ob. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, mur., 1905.

101. DOM NR 4, mur., XIX/XX.

102. DOM Nr 9, mur., k.XIX.

103. TRANSFORMATOR, ul. Fabryczna, mur., pocz.XX.

ul. Fałata

104. DOM Nr 2, mur., 2 poł. XIX.

105. DOM Nr 5, mur., ok. 1930.

106. DOM Nr 6, mur., ok. 1930.

107. DOM Nr 7, mur., ok. 1930.

108. DOM Nr 8, mur., ok. 1930.

109. DOM Nr 9, mur., ok. 1930.

110. DOM Nr 12, mur., ok. 1930.

111. DOM Nr 21, mur., ok. 1930.

112. TRANSFORMATOR, ul. Fałata (na początku), mur., pocz.XX.

ul. Fredry

113. DOM Nr 39, mur., ok. 1930.

ul. Grottgera

114. DOM Nr 1, mur., 1 poł. XIX.

115. DOM Nr 2a, mur., 1 poł. XIX.

116. DOM Nr 2, mur., 1 poł. XIX.

117. DOM Nr 3, mur., ok. 1920.

118. DOM Nr 4, mur., poł. XIX.

119. DOM Nr 7, mur., 1 poł. XIX, przebud.

ul. Gorzowska

120. ZESPÓŁ DOMU Nr 16:

a. dom, mur., ok. 1920,

b. budynek gospodarczy, mur., ok. 1920.

121. ZESPÓŁ DOMU Nr 18:
 - a. dom, mur., ok. 1920,
 - b. budynek gospodarczy, mur., ok. 1920.
122. ZESPÓŁ DOMU Nr 40 (d. 19):
 - a. dom, mur., XIX/XX,
 - b. budynek gospodarczy, mur./drewn., pocz. XX.
123. DOM Nr 1, mur., 2 poł. XIX, przebud.
124. DOM Nr 6, mur., k. XIX.
125. DOM Nr 8 (d.4), mur., 2 poł. XIX.
126. DOM Nr 9 (d. 35-36), mur., k. XIX, przebud.
127. DOM Nr 11, mur., ok. 1930, przebud.
128. DOM Nr 13, mur., XIX/XX, przebud.
129. DOM Nr 15 (d.32), mur., 2 poł. XIX.
130. DOM Nr 20 (d. 10), mur., XIX/XX, przebud.
131. DOM Nr 21 (d. 28), mur., 2 poł. XIX
132. DOM Nr 28, mur., pocz. XX, przebud.
133. DOM Nr 30, mur., ok. 1930, przebud.
134. DOM Nr 34, mur., k. XIX, przebud.
135. DOM Nr 38 (d. 17-18), mur., k. XIX, przebud.
136. DOM Nr 42 (d. 20), mur., l. 30-te XX.
137. DOM Nr 45 (d. 22), mur., XIX/XX.
138. DOM Nr 46 (d. 20b), mur., l. 30-te XX.
139. DOM Nr 48 (d. 20c), mur., l. 30-te XX.
140. DOM Nr 51 (d. 21), mur., l. 30-te XX.
141. DOM Nr 52-4 (d. 20d), mur., l. 30-te XX, przebud.

ul. Grunwaldzka

142. DOM Nr 3, mur., 1914.
143. DOM Nr 4, mur., k. XIX.

ul. Kasprowicza

144. DOM Nr 5, mur., k. XIX, przebud.

ul. Konarskiego

145. DOM Nr 3, mur., l. 20-te XX.
146. DOM Nr 4, mur., l. 20-te XX.
147. DOM Nr 5, mur./drewn., ok. 1930.
148. DOM Nr 8-9, mur., ok. 1930.
149. DOM Nr 10-11, mur., ok. 1930.
150. DOM Nr 14-15, mur., ok. 1930.
151. DOM Nr 16-17, mur., ok. 1930.
152. DOM Nr 18-19, mur., l. 20-te XX.
153. DOM Nr 19a, mur., l. 30-te XX

154. ZESPÓŁ POSTERUNKU ENERGETYCZNEGO, ul. Konarskiego 1:
a. dom (biuro, mieszkania, rozdzielnia prądu, ob. nieużytkowana), mur., 1.20-te XX,
b. budynek gospodarczy, mur., l.20-te XX.

ul. Konopnickiej

155. DOM Nr 1, mur., 2 poł. XIX.
156. DOM Nr 2, mur., k. XIX.
157. DOM Nr 3, mur., k. XIX, przebud.
158. DOM Nr 6, mur., k. XIX.
159. DOM Nr 7, mur./szach., 2 poł. XIX.
160. DOM Nr 9, mur., k. XIX, przebud.
161. DOM Nr 12, mur., XIX/XX.
162. DOM Nr 15, mur., pocz. XX.
163. DOM Nr 18, mur., XIX/XX.
164. DOM Nr 19, mur., 1910-20.
165. DOM Nr 20, mur., XIX/XX.
166. DOM Nr 21, mur., 1 ćw. XX.
167. DOM Nr 22, mur./drewn., pocz. XX.
168. DOM Nr 26-27, mur., l. 20-te XX.
169. DOM Nr 30, mur., ok. 1920.
170. DOM Nr 31-32, mur., l. 20-te XX.
171. DOM Nr 35, mur., l. 20-te XX.
172. DOM Nr 38, mur., 1 ćw. XX.
173. DOM Nr 43, mur., pocz. XX.
174. DOM Nr 45, mur./szach., 2 poł. XX.
175. DOM Nr 52, mur., XIX/XX.
176. DOM Nr 53, mur., 2 poł. XIX.
177. DOM Nr 54, mur., kon. XIX, przebud.
178. DOM Nr 55, mur., 4 ćw. XIX, przebud.
179. DOM Nr 56, mur., kon. XIX, przebud.
180. DOM Nr 57, mur., poł. XIX, przebud.
181. DOM Nr 61, mur., pocz. XX.
182. DOM Nr 62, mur., pocz. XIX.
a. dom, mur., pocz. XIX,
b. oficyna, mur., XIX/XX.
183. DOM Nr 63, mur., 1 ćw. XX.

ul. Kopernika

184. DOM Nr 9, mur., k. XIX.
185. DOM Nr 10c, mur., ok. 1930.

ul. Koszykowa

186. ZESPÓŁ DOMU NR 2:
a. dom, mur., ok. 1930r.,
b. budynek gospodarczy, mur., ok 1930.
187. DOM Nr 3, mur./szach., ok.1930.

ul. Kościuszki

188. ZESPÓŁ DOMU Nr 7:
a. dom, mur., XIX/XX, 1988 malowanie elewacji,
b. budynek gospodarczy I, mur., pocz. XX,
c. budynek gospodarczy II, mur./szach., XIX/XX.
189. DOM Nr 5, mur., pocz. XX, 1988 malowanie elewacji.
190. DOM Nr 6, mur., XIX/XX, 1988 malowanie elewacji.
191. DOM Nr 8, mur., pocz. XX, 1988 malowanie elewacji.
192. DOM Nr 8a, mur., poł. XIX.
193. DOM Nr 9, mur., poł. XIX.
194. DOM Nr 11, mur., 4 ćw. XIX, przebud.

ul. Kręta

195. DOM Nr 1, mur., pocz. XX.

ul. Łąkowa

196. ZESPÓŁ DOMU Nr 1:
a. dom, mur., ok. 1920, przebud.,
b. budynek gospodarczy, mur., ok. 1920.
197. ZESPÓŁ DOMU Nr 2:
a. dom, mur., XIX/XX,
b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX.
198. DOM Nr 3, mur., pocz. XX.

ul. Łomnicka

199. ZESPÓŁ MŁYNA, ul. Łomnicka 4:
a. dom młynarza, mur., pocz. XX,
b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX.
200. DOM Nr 1, mur./szach., 2 poł. XIX.
201. DOM Nr 2, mur., l. 20-te XX.

ul. Matejki

202. ZESPÓŁ DOMU Nr 24:
a. dom, mur., 1928,
b. budynek gospodarczy, mur., 1928.
203. DOM Nr 4, mur., pocz. XX.
204. DOM Nr 5, mur., l. 30-te XX.
205. DOM Nr 8, mur., ok. 1930.

206. DOM Nr 20-22, mur., ok. 1930.

ul. Mickiewicza

- 207. DOM Nr 1, mur., pocz. XX.
- 208. DOM Nr 3, mur., pocz. XX.
- 209. DOM Nr 9, ob. SANTEX, mur., ok. 1930.
- 210. DOM Nr 10, mur., ok. 1920.
- 211. DOM Nr 11, mur., pocz. XX.
- 212. DOM Nr 14, mur., ok. 1930.
- 213. DOM Nr 15-16, mur., l. 20-te XX, przebud.
- 214. DOM Nr 18, mur., ok. 1930.
- 215. DOM Nr 20, mur., ok. 1930.
- 216. DOM Nr 21, mur., l. 20-te XX.
- 217. DOM Nr 26-27, mur., ok. 1920.
- 218. DOM Nr 28, mur., ok. 1930.
- 219. DOM Nr 33, mur., ok. 1930.
- 220. DOM Nr 34, mur., l. 20-te XX.
- 221. DOM Nr 35-36, mur., l. 20-te XX, przebud.
- 222. DOM Nr 37-38, mur., l. 20-te XX.
- 223. DOM Nr 39-40, mur., l. 20-te XX.
- 224. DOM Nr 41, mur., l. 20-te XX.
- 225. DOM Nr 42, mur., ok. 1930.
- 226. DOM Nr 43, mur., l. 20-te XX, przebud.
- 227. DOM Nr 45, mur., ok. 1930, przebud.
- 228. DOM Nr 48, mur./szach., pocz. XX.
- 229. DOM Nr 51, mur., pocz. XX.
- 230. DOM Nr 52, mur., ok. 1930.
- 231. DOM Nr 54, mur., pocz. XX.
- 232. DOM Nr 55, mur., ok. 1930.
- 233. DOM Nr 58, mur., pocz. XX.
- 234. DOM Nr 59, mur., l. 20-te XX.

ul. Mochnackiego

- 235. DOM Nr 1, mur., 2poł. XIX.
- 236. DOM Nr 2, mur., 1 poł. XIX, przebud.
- 237. DOM Nr 3, mur., k. XIX.
- 238. DOM Nr 4, mur., k. XIX, 1998 malowanie elewacji.
- 239. DOM Nr 6, mur., pocz. XX.
- 240. DOM Nr 8, mur., 1 ćw. XX.
- 241. DOM Nr 9, mur., pocz. XX.

ul. Moniuszki

- 242. ZESPÓŁ DOMU Nr 2:
 - a. dom, mur., ok. 1930,

- b. budynek gospodarczy, mur., ok. 1930.
243. DOM Nr 4, mur., ok. 1930.
244. DOM Nr 5, mur., ok. 1930.
245. DOM Nr 7, mur., ok. 1930.
246. DOM Nr 11, mur., ok. 1930.

ul. Orzeszkowej

247. DOM Nr 4, mur., 2 poł. XIX, przebud.
248. DOM Nr 5a, mur., pocz. XX, przebud.
249. DOM Nr 6, mur., pocz. XX.
250. DOM Nr 7, mur., pocz. XX.
251. DOM Nr 11, mur., pocz. XX.

ul. Paderewskiego

252. DOM Nr 4, mur., ok. 1930.
253. DOM Nr 13, mur., ok. 1930.

ul. Parkowa

254. DOM Nr 9, mur./szach., ok. 1930.

Plac Pocztowy

255. ZESPÓŁ DOMU Nr 8:
a. dom, mur., XIX/XX,
b. budynek gospodarczo-mieszkalny, mur./szach., k. XIX, przebud.,
c. budynek gospodarczy, mur., k. XIX.
256. DOM Nr 1, mur., 2 poł. XIX, przebud.
257. DOM Nr 9, mur., pocz. XX.
258. DOM Nr 11, mur., 2 poł. XIX.
259. DOM Nr 12, mur., pocz. XX.
260. DOM Nr 13, mur., pocz. XX.
261. DOM Nr 15, mur., 3 ćw. XIX.
262. DOM Nr 16, mur., 2 poł. XIX.
263. DOM Nr 17, mur., 2 poł. XIX.
264. BUDYNEK GOSPODARCZY, Pl. Pocztowy 24, mur., pocz. XX.

ul. Polna

265. DOM Nr 1, ob. Hotel „Zagroda”, mur., ok. 1930.
266. STODOŁA, ul. Polna, drewn., pocz. XX.

ul. Powstańców Wielkopolskich

267. DOM Nr 1, mur., ok. 1930.
268. DOM Nr 2-2a, mur., ok. 1920.
269. DOM Nr 3, mur., ok. 1920.

270. DOM Nr 5, mur., ok. 1930.
271. DOM Nr 38, mur., ok. 1930.

ul. Prosta

272. DOM Nr 5, mur., pocz. XX, przebud.

ul. Prusa

273. DOM Nr 16, mur., ok. 1930.

ul. Reymonta

274. DOM Nr 1, mur., l. 20-te XX.
275. DOM Nr 10, mur., l. 20-te XX, przebud.

ul. Roosevelta

276. DOM Nr 6, mur., 3 ćw. XIX, przebud.
277. DOM Nr 2, mur., l. 30-te XX.

ul. Rieczna

278. DOM Nr 6, mur., ok. 1930.

ul. Sikorskiego

279. DOM Nr 16, ob. Zakład Poligraficzny, mur., 2 poł. XIX.
280. DOM Nr 17, (d. Nr 15), mur., XIX/XX.
281. DOM Nr 18, (d. Nr 39), mur., 3 ćw. XIX.
282. DOM Nr 19, mur., 2 poł. XIX.
283. DOM Nr 20, (d. Nr 40), mur., 1910-20.
284. DOM Nr 21, mur., 2 poł. XIX.
285. DOM Nr 23a, ob. Klub Amico, mur., pocz. XX.
286. DOM Nr 24, mur., 1910-20.
287. DOM Nr 30, (d. Nr 44), mur., 2 poł. XIX, przebud.
288. DOM Nr 32, mur., ok. 1930.
289. DOM Nr 34, mur., 4 ćw. XIX.
290. DOM Nr 35, (d. Nr 8), mur., XIX/XX.
291. DOM Nr 39, mur., pocz. XX.
292. DOM Nr 40, mur., pocz. XX.
293. DOM Nr 45, mur., l. 30-te XX.
294. DOM Nr 48, mur., k. XIX.
295. DOM Nr 51, (d. Nr 1), mur., 2 poł. XIX, przebud.
296. DOM Nr 54, mur., l. 30-te XX.
297. DOM Nr 60, (d. Nr 56), mur., ok. 1900.

- 298. DOM Nr 66, (d. Nr 58), mur., ok. 1910.
- 299. DOM Nr 71, mur., pocz. XX.
- 300. DOM Nr 79, mur., ok. 1930.
- 301. DOM Nr 84-86, mur., ok. 1930.
- 302. DOM Nr 91, mur., ok. 1930.
- 303. WYTWÓRNIĄ CEGŁY SYLIKATOWEJ, ob. hurtownia, ul. Sikorskiego 73, mur., pocz. XX.

ul. Skargi

- 304. ZESPÓŁ DOMU Nr 4:
 - a. dom, mur., ok. 1930,
 - b. budynek gospodarczy, mur., ok. 1930.
- 305. ZESPÓŁ DOMU Nr 13:
 - a. dom, mur., ok. 1930,
 - b. budynek gospodarczy, mur., ok. 1930.
- 306. DOM Nr 3, mur., ok. 1930.
- 307. DOM Nr 5, mur., l. 20-te XX.
- 308. DOM Nr 6, mur., l. 30-te XX.
- 309. DOM Nr 9, mur., l. 20-te XX, przebud.
- 310. DOM Nr 16, mur., ok. 1900.
- 311. DOM Nr 17, mur., l. 20-te XX.
- 312. DOM Nr 19, mur., l. 30-te XX.
- 313. DOM Nr 20, mur., l. 30-te XX.
- 314. DOM Nr 66, mur., l. 30-te XX.
- 315. DOM Nr 70, mur., l. 30-te XX.

ul. Słoneczna

- 316. DOM Nr 3a, mur./drewn., ok. 1930.

ul. Słowackiego

- 317. DOM Nr 1, mur., ok. 1930.
- 318. DOM Nr 3, mur., ok. 1930.
- 319. DOM Nr 4, mur., ok. 1930.

ul. Staszica

- 320. DOM Nr 2, mur., l. 20-te XX.
- 321. DOM Nr 3, ob. Sąd Rejonowy, mur., l. 30-te XX.
- 322. DOM Nr 4, mur., pocz. XX.
- 323. DOM Nr 12, mur., l. 20-te XX.

ul. Stwosza

- 324. ZESPÓŁ DOMU Nr 12:
 - a. dom, mur., 2 poł. XIX, przebud.

- b. budynek gospodarczy, mur., k. XIX.
- 325. DOM Nr 7, mur., XIX/XX.
 - a. dom, mur., I poł. XIX.
 - b. dom, mur., XIX/XX.
- 326. DOM Nr 8, mur., XIX/XX.
- 327. DOM Nr 9, mur., poł. XIX, przebud.
- 328. DOM Nr 10, mur., 2 poł. XIX, przebud.

ul. 27 Stycznia

- 329. ZESPÓŁ DOMU Nr 8:
 - a. dom nr 8, mur., XIX/XX,
 - b. oficyna, mur., pocz. XX.
- 330. ZESPÓŁ DOMU Nr 27:
 - a. dom, mur., poł. XIX,
 - b. budynek gospodarczy, ob. Kościół Zielonoświątkowy, mur., pocz. XX,
- 331. ZESPÓŁ DOMU Nr 69:
 - a. dom, mur., pocz. XX,
 - b. oficyna, mur., k. XIX.
- 332. DOM Nr 5, mur., pocz. XX.
- 333. DOM Nr 12, mur., 1901, proj. Max Horlich.
- 334. DOM Nr 15, mur., k. XIX.
- 335. DOM Nr 16, mur., k. XIX.
- 336. DOM Nr 29, mur., poł. XIX.
- 337. DOM Nr 30, mur., poł. XIX, rozbud. XIX/XX.
- 338. DOM Nr 31, mur., 1 ćw. XX, przebud.
- 339. DOM Nr 39, mur., pocz. XX.
- 340. DOM Nr 44, mur., pocz. XX.
- 341. DOM Nr 46, mur., pocz. XX.
- 342. DOM Nr 49a, mur., l. 20-te XX.
- 343. DOM Nr 60, mur., k. XIX.
- 344. DOM Nr 65, mur., ok. 1900.
- 345. DOM Nr 67-68, mur., XIX/XX.
- 346. DOM Nr 70, mur., k. XIX.
- 347. DOM Nr 73, mur., XIX/XX.
- 348. DOM Nr 74, mur., pocz. XX, przebud.
- 349. DOM Nr 77, mur., ok. 1900.
- 350. DOM Nr 80, mur., XIX/XX.
- 351. DOM Nr 83, mur., XIX/XX.
- 352. DOM Nr 84, mur., XIX/XX.
- 353. DOM Nr 85, mur., XIX/XX.
- 354. DOM Nr 86, mur., 2 poł. XIX.
- 355. DOM Nr 87, mur., poł. XIX, przebud.
- 356. DOM Nr 88, mur., 2 poł. XIX.
- 357. DOM Nr 93, mur., XIX/XX.
- 358. DOM Nr 96a, mur., XIX/XX.
- 359. DOM Nr 103a, mur., poł. XIX.

360. DOM Nr 103, mur., ok. 1930.

361. FILTRY, ob. Stacja Pomp, Zakład Inżynierii Komunalnej, ul. 27 Stycznia, mur.,
pocz.XX.

ul. Tetmajera

362. DOM Nr 4, mur., ok. 1930.

363. DOM Nr 5, mur., ok. 1930.

364. DOM Nr 6, mur., ok. 1930.

365. DOM Nr 7, mur., ok. 1930.

366. DOM Nr 9, mur., ok. 1930.

367. DOM Nr 10, mur., ok. 1930.

368. DOM Nr 11, mur., ok. 1930.

369. DOM Nr 25, mur., ok. 1930.

370. DOM Nr 26, mur., 1911.

ul. Wieleńska

371. ZESPÓŁ DOMU Nr 15:

a. dom, mur., pocz. XX,

b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX,

372. DOM Nr 13, mur., pocz. XX.

373. DOM Nr 21, mur., pocz. XX.

374. DOM Nr 24, mur., pocz. XX.

375. DOM Nr 26, mur., pocz. XX.

376. DOM Nr 27, mur., pocz. XX.

377. DOM Nr 28, mur., ok. 1900.

378. DOM Nr 31, mur., ok. 1900.

ul. Wiosny Ludów

379. DOM Nr 4, mur., ok. 1920.

ul. Witosa

380. ZESPÓŁ DOMU Nr 17:

a. dom, mur., k. XIX,

b. budynek gospodarczy I, mur., k. XIX,

c. budynek gospodarczy II, mur., k. XIX,

ul. Za Jeziorem

381. DOM Nr 12, mur./kam., 2 poł. XIX, przebud.

ul. Żeromskiego

382. ZESPÓŁ DOMU Nr 10-10a:

a. dom, mur., 4 ćw. XIX,

- b. oficyna, mur., pocz. XX.
- 383. ZESPÓŁ DOMU Nr 16:
 - a. dom, mur./szach., 2 poł. XIX,
 - b. oficyna, mur., pocz. XX, przebud.
- 384. DOM Nr 1, mur., pocz. XX.
- 385. DOM Nr 2, mur., 4 ćw. XIX.
- 386. DOM Nr 3, mur., 4 ćw. XIX, przebud.
- 387. DOM Nr 4, mur., XIX/XX.
- 388. DOM Nr 5, mur., 4 ćw. XIX.
- 389. DOM Nr 6, mur., XIX/XX.
- 390. DOM Nr 8, mur., 2 poł. XIX.
- 391. DOM Nr 9, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 392. DOM Nr 11, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 393. DOM Nr 12, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 394. DOM Nr 15, mur., poł. XIX.
- 395. DOM Nr 22, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 396. DOM Nr 24, mur., 4 ćw. XIX.
- 397. DOM Nr 25, mur., 4 ćw. XIX, przebud.
- 398. DOM Nr 26, mur., 4 ćw. XIX.
- 399. DOM Nr 30, mur., 2 poł. XIX, przebud.
- 400. DOM Nr 32, mur., 1820-30.
- 401. DOM Nr 34, mur., 4 ćw. XIX.
- 402. DOM Nr 37, mur., pocz. XX.
- 403. DOM Nr 38, mur., XIX/XX.
- 404. DOM Nr 39, mur., k. XIX.

ul. Żwirowa

- 405. STODOŁA, ul. Żwirowa, drewn., pocz. XX.

Na terenie miasta Trzcianka znajduje się ok. 100 zewidencjonowanych i rozpoznanych stanowisk archeologicznych nie ujętych w niniejszym wykazie a stanowiących dobro kultury i objętych ochroną konserwatorską.

GMINA TRZCIANKA

BIAŁA

1. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. WSZYSTKICH ŚW.:
 - a. kościół, mur./szach., 1 poł. XVII zakrystia, 1821 wieża, 1852-53 korpus przemurowany w l. 70-tych XX,
 - b. kaplica, mur., pocz. XX,
 - c. plebania, mur./szach., 2 poł. XIX.
2. SZKOŁA, ul. Radolińska, mur., pocz. XX.
3. BUDYNEK STRAŻY GRANICZNEJ, ul. Staszica 9, mur., ok. 1926.
4. BUDYNEK STRAŻY GRANICZNEJ, ul. Staszica 10, mur., ok. 1926.
5. ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY:

- a. oficyna pałacowa, ob. Zespół Szkół w Białej, mur., k. XVIII, ok. poł. XIX skrzydło
 - b. oficyna pałacowa, ob. Zespół Szkół w Białej, mur., 1928, przebudowana,
 - c. rządcówka, ul. Górne Podwórze, mur., 4 ćw. XIX, przebudowana,
 - d. remiza strażacka, mur./drewno, l.20-te XX,
 - e. stodoła-obora, mur., 2 poł. XIX,
 - f. stodoła, mur., 2 poł. XIX,
 - g. spichlerz, mur., 1878,
 - h. gorzelnia, mur., 1809, przebudowana 1894, XX,
 - i. park, XIX,
6. KAPLICZKA, ul. Radolińska, mur./kam., XIX/XX.
 7. KAPLICZKA, ul. Łomnicka, mur., XIX.
 8. CMENTARZ KATOLICKI, PRZYKOŚCIELNY, nieczynny, XVII.
 9. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, zlikwidowany, pocz. XX.
 10. CMENTARZ KATOLICKI, czynny, 2 poł. XIX.
 11. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 4 ćw. XIX.
 12. BRAMA CMENTARZA EWANG., ul. Staszica, mur., pocz. XX.
 13. Zespół stopnia wodnego „WALKOWICE nr 13” na rzece Noteć, w skład którego wchodzi:
 - a. śluza komorowa, jaz, przepławka dla ryb,
 - b. budynek mieszkalny
 - c. budynek gospodarczy oraz na tamie rozdzielczej budynek straży granicznej wraz z budynkiem gospodarczym w miejscowościach: Walkowice gm. Czarnków i Biała gm. Trzcianka, 1912-13 r.

ul. Górne Podwórze

14. DOM Nr 2, mur., ok. 1860.
15. DOM Nr 13, mur., pocz. XIX, przebudowany.

ul. Gorzelniana

16. DOM Nr 3, mur., pocz. XIX.
17. DOM Nr 4, mur., 2 poł. XIX.
18. DOM Nr 6, mur., k. XIX, przebudowany.
19. DOM Nr 8, mur., 1866, przebudowany.
20. DOM Nr 10, mur., 3 ćw. XIX.
21. DOM Nr 11, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
22. DOM Nr 12, mur., k. XIX, przebudowany.
23. DOM Nr 14, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
24. ~~DOM Nr 18, mur., 2 poł. XIX~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
25. DOM Nr 22, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.

ul. 22 lipca

26. DOM Nr 2, mur., poł. XIX, przebudowany.

27. DOM Nr 3, mur., poł. XIX, przebudowany.
28. DOM Nr 4, mur., poł. XIX, przebudowany.
29. DOM Nr 5, mur., poł. XIX.
30. DOM Nr 6, mur., poł. XIX.
31. DOM Nr 8, mur., poł. XIX.
32. DOM Nr 10, mur., poł. XIX.
33. DOM Nr 11, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
34. DOM Nr 12, mur., poł. XIX.
35. DOM Nr 14, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
36. DOM Nr 15, mur., l. 30-te XX, przebudowany.
37. DOM Nr 17, mur., 2 poł. XIX.
38. DOM Nr 20, mur., l. 20-te XX.
39. DOM Nr 22, mur., 1 poł. XIX.
40. DOM Nr 23, mur., 1896, przebudowany.
41. DOM Nr 25, mur., 2 poł. XIX.
42. DOM Nr 26, mur., 2 poł. XIX.

ul. Łomnicka

43. DOM Nr 3, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
44. DOM Nr 4, mur., pocz. XIX, przebudowany.
45. DOM Nr 6, mur., 2 poł. XIX.
46. DOM Nr 7, mur., 2 poł. XIX.
47. DOM Nr 8, mur./szach., poł. XIX.
48. DOM Nr 14, mur., 2 poł. XIX.
49. DOM Nr 19, mur., poł. XIX.
50. DOM Nr 21, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
51. DOM Nr 22, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
52. DOM Nr 24, mur., 2 poł. XIX.

ul. Nowa

53. DOM Nr 1, mur., 1921.
54. DOM Nr 2, mur., 1921.
55. DOM Nr 5, mur., 1921.
56. DOM Nr 8, mur., 1921.
57. DOM Nr 12, mur., 1921.
58. DOM Nr 22, mur., 1921.

ul. Radolińska

59. DOM Nr 1, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
60. DOM Nr 3, mur., 4 ćw. XIX w.
61. DOM Nr 11, mur., poł. XIX w.
62. DOM Nr 27, mur., XIX/XX.
63. DOM Nr 29, mur., 1860.
64. DOM Nr 30, mur., k. XIX.
65. DOM Nr 32, mur., XIX/XX.

ul. Staszica

- 66. DOM Nr 3, mur., k.XIX.
- 67. DOM Nr 5, mur./kam., 2 poł. XIX w.
- 68. DOM Nr 20, mur., 1924.
- 69. DOM Nr 23, mur., poł. XIX.

ul. Stodolna

- 70. DOM Nr 1-2, mur./szach., pocz. XIX, przebudowany.
- 71. DOM Nr 2, szach., 1858, przebudowany.
- 72. DOM Nr 3-4, mur./szach., pocz. XX. /dot. Nr 3/
- 73. DOM Nr 3-4, mur./szach., pocz. XX. /dot. Nr 4/
- 74. BUDYNEK GOSPODARCZY, ul. Stodolna 6, mur., pocz. XX.
- 75. ~~DOM Nr 8, mur./szach., pocz. XX~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE

ul. Zamkowa

- 76. DOM Nr 1, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 77. DOM Nr 2, mur., k. XIX.
- 78. DOM Nr 7, mur., poł. XIX, przebudowany.
- 79. DOM Nr 8, mur./szach., poł. XIX, przebudowany.
- 80. DOM Nr 9, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 81. DOM Nr 10, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 82. DOM Nr 11, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 83. DOM Nr 13, mur./szach., poł. XIX w.
- 84. DOM Nr 15, mur./szach., pocz. XIX w.
- 85. DOM Nr 21, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 86. DOM Nr 22, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 87. DOM Nr 25, mur./szach., 2 poł. XIX w.
- 88. DOM Nr 26, mur./szach., 2 poł. XIX w.

BIAŁA – OSINIEC

- 89. OBORA-OWCZARNIA, Biała-Osiniec, mur./drewno, 1898.

BIERNATOWO

- 90. KOŚCIÓŁ EWANGELICKI FILIALNY P.W. WNIEBOWZIĘCIA
NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY WRAZ Z TEREN PRZYKOŚCIELNYM,
mur./szach., 1843.
- 91. SZKOŁA, ob. Dom Nr 16, mur., pocz. XX.
- 92. DWORZEC PKP – STACJA BIERNATOWO, Przyłęki Nr 64, mur., ok.1900.
- 93. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 3 ćw. XIX.
- 94. DOM Nr 13, drewno, poł. XIX, ruina
- 95. DOM Nr 14, mur., XIX/XX.

96. DOM Nr 17, mur., 4 ćw. XIX.
97. DOM Nr 19, mur., 2 poł. XIX.
98. DOM Nr 20, mur./szach., poł. XIX, przebudowany.
99. DOM Nr 21, mur./szach., poł. XIX, przebudowany.
100. DOM Nr 22, mur., k. XIX.
101. DOM Nr 24, mur., pocz. XX.
102. DOM Nr 25, mur., ok.1920.
103. DOM Nr 29, mur., k. XIX.
104. DOM Nr 58, Przyłęki, mur., k. XIX.
105. DOM Nr 60, Przyłęki, mur., l.30-te XX
106. DOM Nr 61, Przyłęki, mur., l.30-te XX.
107. DOM Nr 62, Przyłęki, mur., l.30-te XX.
108. DOM Nr 63, Przyłęki, mur., l.30-te XX.
109. DOM Nr 66, Przyłęki, mur., pocz. XX.
110. DOM Nr 68, Przyłęki, mur., pocz. XX.
111. DOM Nr 69, Przyłęki, mur., l.30-te XX.
112. DOM Nr 70, Przyłęki, mur., l.30-te XX.

DŁUŻEWO

113. ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWO – FOLWARCZNY
 - a. dwór – rządcówka, mur., XIX/XX,
 - b. stajnia, ob. magazyn, mur., 1900
 - c. stodoła, drewno, l. 20-te XX,
 - d. kuźnia, mur., l. 20-te XX, OBIEKT NIE ISTNIEJE
 - e. domy mieszkalne mur., XIX/XX,
 - f. obora, owczarnia, mur., XIX/XX,
 - g. park, XIX.
114. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, pocz. XX.

GÓRNICA

115. ZESPÓŁ DOMU Nr 4
 - a. dom, szach., poł. XIX,
 - b. budynek gospodarczy, glina, 2 poł. XIX. OBIEKT NIE ISTNIEJE
116. DOM Nr 5, szach., k. XIX.
117. DOM Nr 7, mur., poł. XIX.
118. DOM Nr 14, mur., XIX/XX.
119. DOM Nr 15, mur., l. 20-te XX.
120. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 1, glina, k. XIX, przebudowany.
121. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, pocz. XX.
122. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, 3 ćw. XIX.
123. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.

KĘPA

- 124. KOŚCIÓŁ EWANGELICKI WRAZ Z TERENEM PRZYKOŚCIELNYM, ob. rzymsko – katolicki, filialny, p.w. ŚWIETEJ RODZINY mur., 2 poł. XIX
- 125. SZKOŁA, ob. dom Nr 14, mur., 1910.
- 126. DOM Nr 16, mur., XIX/XX.
- 127. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, 4 ćw., XIX.

KĘPA - POKRZYWNO

- 128. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.

ŁOMNICA

- 129. KOŚCIÓŁ EWANG., OB. FILIALNY P.W.MB CZĘSTOCHOWSKIEJ, mur., 1837.
- 130. DZWONNICA, na nieczynnym cmentarzu, mur., XIX/XX.
- 131. ZESPÓŁ FOLWARCZNY ŁOMNICA II:
 - a. dworek, mur., k. XIX,
 - b. spichlerz, mur., k. XIX,
 - c. obora, owczarnia, mur., k. XIX,
 - d. dom mieszkalno-gospodarczy Nr 3/4, mur., k. XIX, przebudowany,
 - e. dom mieszkalno-gospodarczy Nr 5/6, mur., k. XIX.
- 132. ZESPÓŁ FOLWARCZNY ŁOMNICA – MŁYN:
 - a. młyn, mur., poł. XIX,
 - b. dworek, mur., k. XIX,
 - c. obora, mur., k. XIX.
- 133. CMENTARZ KATOLICKI PRZYKOŚCIELNY, nieczynny, XVIII.
- 134. CMENTARZ RODOWY, nieczynny, 1 poł. XIX.
- 135. CMENTARZ KATOLICKI, czynny, 1945.
- 136. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
- 137. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, 2 poł. XIX.
- 138. DOM Nr 14, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
- 139. DOM Nr 15, mur., 2 poł. XIX.
- 140. DOM Nr 17, mur., pocz. XX.
- 141. DOM Nr 22, mur., k. XIX.
- 142. DOM Nr 36, mur., XIX/XX.
- 143. DOM Nr 37, mur., l. 30-te XX.
- 144. DOM Nr 39, mur., 2 poł. XIX.
- 145. DOM Nr 45, mur., XIX/XX.
- 146. DOM Nr 46, mur./szach., 1 poł. XIX, przebudowany.
- 147. BUDYNEK GOSPODARCZY I Nr 29, mur., XIX/XX.
- 148. BUDYNEK GOSPODARCZY II Nr 29, mur., pocz. XX, przebudowany.

NIEKURSKO

- 149. KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. ŚW. BARTŁOMIEJA AP., mur./szach., 1838, przebudowany.
- 150. ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWO – FOLWARCZNY:
 - a. dwór, mur., pocz. XX, remontowany od 1998, ul. Boczna 3

- b. kuźnia, mur., pocz. XX, ul. Boczna 2
 - c. stodoła – budynek inwentarski, mur., pocz. XX, ul. Boczna 2
 - d. budynek mieszkalny, dwójak, mur., pocz. XX, przebudowany, ul. Szkolna 4
 - e. park, XIX.
151. ZESPÓŁ SZKOŁY, ul. Szkolna 2:
a. szkoła, mur., pocz. XX,
b. budynek gospodarczy, mur. pocz. XX.
152. KAPLICZKA, mur., k. XIX, ul. Świerczewskiego
153. KAPLICZKA CEMENTARNA, mur., 1913 r., ul. Leśna
154. CEMENTARZ KATOLICKI, PRZYKOŚCIELNY, nieczynny, 1 poł. XVII.
155. CEMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 2 poł. XIX., ul. Leśna
156. CEMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 2 poł. XIX.

ul. Leśna

157. DOM Nr 2, mur., 1920.

ul. Matejki

158. DOM Nr 3, mur., 1905.

ul. Mickiewicza

159. DOM Nr 3, mur., poł.XIX, przebudowany.
160. DOM Nr 10, mur., 2 poł.XIX.
161. STAJNIA, ul. Mickiewicza 8, mur., pocz.XX.

ul. Polna

162. DOM Nr 4, mur., pocz. XX.
163. DOM Nr 6, mur., pocz. XX.
164. DOM Nr 7, mur., XIX/XX.

ul. Szkolna

165. DOM Nr 3, ob. świetlica wiejska, mur., pocz. XX., przebudowany
166. DOM Nr 5, mur., k.XIX.

ul. Świerczewskiego

167. DOM Nr 1, mur., poł.XIX.
168. DOM Nr 4, mur., XIX/XX.
169. DOM Nr 5, mur., k.XIX.
170. DOM Nr 6, mur., pocz.XX.

- 171. DOM Nr 7, mur., ok.1920.
- 172. DOM Nr 8, mur., k.XIX.
- 173. DOM Nr 10, mur., k.XIX.
- 174. DOM Nr 11, mur., pocz.XX.
- 175. DOM Nr 14, mur. /szach., 2 poł.XIX.
- 176. DOM Nr 14a, mur. /szach., 2 poł.XIX,
- 177. DOM Nr 19, mur./ szach., pocz.XX.
- 178. DOM Nr 22, mur., pocz.XX.
- 179. DOM Nr 26, mur., 1905.
- 180. DOM Nr 27, mur., 4 ćw.XIX.
- 181. DOM Nr 28, mur., pocz.XX.
- 182. DOM Nr 31, mur., pocz.XX.
- 183. KUŹNIA, ul. Świerczewskiego 13, mur., k.XIX.

ul. Wesola

- 184. DOM Nr 4, mur./szach., 1 poł.XIX, przebudowany.
- 185. DOM Nr 5, mur., 2 poł.XIX, przebudowany.

NOWA WIEŚ

- 186. KOŚCIÓŁ EWANG., OB. FILIALNY P.W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA, mur., 1908
- 187. ZESPÓŁ SZKOŁY:
 - a. szkoła, mur., 1911 r.,
 - b. budynek gospodarczy I, mur./drewno, 1911 r.,
 - c. ~~szalek, mur./szach., 1911~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
 - d. budynek gospodarczy II, mur./drewno, 1911 r.,
- 188. ZESPÓŁ FOLWARCZNY:
 - a. rządówka, ob. Dom Nr 22, mur., 2 poł. XIX
 - b. chlew, mur., 1890,
 - c. gorzelnia, ob. magazyn, nieczynna, mur., 1890 r.
- 189. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX,
- 190. ZESPÓŁ DOMU Nr 5:
 - a. dom, drewno, 1 poł. XIX,
 - b. dom, mur., 1920.
- 191. DOM Nr 8, glina, 2 poł. XIX, przebudowany.
- 192. ~~DOM Nr 13, mur., 2 poł. XIX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 193. DOM Nr 20, mur., k. XIX.
- 194. DOM Nr 24, mur., k. XIX, przebudowany.
- 195. DOM Nr 26, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
- 196. DOM Nr 45, mur., 2 poł. XIX.
- 197. DOM Nr 46, mur., pocz. XX.
- 198. DOM Nr 47, mur., pocz. XX.
- 199. DOM Nr 52, glina, 2 poł. XIX.
- 200. DOM Nr 57, mur., poł. XIX.
- 201. BUDYNEK GOSPODARCZY z częścią mieszkalną Nr 21, ob. świetlica katolicka, mur., pocz. XX.
- 202. ~~STODOLA Nr 6, drewno, pocz. XX.~~ - OBIEKT NIE ISTNIEJE

POKRZYWNO

203. ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWO – FOLWARCZNY:
a. dwór, mur., 2 poł. XIX, przebudowany,
b. stodoła, mur., k. XIX,
c. gorzelnia, mur., k. XIX,
d. czworak Nr. 4, mur., ok. 1934,
e. czworak Nr. 6, mur., ok. 1890,
f. park, k. XIX.
204. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.

POKRZYWNO – BUSSE

205. ZESPÓŁ FOLWARCZNY
a. rządcówka, mur., ok. 1860
b. owczarnia, mur., k. XIX,
c. ~~stodoła, drewno, pocz. XX,~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
d. budynek gospodarczo-mieszkalny, mur., pocz. XX, ruina

POKRZYWNO – LEŚNY DWOREK

206. DWÓR, ob. dom, mur., pocz. XX.
207. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, RODOWY, nieczynny, 1 poł. XIX.

PRZYŁĘKI

208. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANG., OB. FILIALNEGO P.W. WNIEBOWZIECIA PAŃSKIEGO:
a. kościół, mur., ok. 1930,
b. dzwonnica, drewno, ok. 1930.
209. SZKOŁA, ob. dom, drewno, ok. 1930.
210. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
211. DOM Nr 1, mur., 2 poł. XIX.
212. DOM Nr 4, mur., 1894, przebudowany,
213. DOM Nr 6, mur.,
214. DOM Nr 7, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
215. DOM Nr 11, mur., pocz. XX.
216. DOM Nr 35, mur., l. 20-te XX.
217. DOM Nr 37, mur., l. 20-te XX.
218. DOM Nr 51, mur., pocz. XX.

RADOLIN

219. KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, ob. rzymsko – katolicki, filialny, p.w.. MATKI BOŻEJ NIEUSTAJĄCEJ POMOCY, mur., 1893 r.
220. SZKOŁA, ob. przedszkole i dom Nr 24, mur., pocz. XX w.

221. ZESPÓŁ BUDYNKÓW SZTRAŻY GRANICZNEJ, ob. dom Nr 37
a. dom, drewno, ok. 1920, przebudowany,
b. dom, mur., ok. 1920, przebudowany.
222. GOSPODA, ob. dom Nr 111, mur., k. XIX w.
223. DOM Nr 6, mur., k. XIX, przebudowany
224. DOM Nr 7, mur., k. XIX., przebudowany
225. DOM Nr 10, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany
226. DOM Nr 11, mur., k. XIX, przebudowany
227. DOM Nr 12, mur., k. XIX, przebudowany
228. DOM Nr 13, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany
229. ~~DOM Nr 14, mur., 1 ćw. XX w.~~ OBIEK NIE ISTNIEJE
230. DOM Nr 15, mur., k. XIX w., przebudowany
231. DOM Nr 16, mur., pocz. XX, przebudowany
232. DOM Nr 17, mur., 2 poł. XIX, przebudowany
233. DOM Nr 18, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
234. DOM Nr 20, mur./szach., 2 poł. XIX., przebudowany
235. DOM Nr 21, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
236. DOM Nr 22, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
237. DOM Nr 23, mur., pocz. XX.
238. DOM Nr 26, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
239. DOM Nr 27, mur., 2 poł. XIX.
240. DOM Nr 31, mur., pocz. XX, przebudowany.
241. DOM Nr 32, mur., k. XIX, przebudowany.
242. DOM Nr 40, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany.
243. ~~DOM Nr 41, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
244. DOM Nr 42, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
245. DOM Nr 44, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
246. DOM Nr 45, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
247. DOM Nr 46, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
248. DOM Nr 48, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
249. DOM Nr 49, mur., kamień, 1858 r.
250. DOM Nr 51, mur., 2 poł. XIX.
251. DOM Nr 53, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
252. DOM Nr 54, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
253. DOM Nr 55, mur., 1939.
254. DOM Nr 56, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
255. DOM Nr 58, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
256. DOM Nr 59, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
257. DOM Nr 60, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
258. DOM Nr 61, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
259. DOM Nr 62, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
260. DOM Nr 77, mur., pocz. XX., przebudowany
261. DOM Nr 78, mur., 2 poł. XIX.
262. DOM Nr 79, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
263. DOM Nr 80, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
264. DOM Nr 81, mur., 2 poł. XIX.
265. DOM Nr 82, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
266. DOM Nr 83 - 84, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.

267. DOM Nr 85, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
268. DOM Nr 87, mur./szach., 1864 r., przebudowany.
269. ZAGRODA Nr 88:
a. dom, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany,
b. budynek gospodarczy, glina, k. XIX.
270. DOM Nr 91, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
271. DOM Nr 92, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
272. DOM Nr 93, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
273. DOM Nr 94, mur., k. XIX, przebudowany.
274. ~~DOM Nr 95, mur., 2 poł. XIX, przebudowany~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
275. DOM Nr 96, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
276. DOM Nr 97, mur., pocz. XX.
277. DOM Nr 98, mur., poł. XIX, przebudowany.
278. DOM Nr 99, mur., 2 poł. XIX.
279. DOM Nr 100, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
280. DOM Nr 101, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
281. DOM Nr 102, mur., 2 poł. XIX., przebudowany
282. DOM Nr 103, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
283. DOM Nr 104, mur., 1874, przebudowany.
284. DOM Nr 105, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
285. ~~DOM Nr 105a, mur., 2 poł. XIX, przebudowany~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
286. DOM Nr 106, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
287. DOM Nr 107, mur., 4 ćw. XIX.
288. DOM Nr 108, mur., l.30-te XX.
289. ZAGRODA Nr 110:
a. dom, mur., pocz. XX,
b. budynek gospodarczy, mur., k. XIX.
290. CMENTARZ EWANGELICKI

RUDKA

291. ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWO – FOLWARCZNY
a. dwór, ob. Dom Nr 3, mur., pocz. XX w.
b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX w.
c. obora, mur., pocz. XX w.
d. dwojak, ob. Dom Nr 1, mur., pocz. XX w.
e. dwojak, ob. Dom Nr 2, mur., pocz. XX w.
f. park, pocz. XX w.

RUNOWO

292. ZESPÓŁ DWORSKO – FOLWARCZNY
a. dwór, ob. dom Nr 38, mur., 2 poł. XIX w.
b. dwojak, ob. dom Nr 47, mur., ok.1920,
c. dwojak, ob. dom Nr 48, mur., ok.1920,
d. stajnia, ob. magazyn, mur., 4 ćw. XIX w.
e. budynek gospodarczy, mur., k. XIX w.
f. obora, mur., pocz. XX w.

- 293. SZKOŁA, Nr 49, mur., l.30-te XX w.
- 294. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 3 ćw. XIX w.
- 295. DOM Nr 2, mur., XIX/XX w.
- 296. DOM Nr 3, mur./drewno, 2 poł. XIX w., ruina
- 297. DOM Nr 5, mur., k. XIX w.
- 298. DOM Nr 6, mur., k. XIX w.
- 299. DOM Nr 7, mur., 3 ćw. XIX w.
- 300. DOM Nr 8, mur., k. XIX w.
- 301. DOM Nr 9, mur., k. XIX w.
- 302. DOM Nr 10, mur., k. XIX w.
- 303. ~~DOM Nr 13, mur., pocz. XX.~~ – OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 304. DOM Nr 22, mur., ok.1930 r.
- 305. DOM Nr 23, mur., k.XIX w.
- 306. DOM Nr 24, mur., 1 poł.XIX w., przebudowany.
- 307. DOM Nr 35a , mur., pocz.XX, w. Przebudowany
- 308. DOM Nr 36, mur., 2 poł.XIX w.
- 309. DOM Nr 37, mur., 2 poł.XIX w.
- 310. DOM Nr 39, ob. świetlica, mur., pocz.XX w.
- 311. ~~DOM Nr 72, mur., XIX/XX, przebudowany~~ – OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 312. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 15, mur., k. XIX w.

RYCHLIK

- 313. KOŚCIÓŁ EWANG., OB. FILIALNY P.W. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA P.J., mur., 1923.
- 314. SZKOŁA, mur., 1910-20.
- 315. PARK DWORSKI, poł XIX.
- 316. ZESPÓŁ LEŚNICTWA „WYGODA”
 - a. leśnictwo „Wygoda”, ob. dom Nr 22, mur., 1850, przebudowany,
 - b. budynek gospodarczy, mur., XIX/XX, przebudowany.
- 317. DOM DLA PRACOWNIKÓW MŁYNA, ob. Leśnictwo Stary Młyn, mur., k. XIX.
- 318. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
- 319. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, zlikwidowany, poł. XIX.
- 320. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
- 321. CMENTARZ EWANGELICKO/KATOLICKI, nieczynny, 1878.
- 322. DOM Nr 13, mur., 2 poł. XIX.
- 323. DOM Nr 24, mur., ok. 1820.
- 324. ~~DOM Nr 42, mur., ok. 1910.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 325. DOM Nr 51, mur., 1910.
- 326. DOM Nr 62, mur., pocz. XX.
- 327. DOM Nr 80, mur., pocz. XIX.
- 328. DOM Nr 81, mur./glina, k. XIX.
- 329. DOM Nr 83, glina, k. XIX.
- 330. DOM Nr 86, mur., 2 poł. XIX.
- 331. DOM Nr 87, mur., 2 poł. XIX.
- 332. DOM Nr 89, mur., 2 poł. XIX.

SARCZ

333. ZESPÓŁ LEŚNICTWA „KOCHANÓWKA” Nr 32:
a. dom, mur., ok. 1920,
b. stodoła, mur./szach., ok. 1920.
334. DOM Nr 18, mur., k. XIX.
335. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.

SIEDLIŚKO

336. KOŚCIÓŁ EWANG. OB. PARAFIALNY P.W. NJŚWIĘTSZEGO SERCA P.J.,
mur., 1907.
337. POCZTA, Nr 18. mur., pocz. XX.
338. ZESPÓŁ DWORCA PKP:
a. dworzec PKP, mur., ok. 1900.
b. dom Nr 85, mur., pocz. XX.
339. ZESPÓŁ DWORSKO – PARKOWO – FOLWARCZNY:
a. dwór, ob. dom, mur., 2. poł XIX, przebudowany,
b. budynek folwarczny, mur., pocz. XX,
c. park, 2 poł. XIX.
340. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, XVII.
341. CMENTARZ KATOLICKI, czynny, pocz. XX.
342. DOM Nr 5, mur., 2 poł. XIX.
343. DOM Nr 6, mur., 2 poł. XIX.
344. DOM Nr 7, mur., 2 poł. XIX.
345. DOM Nr 8, mur., 2 poł. XIX, przebudowany,
346. DOM Nr 9, mur., 2 poł. XIX.
347. DOM Nr 10, mur., 2 poł. XIX.
348. DOM Nr 11, mur., 2 poł. XIX.
349. DOM Nr 13, mur., 2 poł. XIX, przebudowany,
350. DOM Nr 14, mur., k. XIX, przebudowany.
351. DOM Nr 15, mur., 1910, przebudowany.
352. ZESPÓŁ DOMU Nr 16:
a. dom, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany,
b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX.
353. ZESPÓŁ DOMU Nr 17:
a. dom, mur., poł. XIX, przebudowany,
b. dom, mur., 1842.
354. DOM Nr 20, mur., 4 ćw. XIX.
355. DOM Nr 21, mur., 2 poł. XIX.
356. DOM Nr 22, mur., k. XIX, przebudowany.
357. DOM Nr 23, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany.
358. DOM Nr 25, mur., k. XIX, przebudowany.
359. ~~DOM Nr 26, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
360. DOM Nr 27, mur., 2 poł. XIX.
361. DOM Nr 28, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
362. DOM Nr 29, mur., 2 poł. XIX.
363. DOM Nr 30, mur., pocz. XX.
364. DOM Nr 31, mur., 2 poł. XIX.

365. DOM Nr 32, mur., 2 poł. XIX.
366. DOM Nr 33, mur., 2 poł. XIX.
367. DOM Nr 34, mur., 2 poł. XIX.
368. DOM Nr 36, mur., 2 poł. XIX.
369. DOM Nr 38, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
370. DOM Nr 40, mur., 2 poł. XIX.
371. ~~DOM Nr 41, mur., 2 poł. XIX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
372. DOM Nr 42, mur., k. XIX.
373. DOM Nr 45, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
374. DOM Nr 46, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
375. DOM Nr 47, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany.
376. DOM Nr 48, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
377. DOM Nr 50, mur., XIX/XX, przebudowany.
378. DOM Nr 51, mur., 4 ćw. XIX.
379. DOM Nr 52, mur., 4 ćw. XIX.
380. DOM Nr 52a, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
381. ~~DOM Nr 54, mur., 2 poł. XIX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
382. DOM Nr 55, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
383. DOM Nr 56, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
384. DOM Nr 57, mur., k. XIX.
385. DOM Nr 58, mur., k. XIX, przebudowany.
386. DOM Nr 62, mur., 2 poł. XIX.
387. DOM Nr 64, mur., XIX/XX.
388. DOM Nr 68, mur., pocz. XX.
389. DOM Nr 69, mur., 2 poł. XIX.
390. DOM Nr 74, mur., pocz. XX.
391. DOM Nr 76, mur., ok. 1930.
392. DOM Nr 79, mur., ok. 1930.
393. DOM Nr 80, mur., ok. 1930.
394. DOM Nr 82, mur., 1931.
395. DOM Nr 83, mur., ok. 1930.
396. DOM Nr 84, mur., ok. 1930.
397. DOM Nr 116, mur., 2 poł. XIX.
398. ~~DOM Nr 118, mur., 2 poł. XIX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
399. DOM Nr 119, mur., 2 poł. XIX.
400. DOM po pd stronie szosy do Wielenia, mur., l. 30-te XX.
401. ~~WIATRAK, przy przejeździe PKP, ob. ruina, drewno, XIX/XX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE

SMOLARNIA

402. ZESPÓŁ SZKOŁY:
a. szkoła, ob. dom Nr 17, mur., pocz. XX,
b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX,
403. HOTEL KLUBOWO – KONFERENCYJNY, mur./szach., l. 30-te XX.
404. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
405. DOM Nr 10, mur., XIX/XX.
406. DOM Nr 13, mur., k. XIX, przebudowany.

- 407. DOM Nr 20, mur., poł. XIX.
- 408. DOM Nr 21, mur., 4 ćw. XIX.
- 409. DOM Nr 25, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.

STOBNO

- 410. KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. FRANCISZKA SERAFICKIEGO, mur., 1926.
- 411. SZKOŁA, ob. plebania, mur., XIX/XX.
- 412. SZKOŁA, mur., pocz. XX, rozbud. ok. 1930.
- 413. POCZTA Nr 6, mur., pocz. XX. PRZEBUDOWANY
- 414. ZESPÓŁ DWORCA PKP:
 - a. dworzec, mur., pocz. XX,
 - b. dom drużnika, mur., XIX/XX.
 - c. dom Nr 112, mur./szach., pocz. XX,
 - d. dom Nr 114, mur., l. 30-te XX,
 - e. dom Nr 115, mur., pocz. XX,
 - f. budynek gospodarczy Nr 115, mur., pocz. XX,
 - g. ~~nastawnia, mur., ok. 1930.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 415. KAPLICZKA, kam., 1 ćw. XX.
- 416. ~~BRAMA CEMENTARNA, kam., k. XIX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 417. CEMENTARZ KOMUNALNY, czynny, 2 poł. XIX.
- 418. ZAGRODA Nr 4:
 - a. dom, mur., 4 ćw. XIX,
 - b. budynek gospodarczy, mur./kam., k. XIX, 1936.
- 419. ZAGRODA Nr 5:
 - a. dom, mur., 1921,
 - b. budynek gospodarczy, mur., k. XIX.
- 420. ~~DOM Nr 3, mur., 2 poł. XIX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 421. DOM Nr 8, mur., 1920.
- 422. DOM Nr 9, mur., k. XIX.
- 423. DOM Nr 10, mur., 1894.
- 424. DOM Nr 13, mur., poł. XIX, przebudowany.
- 425. DOM Nr 15, mur., 4 ćw. XIX.
- 426. DOM Nr 17, mur., ok. 1930.
- 427. DOM Nr 18, mur., ok. 1930.
- 428. DOM Nr 19, mur., ok. 1930.
- 429. DOM Nr 21, mur., ok. 1930.
- 430. DOM Nr 22, ob. ośr. zdrowia, mur., ok. 1930.
- 431. DOM Nr 29, mur., pocz. XX, przebudowany.
- 432. DOM Nr 30, mur., XIX/XX, przebudowany.
- 433. ~~DOM Nr 34, mur., XIX/XX.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 434. DOM Nr 35, mur., ok. 1920.
- 435. DOM Nr 41, mur., XIX/XX, przebudowany.
- 436. DOM Nr 42, mur., 4 ćw. XIX, przebudowany.
- 437. DOM Nr 43, mur., 4 ćw. XIX.
- 438. ~~DOM Nr 44, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.~~ OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 439. DOM Nr 45, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.
- 440. DOM Nr 46, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.

- 441. DOM Nr 47, mur., k. XIX, przebudowany.
- 442. DOM Nr 58, mur., 1848, przebudowany.
- 443. BUDYNEK GOSPODARCZY w zagrodzie młynarskiej Nr 63, mur., k. XIX.
- 444. Zespół stopnia wodnego „NOWE nr 12” na rzece Noteć w skład którego wchodzi:
 - a. śluza komorowa, jaz przepławka dla ryb,
 - b. budynek mieszkalno-gospodarczy,
 - c. schron oraz budynek mieszkalny w miejscowościach: Stobno gm. Trzcianka oraz w miejscowości Mirosław Ujski i Byszki gm. Ujście, 1896r.

STRADUŃ

- 445. SZKOŁA, ob. ośrodek wypoczynkowy, mur., l. 30-te XX.
- 446. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
- 447. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, 2 poł. XIX.
- 448. DOM Nr 3, mur., pocz. XX.
- 449. DOM Nr 4, mur., ob. Leśnictwo Bukowiec, mur., 1910-20, przebudowany.
- 450. DOM Nr 9, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
- 451. DOM Nr 10, mur./szach., 2 poł. XIX, przebudowany.
- 452. DOM Nr 16, mur., pocz. XX, przebudowany.
- 453. DOM Nr 18, mur., 2 poł. XIX.
- 454. DOM Nr 19, mur., k. XIX.
- 455. DOM Nr 34, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.

TERESIN

- 456. DZWONNICA GROMADZKA, drewno, 1927 r., remontowana w 1987 r.
- 457. SZKOŁA, ob. świetlica i dom Nr 36, mur., pocz. XX w.
- 458. KARCZMA, mur., 2 poł. XIX w.
- 459. CMENTARZ KATOLICKI, Teresin Młyn, zlikwidowany, poł. XIX w.
- 460. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, k. XIX w.
- 461. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, Teresin Karczma, zlikwidowany, poł. XIX w.
- 462. ZESPÓŁ LEŚNICZÓWKI „TERESA”, Nr 36:
 - a. leśniczówka, mur., pocz. XX w.
 - b. ~~budynek gospodarczy, mur./szach., ok. 1930 r.~~ – OBIEKT NIE ISTNIEJE
 - c. budynek gospodarczy, mur./szach., ok. 1930 r.
- 463. DOM Nr 3, mur., 1 ćw. XX w., przebudowany.
- 464. DOM Nr 8, szach., 2 poł. XIX w.
- 465. DOM Nr 9, mur., 3 ćw. XIX w., przebudowany
- 466. DOM Nr 10, mur., 3 ćw. XIX w.
- 467. DOM Nr 11, mur., 3 ćw. XIX w. Przebudowany
- 468. DOM Nr 14, mur., XIX/XX w.
- 469. DOM Nr 15, mur., pocz. XX w.
- 470. ~~DOM Nr 18, mur., pocz. XX w.~~ – OBIEKT NIE ISTNIEJE
- 471. DOM Nr 19, mur., 1902 r.
- 472. DOM Nr 21, mur., 3 ćw. XIX w.

WAPNIARNIA

473. ZESPÓŁ DWORCA PKP BIAŁA PILSKA:
a. dworzec PKP, nastawnia, ob. nieczynny, mur., XIX/XX, OBIEKT NIE ISTNIEJE
b. dom Nr 25-26, mur., ok. 1920,
c. dom dróżnika przy torach, mur., XIX/XX.
474. ZAGRODA Nr 4:
a. dom, mur., pocz. XX,
b. budynek gospodarczy I, mur., pocz. XX,
c. budynek gospodarczy II, mur., pocz. XX.
475. STODOŁA Nr 7, mur./szach., XIX/XX.

WRZĄCA

476. ZESPÓŁ DWORSKO – FOLWARCZNY:
a. dwór, ob. dom, mur., 1 poł. XIX,
b. budynek gospodarczy I, mur., k. XIX.
c. budynek gospodarczy II, mur., k. XIX, przebudowany,
d. czworak, ob. dom Nr 12, mur., 1 ćw. XX, przebudowany,
e. czworak, ob. dom Nr 13, mur., 1 ćw. XX, przebudowany,
f. czworak, ob. dom Nr 14, mur., k. XIX, przebudowany,
g. czworak, ob. dom Nr 16, mur., pocz. XX,
h. obora, mur., pocz. XX.
477. CMENTARZ EWANGELICKO – AUGSBURSKI, nieczynny, poł. XIX.
478. DOM Nr 8, mur., k. XIX, przebudowany.
479. DOM Nr 9, mur., 2 poł. XIX, przebudowany.

Na terenie gminy Trzcianka znajduje się ok. 500 zewidencjonowanych i rozpoznanych stanowisk archeologicznych nie ujętych w niniejszym wykazie a stanowiących dobro kultury i objętych ochroną konserwatorską.

Stanowiska te są ujęte w tzw. Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP), będącym w posiadaniu pilskiej Delegatury WUOZ.

Na rysunku studium określono lokalizację stanowisk ujmując je w strefy ochrony stanowisk archeologicznych.

Tabela 6. Spis parków miasta i gminy Trzcianka.

Lp	Miejscowość	Czas powstania	Nr rejestru
1	Biała	XIX w.	A 422
2	Dłużewo	XIX w.	A 550
3	Niekursko	XIX w.	A 467
4	Pokrzywno	kon. XIX w.	-
5	Rudka	pocz. XX w.	-
6	Rychlik	poł. XIX w.	A 504
7	Siedlisko	II poł. XIX w.	-

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Tabela 7. Spis zabytkowych cmentarzy miasta i gminy Trzcianka.

Lp	Miejscowość	Wyznanie	Czas powstania	Użytkowanie
1	Biała	ewangelicko - augsburski	pocz. XX w.	zlikwidowany
2	Biała	katolicki	II poł. XIX w.	czynny
3	Biała	ewangelicko/katolicki., przykościelny	pocz. XIX w.	nieczynny
4	Biała	ewangelicko - augsburski	4 ćw. XIX w.	nieczynny
5	Biernatowo	ewangelicko - augsburski	3 ćw. XIX w.	nieczynny
6	Dłużewo	ewangelicko - augsburski	pocz. XX w.	nieczynny
7	Górnica	ewangelicko - augsburski	3 ćw. XIX w.	nieczynny
8	Górnica	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
9	Górnica	ewangelicko - augsburski	pocz. XX w.	nieczynny
10	Kępa	ewangelicko - augsburski	4 ćw. XIX w.	nieczynny
11	Pokrzywno	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
12	Łomnica	katolicki., przykościelny	XVIII w.	nieczynny
13	Łomnica	rodowy	1 poł. XIX w.	nieczynny
14	Łomnica	katolicki.	1945	czynny
15	Łomnica	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
16	Łomnica	ewangelicko - augsburski	2 poł. XIX w.	nieczynny
17	Niekursko	katolicki., przykościelny	1 poł. XVII w.	nieczynny
18	Niekursko	ewangelicko - augsburski	2 poł. XIX w.	nieczynny
19	Niekursko	ewangelicko - augsburski	2 poł. XIX w.	nieczynny
20	Nowa Wieś	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
21	Przyłęg	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
22	Runowo	ewangelicko - augsburski	3 ćw. XIX w.	nieczynny
23	Rychlik	ewangelicko/katolicki.	1878	nieczynny
24	Rychlik	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
25	Sarcz	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
26	Siedlisko	katolicki.	pocz. XX w.	czynny
27	Siedlisko	ewangelicko - augsburski	XVII w.	nieczynny
28	Smolarnia	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
29	Stobno	cmentarz komunalny	2 poł. XIX w.	czynny
30	Straduń	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny
31	Straduń	ewangelicko - augsburski	2 poł. XIX w.	nieczynny
32	Teresin	katolicki	poł. XIX w.	zlikwidowany
33	Teresin	ewangelicko - augsburski	koniec XIX w.	nieczynny
34	Teresin	ewangelicko - augsburski	XIX w.	zlikwidowany
35	Trzcianka	katolicki, ul. P. Skargi	1823	nieczynny
36	Trzcianka	żydowski, ul. Parkowa 1	1 poł. XIX w.	nieczynny
37	Trzcianka	ewangelicko - augsburski, ul. Fałata	poł. XIX w.	nieczynny
38	Wrząca	ewangelicko - augsburski	poł. XIX w.	nieczynny

6. LUDNOŚĆ GMINY TRZCIANKA

6.1. Liczba i rozmieszczenie ludności

W końcu 2012 r. obszar gminy Trzcianka zamieszkiwało 24593 osób. Liczba ta stanowiła 0,7% ludności województwa wielkopolskiego.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Głównym ośrodkiem koncentracji ludności w gminie jest miasto Trzcianka, gdzie na koniec 2012 r. mieszkało 17391 ludności, co stanowiło 71% całej gminy. Gęstość zaludnienia w mieście wynosiła 950 osób/1 km². Pozostała część mieszkańców gminy (7202 osób) była rozproszona na powierzchni 356 km² w 18 sołectwach. Na terenie gminy gęstość zaludnienia wynosi 65 osób/1 km²

Tabela 8. Ludność gminy Trzcianka w okresie 1978-2011 r.

Wyszczególnienie	Ludność w latach										
	1978	1988	1990	1994	2001	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Miasto	12681	15325	15677	16673	17376	17692	17179	17230	17218	17261	17153
Wieś	7796	7330	7368	7041	6962	6961	7006	6987	6943	7000	7024
Razem gmina	20477	22655	23045	23714	24338	24191	24185	24217	24161	24261	24177

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

Od 1978 r. następował systematyczny wzrost liczby ludności w mieście aż do 2005 r., kiedy ludność osiągnęła 17692 osób. W latach 2007-2011 utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Na terenach wiejskich występuje natomiast regres demograficzny.

Tabela 9. Liczba ludności na obszarze wiejskim Gminy Trzcianka według sołectw i miejscowości w latach 2006-2012, oraz trendy rozwoju w tym okresie.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Lp. jednostek osadniczych	Nazwa jednostki	Mieszkańcy w latach							Trendy rozwoju w okresie 2006-2012
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	M. TRZCIANKA	17222	17177	17230	17218	17261	17483	17391	+
1	SOLECTWO BIAŁA								
	Wieś Biała	988	1005	1003	1004	1002	1019	1012	+
	Wieś Osiniec	68	65	66	63	62	66	68	+/-
	Osiedle Kadlubek	78	79	83	82	79	82	79	+
2	SOLECTWO BIERNATOWO								
	Wieś Biernatowo	213	221	200	197	195	201	204	-
3	SOLECTWO GÓRNICA								
	Wieś Górnica	140	143	149	146	138	143	145	+
4	SOLECTWO ŁOMNICA								
	Wieś Łomnica (bez bud. nr 54, 55, 57, 58 i 59)	252	252	260	253	262	255	262	+
	Wieś Dłużewo	83	82	79	80	85	90	88	+
5	SOLECTWO NIEKURSKO								
	Wieś Niekursko	404	410	407	404	411	408	430	+
6	SOLECTWO NOWA WIEŚ								
	Wieś Nowa Wieś	350	343	344	345	346	353	354	+

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

	Wieś Rudka	73	67	68	67	67	65	66	-
7	SOŁECTWO POKRZYWNO								
	Wieś Pokrzywno	232	238	239	242	247	253	255	+
	Osada Kępa	47	49	50	51	59	58	54	+
8	SOŁECTWO PRZYŁĘKI								
	Wieś Przyłęki	322	318	314	320	314	311	311	-
9	SOŁECTWO RADOLIN								
	Wieś Radolin	417	428	416	408	416	415	413	-
10	SOŁECTWO RUNOWO								
	Wieś Runowo	364	373	371	371	365	375	369	+
11	SOŁECTWO RYCHLIK								
	Wieś Rychlik	386	386	379	370	366	374	380	-
12	SOŁECTWO SARCZ								
	Wieś Sarcz	93	96	105	103	106	108	116	+
13	SOŁECTWO SIEDLIŚKO								
	Wieś Siedlisko	997	965	977	977	981	999	1001	+
14	SOŁECTWO SMOLARNIA								
	Wieś Smolarnia	106	114	114	114	117	115	116	+
	Wieś Ginterowo	6	7	4	4	4	4	4	-
15	SOŁECTWO STOBNO								
	Wieś Stobno	556	568	568	559	579	605	614	+

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

16	SOŁECTWO STRADUŃ								
	Wieś Straduń	194	223	225	247	256	276	283	+
	Wieś Przylęg	8	9	9	9	9	9	13	+
17	SOŁECTWO TERESIN								
	Wieś Teresin	132	133	129	131	130	133	132	+/-
18	SOŁECTWO WAPNIARNIA I								
	Wieś Wapniarnia I	94	94	94	90	93	98	102	+
	Wieś Łomnica (bud. nr 59)	5	5	5	5	5	5	5	+/-
19	SOŁECTWO WAPNIARNIA III								
	Wieś Wapniarnia III	97	97	102	94	97	104	111	+
	Wieś Łomnica (bud. nr 54, 55, 57, 58)	43	43	42	42	42	49	49	+
20	SOŁECTWO WRZĄCA								
	Wieś Wrząca	203	196	185	169	167	170	166	-

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

Z analizy stanu ludności w poszczególnych wsiach w okresie ostatnich 7 lat (2006-2012 r.) wynikają następujące uwagi:

- największy wzrost demograficzny na terenie gminy wykazują miejscowości: Stobno i Straduń;

- spadek liczby mieszkańców w tym okresie nastąpił w miejscowościach: Biernatowo, Rudka, Przyłęki, Radolin, Rychlik, Ginterowo, Wrząca;
- pozostałe wsie nie wykazują zdecydowanego wzrostu demograficznego, wzrost ludności o około 10 osób nie stanowi podstawy do wnioskowania o trendach wzrostu;

Analiza ruchu ludności w gminie, zachodzące przemiany w gospodarce oraz nowe trendy rozwojowe dają podstawę do postawienia hipotezy o umiarkowanym przyroście ludności gminy.

6.2. Struktura ludności według płci i wieku

W latach 1995-2012 w strukturze ludności gminy Trzcianka według płci zaznaczyła się wyraźna przewaga kobiet. Na koniec 2012 r. ich liczba wynosiła 12 357, natomiast mężczyzn 11 793. Wartość współczynnika feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn danej populacji) wynosiła 105 i była wyższa niż w powiecie czarnkowsko – trzcianieckim (101). W latach 1995 – 2012 wartość współczynnika feminizacji dla gminy Trzcianka wahała się w przedziale 103 – 105.

W ostatnich latach w całej Polsce zauważamy tendencję spadku odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym a wzrostu odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym. Taki sam trend występuje w gminie Trzcianka.

Na koniec 2012 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym w liczbie 4929, stanowiła 20,41 % ogółu populacji (w województwie 19,62 %), natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym w liczbie 3612, stanowiła 14,96% (w województwie wskaźnik ten wynosił 15,89 %). Ludność w wieku produkcyjnym w gminie Trzcianka w 2012 roku wynosiła 15609, co stanowiło 64,63 % ogółu mieszkańców(w województwie 64,49 %).

Tabela 10. Procentowy udział poszczególnych grup wieku mieszkańców gminy Trzcianka – stan na koniec 2012 r.

	ogółem		w wieku					
			przed- produkcyjny m		produkcyjnym		poprodukcyjnym	
		w %		w %		w %		w %
Gmina Trzcianka	24150	100	4929	20,41	15609	14,96	3612	64,63

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

W strukturze ludności według wieku w gminie Trzcianka najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy do 14 roku życia i w przedziale od 25 do 34 .

Tabela 11. Ludność gminy Trzcianka według 9 grup wiekowych - stan na koniec 2012r.

Ludność w wieku	Gmina Trzcianka	
	ogółem	w %
0-14	4076	16,9
15-17	853	3,5
18-24	2389	9,9
25-34	4024	16,7
35-44	3320	13,7
45-54	3064	12,7
55-59	1893	7,8
60-65	1886	7,8
66 i więcej	2645	11,0
OGÓLEM	24150	100

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

6.3. Ruch naturalny

W latach 1995-2008 w gminie Trzcianka można było zaobserwować pozytywne tendencje w zakresie ruchu naturalnego. Zwrócić należy uwagę na stałą w tym okresie przewagę liczby urodzeń żywych nad liczbą zgonów, a co za tym idzie dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie.

W tym okresie liczba urodzeń wahała się w przedziale 229-330, natomiast liczba zgonów w przedziale 183-242.

Tabela 12. Ruch naturalny w gminie Trzcianka w latach 200-2012- urodzenia żywe, zgony.

Ruch naturalny wg płci	Lata												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	270	269	229	253	274	231	273	299	358	310	274	275	276

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

ogółem	198	210	204	216	211	224	212	210	215	212	204	235	200
	72	59	25	37	63	7	61	89	143	53	70	40	56

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

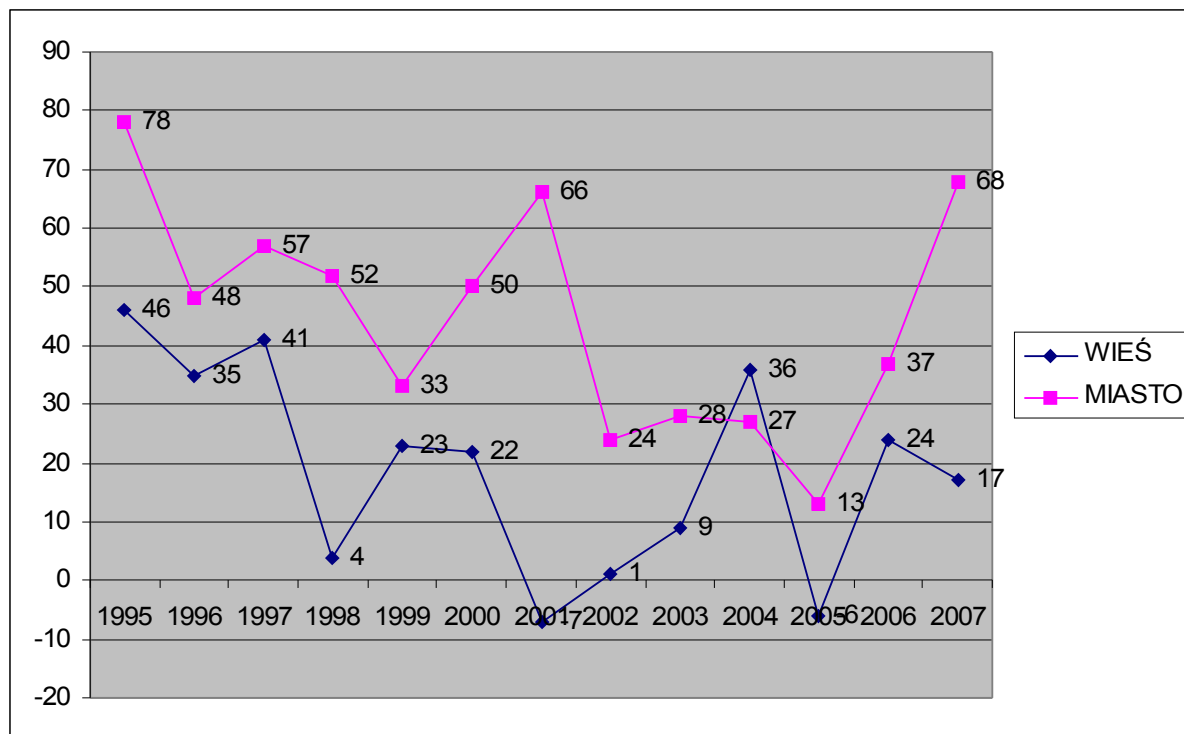
Analiza ruchu naturalnego w gminie Trzcianka w latach 2000-2012 ujawniła dodatni przyrost naturalny. Przyrost naturalny wahał się w przedziale od 7 osób w 2005 r., do 143 osób w 2008 r.

Tabela 13. Przyrost naturalny w gminie, mieście i na obszarach wiejskich według płci w latach 1995-2007.

Przyrost naturalny	Lata												
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
GMINA													
Przyrost naturalny													
ogółem	124	83	98	56	56	72	59	25	37	63	7	61	85
mężczyźni	94	30	53	32	24	35	27	7	18	35	4	19	31
kobiety	30	53	45	24	32	37	32	18	19	28	3	42	54
MIASTO													
Przyrost naturalny													
ogółem	78	48	57	52	33	50	66	24	28	27	13	37	68
mężczyźni	62	29	38	39	11	31	38	22	18	27	5	5	19
kobiety	16	19	19	13	22	19	28	2	10	0	8	32	49
OBSZAR WIEJSKI													
Przyrost naturalny													
ogółem	46	35	41	4	23	22	-7	1	9	36	-6	24	17
mężczyźni	32	1	15	-7	13	4	-11	-15	0	8	-1	14	12
kobiety	14	34	26	11	10	18	4	16	9	28	-5	10	5

Źródło: www.stat.gov.pl.

Wykres 1. Przyrost naturalny w gminie Trzcianka w latach 1995-2007 w mieście i na obszarze wiejskim

Źródło: www.stat.gov.pl.

6.4. Ruch wędrowniczy

Od 2004 r. następują pozytywne tendencje w zakresie ruchu wędrowniczego, czego wyrazem jest utrzymująca się przewaga liczby ludności zameldowującej się na pobyt stały nad ludnością wymeldowującą się z pobytu stałego w gminie (tab.14)

W analizowanym okresie liczba osób, które zameldowały się na pobyt stały w gminie wynosiła 3487 osób. W poszczególnych latach liczba wahała się w przedziale 199-378. Najmniejszą liczbę imigrantów zanotowano w latach 2000-2002, natomiast największą w 2007 roku (378 osób).

W latach 1995-2007 w gminie Trzcianka zarejestrowano 3522 osób, które się wymeldowały ze stałego pobytu. W poszczególnych latach liczba wahała się w przedziale 220-373.

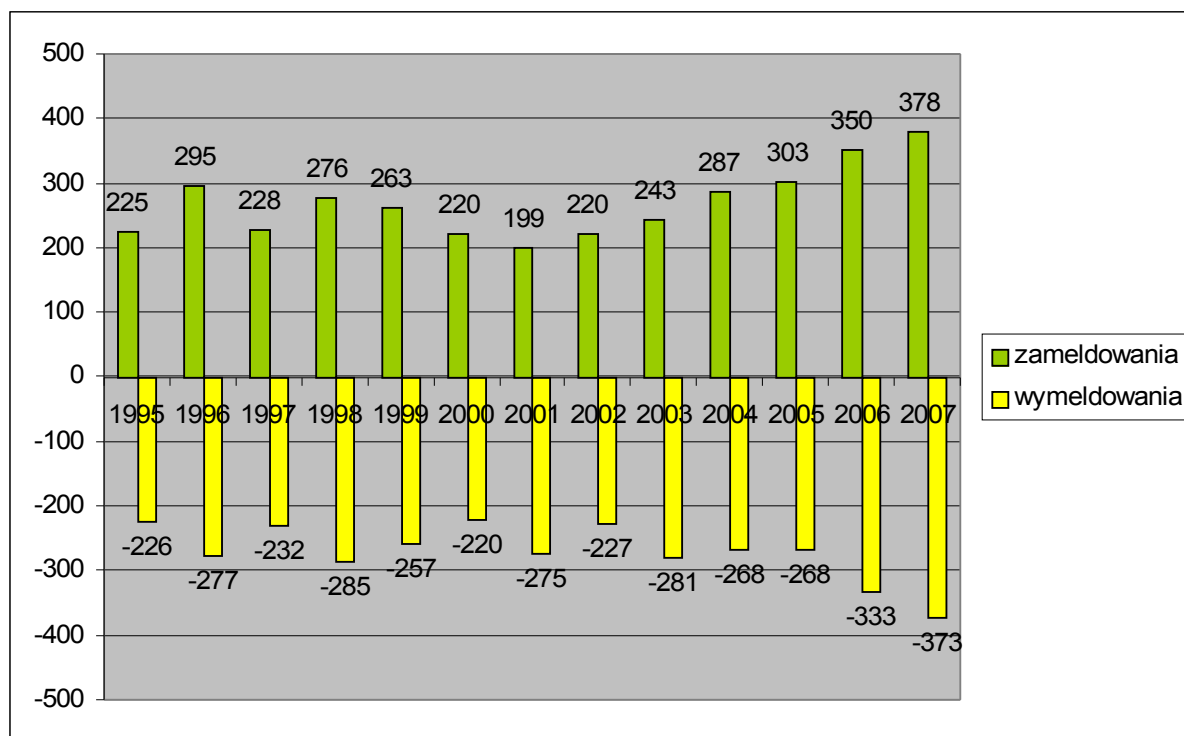
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Tabela 14. Migracje gminy Trzcianka (zameldowania, wymeldowania) w latach 1995-2007 wg płci.

Migracje Gmina Trzcianka	Lata												
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ZAMELDOWANIA													
ogółem	225	295	228	276	263	220	199	220	243	287	303	350	378
mężczyźni	96	142	98	121	125	102	95	109	107	145	142	175	171
kobiety	129	153	130	155	138	118	104	111	136	142	161	175	207
WYMELDOWANIA													
ogółem	226	277	232	285	257	220	275	227	281	268	268	333	373
mężczyźni	108	138	118	138	113	102	147	100	133	131	112	170	171
kobiety	118	139	114	147	144	118	128	127	148	137	156	163	202

Źródło: www.stat.gov.pl.

Wykres 2. Ruch wędrownkowy w gminie Trzcianka w latach 1995 – 2007 – zmiany stałego zamieszkania ludności ogółem.

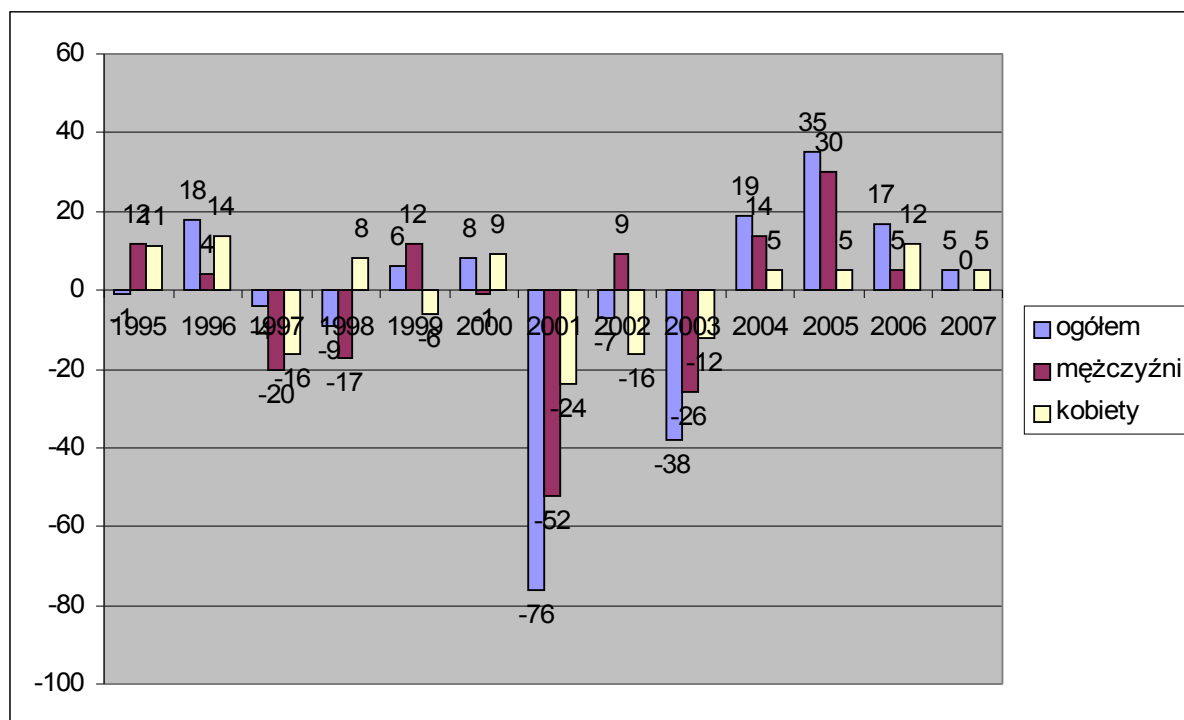

Źródło: www.stat.gov.pl.

W analizowanym okresie łączna liczba kobiet, które zameldowały się na pobyt stały wynosiła 1859 i była znacznie wyższa od liczby mężczyzn, która wynosiła 1628. Znacząca przewaga kobiet nad mężczyznami wśród ludności napływającej do gminy zaznaczyła się wyraźnie w 1995, 1997, 1998, 2003 i 2007 roku. Kobiety przeważały także w strukturze ludności wymeldowującej się z gminy. W latach 1995-2007 łączna liczba kobiet, które wyemigrowała z gminy wynosiła 1841, natomiast mężczyzn 1681.

Wykres 3. Saldo migracji w gminie Trzcianka w latach 1995-2007 - różnica pomiędzy liczbą ludności napływającą i odpływającą ogółem i wg płci.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Źródło: www.stat.gov.pl.

Tabela 15. Ruch wędrowny w gminie Trzcianka według kierunków migracji w latach 1995-2007.

Ruch wędrowny w gminie Trzcianka wg kierunków migracji	Lata												
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ZAMELDOWANIA													
ogółem	225	295	228	276	266	222	201	227	249	288	303	350	378
miasta	121	132	119	144	147	103	90	140	124	160	171	195	233
wieś	104	163	109	132	116	117	109	80	119	127	132	155	145
zagranica					3	2	2	7	6	1	0	5	8
WYMELDOWANIA													
ogółem	226	277	232	285	257	212	283	228	282	268	268	333	373
miasta	-163	-194	-151	-181	-142	-145	-175	-146	-154	-154	-163	-232	-251
wieś	-63	-83	-81	-104	-115	-67	-100	-81	-127	-114	-105	-101	-122
zagranica					0	0	-8	-1	-1	0	0	-53	-21

Źródło: www.stat.gov.pl

Jak wynika z danych dotyczących ruchu wędrownego z uwzględnieniem kierunków migracji w gminie Trzcianka w latach 1995-2007 wśród ludności, która w tym okresie zameldowała się na pobyt stały przeważała ludność pochodząca z miasta (1732 osoby co stanowi 49,5%). W strukturze ludności, która w analizowanym okresie wymeldowała się

z pobytu stałego również zaobserwować można nadwyżkę migrujących do miasta (2251 osób, tj. 63,9% ogółu migrujących).

7. POZIOM ŻYCIA I WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W GMINIE TRZCIANKA

7.1. Rynek pracy

Według danych rejestrowych z końca 2012 r. ogólna liczba pracujących w gminie Trzcianka wynosiła 5424 osób, z czego 42,2% stanowiły kobiety .

W strukturze pracujących według sektorów gospodarki na koniec 2011 roku przeważały osoby pracujące w przemyśle i budownictwie (53,3%). Drugą pozycję zajmowali pracujący w usługach (nierynkowych 23,7%, rynkowych 20,8%), a trzecią – pracujący w rolnictwie, stanowiącą zaledwie 2,2%.

Istniejąca struktura zatrudnienia w związku z przewidywanym rozwojem gospodarczym gminy będzie ulegała przekształceniom w kierunku zwiększenia zatrudnienia w usługach, zwłaszcza nierynkowych oraz w przetwórstwie rolno-spożywczym, przemyśle i drobnej wytwórczości.

Tabela 16. Zatrudnienie w gospodarce narodowej na koniec 2011r. w gminie Trzcianka na tle województwa wielkopolskiego

WYSZCZEGÓLNI- NIE	Ogółem		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo rybactwo		Przemysł i budownictwo		Usługi			
		w %				w %	rynkowe		nie rynkowe	
				w %				w %		
Województwo wielkopolskie	1350237	100	212181	15,7	429845	31,8	381552	28,3	326659	24,2
Gmina Trzcianka	4987	100	106	2,2	2658	53,3	1039	20,8	1184	23,7

Źródło: www.stat.gov.pl.

Na koniec lutego 2013 roku w gminie Trzcianka zarejestrowanych było 2630 osób. Wskaźnik bezrobocia wynosił 10,7%. W ogóle liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w gminie, przewagę stanowiły kobiety.

Z analizy struktury bezrobotnych zarejestrowanych według wieku największą liczbę stanowią osoby w przedziale wiekowym od 25-34 i 45-54. Natomiast według poziomu

wykształcenia, największą liczbę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i niższym.

Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani według wieku w gminie Trzcianka na tle województwa wielkopolskiego.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem		W wieku				
	razem	w tym	24 lata	25–34	35–44	45–54	55 lat
		kobiety	i mniej				i więcej
WOJEWÓDZTWO	112 827	74 192	23 739	32 191	21 188	27 136	8 573
TRZCIANKA	1040	649	208	283	180	283	86

Źródło: Opracowanie na podstawie www.stat.gov.pl. w Urzędzie Miejskiego w Trzcieńce.

Miasto Trzcianka jako znaczący ośrodek przemysłowo-usługowy stanowiło zawsze ośrodek koncentracji miejsc pracy i zaspokajało potrzeby aktywizacji siły roboczej. W 1988 roku (wg NSP) saldo migracji dziennych do pracy było dodatnie i wynosiło - 1260 osób. Najwięcej osób do pracy dojeżdżało z miasta i gminy Czarnków, miasta i gminy Wieleń, gminy Człopa i m. Krzyż.

Obecnie migracje dzienne uległy znacznemu zahamowaniu i trudno z przyczyn obiektywnych szacować ich wielkość.

7.2. Poziom i warunki życia

Pojęcie „poziomu i warunków życia” jest niejednoznaczne. Może być ono stosowane zarówno w wąskim, jak i szerokim znaczeniu według nauk społeczno – ekonomicznych. W pierwszym przypadku „poziom życia” to stan zaspokojenia indywidualnych potrzeb człowieka, „warunki życia” oznaczają natomiast obiektywnie istniejące możliwości zaspokojenia potrzeb wynikające z otoczenia, w którym człowiek żyje i działa. W szerokim znaczeniu „poziom” i „warunki życia” należy rozumieć jako stan i równocześnie możliwości zaspokajania potrzeb. W niniejszym opracowaniu analiza poziomu i warunków życia w gminie Trzcianka odnosi się do stanu i możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy w sferach mieszkalnictwa, infrastruktury komunalnej, rynku pracy, dostępności usług oraz do stanu środowiska przyrodniczego.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Wyposażenie gminy Trzcianka w placówki i obiekty usługowe oraz dobra materialne jest konsekwencją jej dotychczasowego rozwoju społeczno-gospodarczego.

W tabeli przedstawiono poziom zaspokojenia potrzeb ludności gminy według wybranych wskaźników.

Tabela 18. Wybrane mierniki zaspokojenia potrzeb ludności gminy Trzcianka – na koniec 2012 r.

Mierniki	Trzcianka		
	Miasto	Wieś	Ogółem gmina
1	2	3	4
Liczba dzieci w przedszkolach	888	230	1118
Liczba przedszkoli	10	10	20
Liczba placówek służby zdrowia	4	1	5
Liczba aptek i pkt. aptecznych	6	-	6
apteki i pkt apteczne/10 000 M	2,5	-	2,5
liczba ludn./ 1 placówkę bibliot.	17202	1200,3	18402,3
księgozbiór./1000 ludn.	-	-	5424,58
Liczba uczniów w szkołach podstawowych	1175	457	1632
Liczba szkół podstawowych	3	5	8
Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych	744	168	912
Liczba szkół gimnazjalnych	3	2	5
Liczba szkół ponadgimnazjalnych	3	-	3
Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych	1034	-	1034

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

placówki pocztowo-telekom.	2	-	2
Liczba oddziałów i filii banków	10	-	10

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

- Miasto

Miasto jest ośrodkiem bogato wyposażonym w liczne placówki i obiekty świadczące usługi ponadpodstawowe i ponadgminne, nie tylko dla mieszkańców miasta i obszaru wiejskiego, ale także dla mieszkańców swojego rejonu wpływu - tj. miejsko-wiejskich gmin Krzyż i Wieleń.

Z placówek tworzących bazę dla pełnienia ponadgminnych funkcji usługowych, wyróżnia się w zakresie:

- usług administracji – Starostwo Powiatowe (część urzędu), sąd i prokuraturę, 10 oddziałów i filii banków, instytucje ubezpieczeniowe, Rejonową Komendę Policji,
- usług zdrowia - Szpital, Dom Pomocy Społecznej
- usług oświaty - 6 placówek szkolnictwa ponadpodstawowego na terenie miasta i 2 placówek na terenie gminy, Dom Dziecka oraz Poradnię Wychowawczo-Zawodową
- usług kultury - Muzeum Regionalne, Bibliotekę Pedagogiczną
- usług sportu i rekreacji – na terenie miasta działa 16 klubów i stowarzyszeń sportowych.

Z placówek tworzących bazę dla pełnienia ponadgminnych funkcji usługowych, wyróżnia się w zakresie:

- usług administracji – 10 oddziałów i filii banków (PKO BP S.A.; Bank Zachodni WBK, PeKaO S.A., Kredyt Bank S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej, Geting Bank, Alior Bank S.A., Wielkopolska Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa SKOK oddział w Trzciance, Bank Spółdzielczy)
- usług zdrowia – Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II, Zespół Poradni Specjalistycznych, Przychodnia Lekarza Rodzinnego „Vitapuls”, Przychodnia medycyny rodzinnej S.C. INTERMED” Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego w Siedlisku; 6 aptek,
- usług oświaty – 10 przedszkoli na terenie miasta i 10 przedszkoli na terenie gminy; 3 szkoły podstawowe na terenie miasta i 5 szkół na terenie gminy; 3 szkoły gimnazjalne na terenie miasta i 2 szkoły gimnazjalne na terenie gminy; 3 szkoły ponadgimnazjalne na terenie miasta;
- usług kultury – 1 biblioteka na terenie miasta i 6 filii na terenie gminy;

- usług sportu i rekreacji – UKS „DYSK”, UKS „FORMA”, UKS „BIAŁA”, UKS”G-2”, UKS”RELAKS”, UKS „KAJAK”, LKS ”ZUCH”, Miejski Klub Sportowy przy Młodzieżowym Domu Kultury (MKS MDK), Miejski Klub Sportowy SAPA LUBUSZANIN, Gminne Stowarzyszenie Ludowych Zespołów Sportowych, Klub Sportów Motorowych i Motorowodnych, Klub Sportowy TSD Sport, Stowarzyszenie Olimpiady Specjalne - Polska Sekcja Terenowa „OLIMPIJCZYK”, Stowarzyszenie Klub Jeździecki Leśna Podkowa, Stowarzyszenie Rozwoju wsi Rychlik, Stowarzyszenie Akademia Piłkarska Bambinis.

Z powyższego wynika, że miasto posiada szeroki zestaw usług o charakterze ponadpodstawowym i ponadgminnym.

Mając na uwadze zachodzące zmiany w życiu społecznym i gospodarczym kraju, wzrastające potrzeby ludności i aspiracje, a także starania czynione w celu sytuowania siedziby powiatu w m. Trzciance - należy dążyć do poszerzenia wachlarza usług, które umożliwią i przygotują miasto i mieszkańców do podjęcia nowych zadań i sprostania zachodzącym przemianom.

- Wyposażenie wiejskich jednostek osiedleńczych w obiekty i placówki usługowe

Wyposażenie wsi w urządzenia usługowe przedstawiono w tabeli. Analiza wyposażenia wsi sołeckich w usługi wykazuje, że wsiami posiadającymi największy zestaw usług podstawowych są wsie Siedlisko, Biała i Niekursko.

Najslabiej wyposażone są wsie - Wrząca, Sarcz, Górnica - posiadają tylko usługi handlu.

Natomiast jest jedna wieś, która nie posiada żadnej usługi - jest to Wapniarnia.

W sytuacji znacznego zróżnicowania wsi sołeckich pod względem wyposażenia w usługi, nasuwa się wniosek, że należy uzupełnić niedobory w wyposażeniu, a następnie dążyć do wzbogacenia i poszerzenia usług w różnym zakresie.

Za podstawowe niezbędne minimum wyposażenia każdej wsi uznaje się obiekt handlowy, gastronomiczny, placówkę z zakresu kultury i boisko sportowe.

- Organizacja życia codziennego

Jakość życia mieszkańców charakteryzuje także organizacja życia codziennego. Szczególne znaczenie ma możliwość łatwego i szybkiego komunikowania się z otoczeniem. Tym wyznacznikiem jest liczba abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców, która w gminie wynosi 123, a przeciętnie dla województwa 119.

Na warunki i poziom życia ludności wpływają również takie usługi podstawowe jak: handel, gastronomia, rzemiosło usługowe, które na terenie gminy zabezpieczają potrzeby jej mieszkańców. Dalszy ich rozwój regulowany będzie potrzebami rynku.

- **Poprawa jakości życia.**

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Trzcianka jest niezbędna. Dotyczyć ona powinna wzrostu wyposażenia miasta i jednostek wiejskich w urządzenia, obiekty i placówki różnego rodzaju usług i to w zróżnicowanym zakresie.

Niezbędne jest dążenie do poszerzenia bazy usługowej, zarówno usług podstawowych i ponad gminnych, szczególnie w aspekcie aspiracji i dążenia miasta do uzyskania statusu miasta powiatowego.

Za podstawową potrzebę uznaje się poprawę warunków nauczania i poprawę podstawowej opieki zdrowotnej.

Konieczna jest także poprawa standardu świadczonych obecnie usług i uzupełnienie niedoboru w zakresie bazy noclegowej i gastronomicznej o wyższym standardzie.

Zagadnienie poprawy jakości życia mieszkańców ilustruje zestawienie tabelaryczne.

7.3. Sytuacja mieszkaniowa

Na koniec 2010 roku zasoby mieszkaniowe gminy Trzcianka wynosiły 7568 mieszkań. Składały się one z 29,8 tys. izb, a ich łączna powierzchnia użytkowa wynosiła 550 tys. m². Średnia liczba izb w mieszkaniu kształtowała się na poziomie 3,94 a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie to 72,6 m². Wskaźniki opisujące relację występującą pomiędzy liczbą mieszkańców a liczbą i wielkością mieszkań wskazywały na stosunkowo duże obciążenie zasobów mieszkaniowych w gminie Trzcianka. Liczba osób przypadających na 1 mieszkanie i na 1 izbę, wynosiła odpowiednio 3,19 oraz 0,81. Natomiast powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 mieszkańca wynosiła 22,7 m².

Tabela 19. Zasoby mieszkaniowe w gminie i mieście Trzcianka w 2010 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	Przeciętna				
				liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		powierzchnia użytkowa w m ²	
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Gmina Trzcianka	7568	29835	550	3,94	3,19	0,81	72,6	22,73
w tym miasto	5616	21915	394	3,90	3,09	0,79	70,2	22,67

Źródło: www.stat.gov.pl.

Tabela 20. Mieszkanie oddane do użytkowania w gminie i mieście Trzcianka w 2010r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem				W tym w budynkach indywidualnych			
	mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa w m ²		mieszkania	izby	powierzchnia użytkowa w m ²	
			mieszkań	przeciętna 1 mieszkania			mieszkań	przeciętna 1 mieszkania
Gmina Trzcianka	58	330	9363	161,4	58	330	9363	161,4
w tym miasto	37	201	5968	161,3	37	201	5968	161,3

Źródło: www.stat.gov.pl.

Sytuacja w zakresie wyposażenia mieszkań w instalacje ulega systematycznej poprawie. W sieć wodociągową na terenie miasta wyposażone jest około 99,6 % mieszkań, a na terenach wiejskich ok. 91,8 %. W sieć kanalizacyjną 93,9 % mieszkań w mieście i 31 % na terenie gminy Trzcianka.

Standard mieszkaniowy ulegnie dalszej poprawie z uwagi na planowaną dalszą gazyfikację miasta i największych jednostek wiejskich. Około 22% mieszkań na terenie miasta posiada gaz z sieci.

- Warunki mieszkaniowe

Na terenie miasta przeważa wielorodzinna zabudowa blokowa, w której mieszka ponad 52% mieszkańców miasta. W pozostałej zabudowie, którą stanowią: dawna zabudowa małomiasteczkowa - kamienice oraz zabudowa jednorodzinna, wg szacunku mieszka w niej po połowie pozostałej części ludności.

Największe zasoby mieszkaniowe w gminie Trzcianka na koniec maja 2013 roku miała Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko – Własnościowa na os. Słowackiego, która posiadała 2074 mieszkań, Spółdzielnia przy LUBMORZE posiadała 292 mieszkania, Trzcianeckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. 136 mieszkań a zasoby komunalne stanowiły 235 lokali mieszkalnych.

Natomiast na terenach wiejskich przeważa zabudowa zagrodowa, w której mieszka około 62% ludności.

Zabudowę wielorodzinną blokową (była zabudowa mieszkaniowa KPGR Trzcianka) zajmuje około 30% ludności wsi.

Pozostała zabudowa na wsi to zabudowa jednorodzinna i inne budynki, zajęte przez ok. 8% mieszkańców.

- Ruch budowlany.

W 2010 roku w gminie Trzcianka oddano do użytku 58 mieszkań w budynkach indywidualnych (których powierzchnia użytkowa wynosiła 9363 m²) z czego 21 wybudowano na terenach wiejskich.

W ostatnich latach następuje intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego, zwłaszcza budownictwa jednorodzinnego.

- Trendy rozwojowe.

Studium gminy poprzez propozycję rozwoju przestrzennego miasta i poszczególnych jednostek osiedleńczych zabezpiecza tereny przeznaczone na cele zabudowy mieszkaniowej i wskazuje niezbędne elementy infrastruktury technicznej.

W ten sposób poprzez politykę przestrzenną umożliwia się realizację potrzeb mieszkaniowych ludności.

7.4. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Mieszkańcy gminy Trzcianka narażeni są na wystąpienie szeregu zagrożeń. Do istotnych, które mogą zależeć od sposobu użytkowania i zagospodarowania przestrzeni miejskiej, należą:

- skażenie chemiczne /głównie toksyczne środki przemysłowe/;
- skażenie promieniotwórcze;
- zagrożenie pożarowe;
- zagrożenie powodziowe;
- różne zagrożenia komunikacyjne;

Przemysł wykorzystujący w procesach technologicznych związki chemiczne jest potencjalnym zagrożeniem dla ludzi i środowiska, zarówno na obszarach zakładów przemysłowych stosujących lub magazynujących substancje niebezpieczne jak i na obszarach z nimi sąsiadującymi. Stacjonarne źródła zagrożeń chemicznych na terenie miasta związane są z magazynowaniem lub przetwarzaniem w przedsiębiorstwach takich substancji jak amoniak, chlor, kwasy i ługi oraz produkty ropopochodne.

Na terenie miasta zlokalizowanych jest kilka zakładów pracy, które wykorzystują toksyczne środki przemysłowe /tsp/ w procesach technologicznych lub je przechowują. Nagromadzenie w nadmiernych ilościach substancji niebezpiecznych stwarza groźbę katastrof przemysłowych. W części tych zakładów strefa potencjalnego zagrożenia może przekroczyć teren zakładu tworząc bezpośrednie zagrożenie dla ludzi i wymagając znacznego zaangażowania służb ratowniczych.

Zagrożenie skażeniami promieniotwórczymi może nastąpić w wyniku: uszkodzenia źródeł promieniowania wykorzystywanych w procesach technologicznych, uwolnienia materiałów i opadów promieniotwórczych podczas składowania i transportu, uwolnienia substancji promieniotwórczych podczas awarii reaktorów jądrowych.

Na terenie miasta Trzcianka zagrożenia radiologiczne mogą być spowodowane jedynie przez materiały radioaktywne stosowane w aparaturze medycznej, aparaturze kontrolno – pomiarowej stosowanej w niektórych zakładach przemysłowych oraz czujkach izotopowych montowanych w instalacjach sygnalizacyjno – alarmowych. Są to źródła

o stosunkowo niewielkiej mocy, w związku z czym zasięg tych zagrożeń ma charakter lokalny. Przewóz materiałów radioaktywnych jest incydentalny i dotyczy bardzo małych ilości, praktycznie nie stwarzających zagrożenia. Musimy liczyć się z zewnętrznym niebezpieczeństwem związanym z eksploatacją elektrowni jądrowych w Europie (6 czynnych elektrowni znajduje się w odległości około 350 km od granicy Polski).

Zagrożenie pożarowe /pożary przestrzenne i blokowe/ może wystąpić głównie w zwartej zabudowie miasta. Potencjalne zagrożenie pożarowe stwarzają duże obiekty handlowe, budynki wysokie i zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej.

Należy liczyć się również z zagrożeniami stwarzanymi przez zakłady, które posiadają obiekty zagrożone wybuchem lub wtórną emisją toksycznych środków przemysłowych spowodowanych uszkodzeniami rurociągów gazu, zbiorników na stacjach baz paliw, stacjach LPG i punktach dystrybucji gazów propan-butan. Potencjalne zagrożenie pożarowe stwarzają również znajdujące się w granicach miasta kompleksy leśne, parki i ogrody.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej opracowuje Studium ochrony przeciwpowodziowej dla rzeki Noteć. Wskazane tereny zagrożone zasięgiem wody 100 - letniej (1%) obejmują niewielką część miasta wzdłuż doliny rzeki Trzciny (tereny przyrodnicze nie podlegające zainwestowaniu).

W transporcie samochodowym największe zagrożenie występuje na drogach, po których odbywa się transport w ruchu tranzytowym. W efekcie dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów niebezpiecznych i toksycznych, złego stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Potencjalnym niebezpieczeństwem mogą być cysterny samochodowe przewożące niebezpieczne substancje chemiczne. Na terenie miasta drogi o największym ryzyku wystąpienia zagrożenia związanego z przemieszczaniem niebezpiecznych związków to ulice w ciągu dróg krajowych.

Zagrożenia w transporcie kolejowym wynikają zarówno z ruchu pasażerskiego (jednoczesny przewóz dużej ilości osób) oraz towarowego (przewóz materiałów niebezpiecznych). Przy wyznaczaniu tras, po których mogą być przewożone substancje niebezpieczne duże znaczenie ma stan techniczny torowisk, ale także omijanie aglomeracji miejskich, aby zminimalizować skutki ewentualnej awarii. Dodatkowym zagrożeniem jest szeroko rozpowszechniony przewóz materiałów ropopochodnych, który nie podlega monitorowaniu i może odbywać się nawet po torowiskach o gorszym stanie technicznym.

7.5. Potrzeby i możliwości rozwoju

Z przeprowadzonych analiz uwarunkowań rozwoju, w szczególności jakości życia mieszkańców, należy stwierdzić, że mimo stosunkowo nienajgorszych wskaźników jakości życia, koniecznym jest dalszy zrównoważony rozwój miasta i gminy w jego podstawowych funkcjach.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie rozwoju budownictwa mieszkaniowego i związanych z nim usług wynikają głównie z konieczności poprawy standardów zamieszkiwania, oczekiwań i potrzeb społeczeństwa. W wyniku systematycznej poprawy sytuacji ekonomicznej społeczeństwa następuje ciągły proces „rozgęszczania” zamieszkiwania (proces przenoszenia się z budynków wielorodzinnych do jednorodzinnych, wydzielanie i zabudowa większych działek dla budownictwa jednorodzinnego). Procesy te wywołują wzrastające zapotrzebowanie na tereny rozwojowe. Nie można także wykluczyć zjawisk migracyjnych do miasta związanych z potencjalnym rozwojem funkcji gospodarczych. Koniecznym jest zapewnienie nowych miejsc pracy i rozwijanie potencjału gospodarczo-ekonomicznego dla zapewnienia dobrobytu mieszkańcom. Oczywista jest też ochrona wartości przyrodniczych i kulturowych, które stanowią bazę prawidłowego rozwoju społeczeństwa. Część potrzeb rozwojowych ma charakter ponadlokalny, choć istotnie wpływający na funkcjonowanie miasta i jakość życia mieszkańców. Największą potrzebą jest rozwój układu komunikacyjnego, w szczególności budowa obwodnic drogowych miasta w ciągu dróg wojewódzkich.

Miasto i obszary wiejskie gminy posiadają spore możliwości rozwoju, zarówno potencjał ekonomiczny, gospodarczy i społeczny. Posiada także wolne tereny pod rozwój praktycznie wszystkich jego funkcji. Spore rezerwy tkwią także w terenach już zurbanizowanych, które są stosunkowo łatwe i ekonomiczne do wykorzystania.

8. UWARUNKOWANIA ROZWOJU FUNKCJI GOSPODARCZYCH

8.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

W gminie Trzcianka, tak jak w Wielkopolsce można wyróżnić dwa główne typy krajobrazu rolniczego:

- krajobraz wsi "popegeerowskiej" o charakterze wielkoprzestrzennym i monokulturowym
- krajobraz wsi indywidualnej o mozaikowym układzie pól z zadrzewieniami śródpolnymi.

Ponadto w krajobrazie gminy wyróżnia się wielkoprzestrzenny areał naturalnych użytków zielonych w dolinie Noteci.

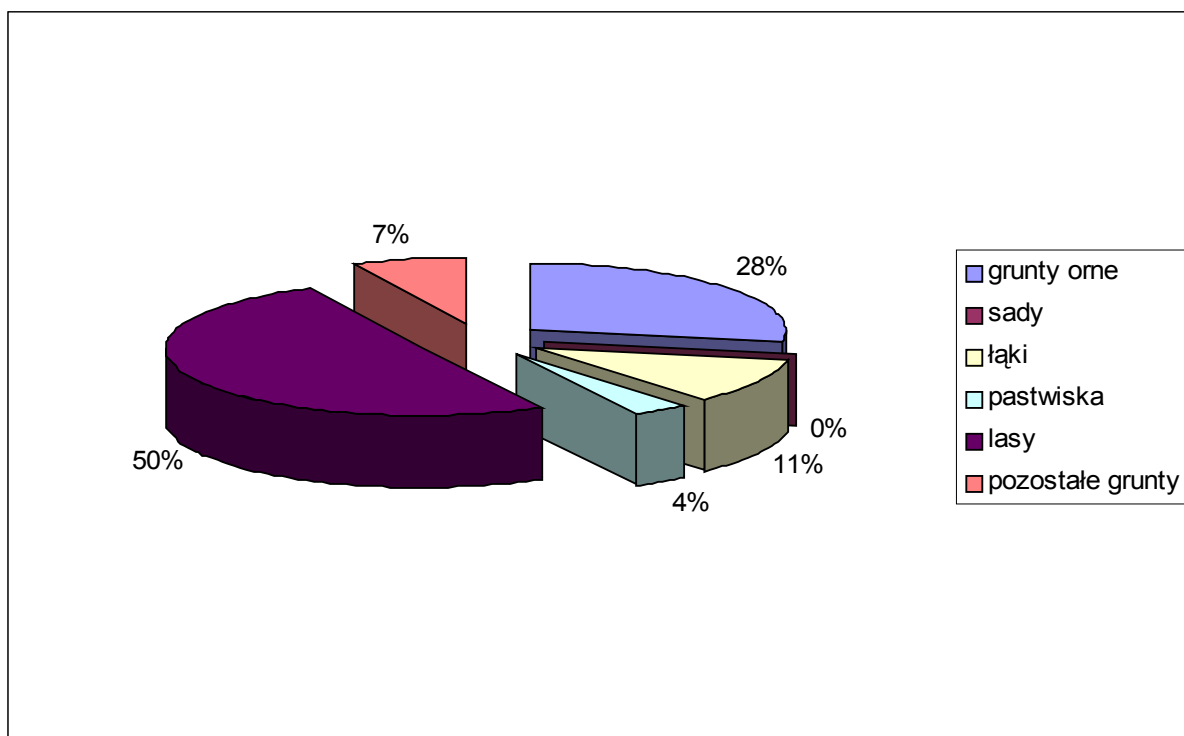
Użytki rolne występujące w wymienionych typach krajobrazu zajmują 15 893 ha pow.

Tabela 21. Użytkowanie gruntów rolnych w gminie Trzcianka - stan na 01.01. 2013 r.

Wyszczególnienie	Razem gmina	
	ha	%
użytki rolne	15 893	42,5
w tym:		
grunty orne	10 107	
sady	29	
łąki	3 924	
pastwiska	1 209	
lasy	18 788	50,2
pozostałe grunty	2 717	7,3
razem	37 398	100

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

Wykres 4. Użytkowanie gruntów rolnych w gminie Trzcianka – stan na 01.01. 2013 r.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzciance.

Charakterystyczną cechą rolniczej przestrzeni jest duży areał łąk i pastwisk nadnoteckich zajmujący łącznie z łąkami śródpolnymi i śródleśnymi ok. 18% pow. użytków rolnych gminy.

Pod względem struktury użytków rolnych gmina Trzcianka charakteryzuje się relatywnie wysokim udziałem gruntów ornych, wynoszących 10 107 ha, oraz bardzo wysokim udziałem gruntów leśnych, stanowiących aż 50,2%. Udział sadów jest niski i wynosi zaledwie 29 ha.

◆ Waloryzacja gruntów

Pod względem przydatności rolniczej gleb wśród gruntów ornych gminy przeważają gleby kompleksu żytnio-słabego i żytnio-b. słabego.

Tabela 22. .Kompleksy rolniczej przydatności gleb w gminie Trzcianka.

(nr i nazwa kompleksu)	ha	%
grunty orne:		

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

1 - pszenney bardzo dobry	0	0,0
2 - pszenney dobry	166	1,7
3 - pszenney wadliwy	206	2,1
4 - żytni bardzo dobry - pszenno-żytni	385	4,0
5 - żytni dobry	1280	13,3
6 - żytni słaby	3774	39,1
7 - żytni bardzo słaby	3100	32,1
8 - zbożowo-pastewny mocny	39	0,4
9 - zbożowo-pastewny słaby	708	7,3
razem	9658	100,0
użytki zielone:		
1z. bardzo dobre i dobre	0	0,0
2z. średnie	3476	64,3
3z. słabe i bardzo słabe	1930	35,7
razem	5406	100,0

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej charakteryzuje także klasyfikacja bonitacyjna gruntów - wg IUNG Puławy 1981 r. Z klasyfikacji wynika, że grunty orne łącznie z sadami są bardzo niskiej jakości, ponieważ większość gruntów bo 73,2% posiada gleby o niskich klasach bonitacyjnych - V, VI, VIz.

Natomiast w areale użytków zielonych przeważają gleby wyższych klas bonitacyjnych - kl. III i kl. IV. Stanowią łącznie 64,3% pow. użytków zielonych.

Tabela 23. Klasyfikacja bonitacyjna gruntów gminy Trzcianka.

grunty orne			użytki zielone		
kl.	ha	%	kl.	ha	%
I	0	0,0	I	0	0,0

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

II	0	0,0	II	0	0,0
IIIa	197	2,0	III	1315	24,3
IIIb	367	3,8	IV	2161	40,0
IVa	1081	11,2	V	1656	30,6
IVb	950	9,8	VI	270	5,0
V	3759	38,9	VIz	4	0,1
VI	3057	31,7			
VIz	247	2,6			
razem	9658	100,0		5406	100,0

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy jest niski i wg klasyfikacji IUNG w Puławach 1990 r., określony został na 51,9 pktów (woj. - 61,8 pktów), co daje gminie 33 miejsce w województwie na 36 jednostek klasyfikowanych.

Biorąc pod uwagę:

- duże areły słabych gleb ornyc o niskiej kulturze rolnej,
- duże areły łąk o dobrych klasach bonitacyjnych, ale zaniedbanych i wymagających rekultywacji,
- postępujący proces stepowienia Wielkopolski charakteryzujący się obniżaniem wody gruntowej, gmina ma mało korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa.

Jednakże posiadany areal wielkoprzestrzenny łąk nadnoteckich z istniejącymi wodnymi urządzeniami technicznymi stanowi przyszłościowy rolniczy potencjał produkcyjny.

◆ Struktura własności

Transformacja systemu społeczno-gospodarczego kraju spowodowała proces urynkowania rolnictwa. Majątek upadłego na początku lat 90-tych Kombinat PGR Trzcianka stanowiący ok. 6150 ha gruntów, obiekty inwentarskie i zakłady przetwórstwa rolnego został przejęty przez Agencję Nieruchomości Rolnych w celu jego sprywatyzowania.

Około 3750 ha gruntów zostało wydzierżawionych na okres 10 i 15 lat, w tym znaczna część gruntów została sprzedana. W ostatnich latach zaobserwowano przyspieszenie sprzedaży dzierżawionych gruntów.

W efekcie zachodzących przemian zmienia się struktura własności gruntów, w ostatnich latach po wejściu naszego kraju do Unii Europejskiej i stosowaniu powszechnie polityki dopłat do gospodarstw rolnych nastąpiło praktycznie całkowite sprywatyzowanie gospodarki rolnej.

◆ Ośrodki produkcji rolnej

W efekcie przekształceń strukturalnych w rolnictwie, KPGR Trzcianka działający do lat 90-tych na terenie gminy, został przejęty przez ANR w 1993 roku.

W skład Kombinatu PGR Trzcianka wchodziły następujące zakłady: Trzcianka, Runowo, Siedlisko, Biała, Wrząca, Pokrzywno, Sarcz, Kadłubek.

Majątek zakładów obok arealu stanowiły nieruchomości produkcyjne - obiekty inwentarskie, przystosowane do prowadzenia hodowli: trzody chlewnej, bydła i owiec, gorzelnie, mieszalnia pasz, suszarnia zielonek i masarnia.

Większość zakładów wydzierżawiona została w całości dzierżawcom wraz z obiektami. Do dzierżawy obiektów przyłączono stosowne ilości gruntów, umożliwiające utworzenie samodzielnego organizmu gospodarczego.

Część gruntów wydzierżawiono rolnikom indywidualnym. Te dzierżawy obejmowały obszary gruntu od niewielkiej ilości do powierzchni ok. 50-60 ha.

W ostatnich latach nastąpiło praktycznie całkowite przejęcie dzierżawionych obiektów i nieruchomości przez podmioty prywatne (rolników indywidualnych, prywatne przedsiębiorstwa).

◆ Gospodarka indywidualna

W 2002 r. indywidualne gospodarstwa rolne użytkowały ok. 10 433 ha na terenach wiejskich i ok. 1286 ha w mieście.

W tym czasie na terenie gminy było 1227 gospodarstw rolnych, z czego w mieście - 207 i na wsi - 1020.

Postępująca transformacja uruchomiła procesy wpływające na zmianę dotychczasowej struktury indywidualnych gospodarstw rolnych i zmianę warunków społeczno-gospodarczych rolnictwa trzcianeckiego, a mianowicie:

- uległa zwiększeniu liczba indywidualnych gospodarstw z 983 w 1989 r. , do 1219 w roku 2002,
- powstały nowe gospodarstwa o pow. powyżej 50 ha i stanowiły w strukturze 3,7 % ogółu gospodarstw.

Z zestawienia wynika, że nadal dominują w strukturze gospodarstwa małe, do 10 ha pow. stanowią one ok. 80 % ogółu gospodarstw, natomiast gospodarstwa do 1 ha stanowią aż 40 % wszystkich gospodarstw 25 % ze wszystkich gospodarstw rolnych produkuje wyłącznie na potrzeby własne.

Tabela 24. Struktura wielkości gospodarstw indywidualnych z roku 2002.

Grupy obszarowe w ha	Miasto		Wieś		Razem gmina	
	ilość gosp.	%	ilość gosp.	%	ilość gosp.	%
do 1	106	52,2	355	34,7	461	37,6
1-2	41	20,2	179	17,5	220	17,9
2-5	28	13,8	158	15,4	186	15,2

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

5-7	6	3,0	51	5,0	57	4,6
7-10	5	2,5	58	5,7	63	5,1
10-15	7	3,4	67	6,5	74	6,0
15-20	0	0	35	3,4	35	2,9
20-50	7	3,4	79	7,7	86	7,0
50-100	3	1,5	29	2,8	32	2,6
powyżej 100	0	0	13	1,3	13	1,1
razem	203	100%	1024	100%	1277	100%

Tabela 25. Struktura gospodarstw indywidualnych w poszczególnych wsiach.

Miejscowość	Struktura gospodarstw indywidualnych pod względem wielkości w ha				
	do 5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15-30 ha	pow. 30 ha
Nowa Wieś	10	3	4	2	7
Rutka	-	1	2	1	1
Łomnica	6	3	5	7	1
Niekursko	13	6	2	2	2
Górnica	12	1	2	1	-
Biernatowo	6	2	2	8	3
Biała	41	19	14	15	4
Wapniarnia 3	-	2	-	3	-
Smolarnia	-	-	-	-	1
Wapniarnia 1	-	1	1	13	1
Runowo	7	1	4	7	2
Straduń	17	3	7	5	2
Teresin	3	1	2	1	1
Trzcianka	26	18	7	3	2
Stobno	21	10	12	6	2

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Przyłęki	12	4	2	6	3
Przyłęg	-	-	-	-	1
Siedlisko	22	5	9	28	3
Sarcz	5	3	2	3	1
Rychlik	11	9	7	7	3
Radolin	18	8	4	3	1

Z zestawienia wynika, że największe rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych jest w mieście Trzcianka oraz we wsiach: Biała, Stobno, Siedlisko, Radolin.

◆ **E f e k t y g o s p o d a r c z e**

Warunki glebowo-klimatyczne sprawiają, że w produkcji polowej przeważają zboża.

W gospodarstwach indywidualnych udział procentowy w pow. zasiewów mają:

zboża	- 84,2%
ziemniaki	- 6,2%
uprawy przemysłowe	- 1,9%
warzywa	- 1,1%.

Tabela 26. Zestawienie zasiewów w ha w gminie Trzcianka.

Rodzaj upraw	Powierzchnia zasiewu w ha w poszczególnych latach			
	2003	2004	2005	2006
ZBOŻA	4445	4830	6160	6360
- pszenica jara i ozima	500	500	780	760
- żyto	1800	1900	2150	2000
- jęczmień jary i ozimy	715	900	1070	750
- pszenżyto jare i ozime	450	500	800	650
- mieszanki zbożowe	980	1030	1360	2200
PRZEPAK I RZEPIK	137	100	160	180
OKOPOWE	250	250	300	250
- ziemniaki	250	250	300	250
- buraki	-	-	-	-
POZOSTAŁE	1260	1390	1815	2165

Jeszcze w drugiej połowie lat 90-tych na terenie gminy znaczna część użytków rolnych była odłogowana. Zjawisko to nasilone było szczególnie w następujących wsiach - Rychlik,

Przyłęki, Siedlisko, Straduń. Grunty te stanowiły przez pewien czas majątek ANR i podlegały systematycznej prywatyzacji.

W chwili obecnej, po wejściu Polski do Unii Europejskiej i stosowaniu Wspólnej Polityki Rolnej (dopłaty do gospodarstw rolnych) w realiach już gospodarki prywatnej zjawisko odłogowania gruntów rolnych uległo znacznej minimalizacji.

Obok produkcji roślinnej na terenie gminy prowadzona jest hodowla bydła, trzody chlewnej, owiec, koni i drobiu.

Tabela 27. Obsada zwierząt na 100 ha użytków rolnych w gminie Trzcianka.

Wyszczególnienie	Gmina Trzcianka	Ogółem województwo
bydło	19,3	29,5
trzoda chlewna	69,8	208,2

Z zestawienia wynika, że wielkość prowadzonej hodowli jest zdecydowanie niższa niż przeciętna wielkość w województwie, mimo uwzględnienia istniejącej fermy trzody chlewnej w Siedlisku na około 428 szt.

Na terenie gminy prowadzone są także duże fermy drobiu - w Kadłubku- Biała licząca 372 tys. sztuk i we Wrzącej 15 tys. sztuk.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdza się, że efekty gospodarcze wynikające z istniejącego potencjału są niezadawalające. Szczególny niepokój zwraca niska obsada bydła mlecznego wobec dużych możliwości produkcji paszy w dolinie Noteci.

◆ Obsługa rolnictwa

Podstawowe agendy stanowiące trzon obsługi rolnictwa, a mianowicie: SKR, GS "Samopomoc Chłopska", Zakład Usług Mechanizacyjnych PGR zostały w pełni lub częściowo sprywatyzowane lub zostały przekształcone w nowe struktury organizacyjno-własnościowe.

Techniczną obsługę rolnictwa pełnią nowo utworzone spółki utworzone m.in. na bazie dawnego upadłego Państwowego Ośrodka Maszynowego.

Spółdzielnia Kółek Rolniczych przekształciła się w Spółdzielnię Usług Rolniczych i pełni obsługę jako samodzielny odpowiedzialny podmiot gospodarczy. Podlegające jej placówki:

- w Siedlisku - została wydierzawiona osobie prawnej,
- w Stobnie - przekształciła się w samodzielną placówkę "Agrohandel"
- w Białej - zlikwidowana została poprzez sprzedaż indywidualną.

Natomiast Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" funkcjonuje jeszcze, ale w ograniczonym zakresie. Spółdzielnia część majątku wyprzedła, a znaczną część wydierzawiła. Zaprzestała dotychczasowej szerokiej działalności obsługowej. Obecnie jej działalność ogranicza się do sprzedaży art. masowych oraz skupu zbóż i surowców wtórnych. Sprywatyzowany został Zakład Usług Mechanizacyjnych byłego KPGR. Część jego bazy została wykorzystana na inne funkcje.

◆ A k w a k u l t u r a , g o s p o d a r k a r y b a c k a

W ostatnich latach na terenie gminy rozwijają się stawowe gospodarstwa rybackie oparte o naturalne cieki i zagłębienia terenu. Większe hodowle zwłaszcza ryb łososiowatych zasilane są przez wody rzek Łomnica, Krępica, Kanał Stobieński, Bukówka. Główne obiekty hodowlane zlokalizowane są w Stobnie, Wrzącej, Łomnicy i Teresinie (hodowla pstrąga i karpia) i w rejonie Niekurska (hodowla karpia).

8.2. Działalność produkcyjna - przemysł, wytwórczość, bazy, budownictwo

Przemysł, wytwórczość, bazy, magazynowanie, to znacząca dziedzina działalności gospodarczej gminy.

W latach 80-tych Trzcianeckie zakłady przemysłowe i produkcyjno-bazowe zatrudniały około 8 tys. osób.

Obecna sytuacja przemysłu i wytwórczości uległa radykalnym przekształceniom. Część zakładów państwowych upadła (np. Fabryka Domów), a część przeszła znaczącą restrukturyzację i przekształcenia.

Istnieją na terenie miasta jednostki gospodarcze, o wysokich osiągnięciach w nowej rzeczywistości ekonomicznej. Sapa Sp. z o.o. jeden z największych w kraju producentów profili aluminiowych. Znajdują się tutaj także oddziały firm zagranicznych np. Northstar Poland – szwedzka firma specjalizująca się w produkcji kominków i piecyków, Joskin Polska - jeden z największych w Europie producentów maszyn rolniczych, SAF Holland Polska Sp. z o.o.– producent systemów jezdnych do naczep i przyczep, Lubmor Sp. z o.o., PHU-Al-Trans – firma transportowa, firma COPAL Sp. z o.o. zajmująca się produkcją konstrukcji

aluminiowych, Zakład Obróbki Aluminium ZOBAL, Przedsiębiorstwo Wyposażenia Inwestycji ALSANIT, Zakład Rzeźnicko-Wędliniarski Zbigniew Paszko, Piekarnia „Rogalik”, Piekarnia „Bochenek”.

Na terenie gminy obecnie działa ponad 95% podmiotów gospodarczych sektora prywatnego, pozostałe 5% stanowią państwowe i samorządowe jednostki budżetowe.

Na koniec 2012 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 1167 podmiotów gospodarczych. Największą liczbę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą to 80 % wszystkich podmiotów w gminie Trzcianka.

Są to najczęściej małe i średnie firmy o niewielkim zatrudnieniu prowadzone przez osoby fizyczne. Pozostałe podmioty to spółki handlowe, spółdzielnie i stowarzyszenia.

Ponad 30% podmiotów to firmy zajmujące się handlem detalicznym i hurtowym, ok. 22 % firm działa na rynku usług nierynkowych związanych z obsługą nieruchomości i pośrednictwem finansowym. W budownictwie działa około 13% firm, w przemyśle i przetwórstwie (około 10%). Najpopularniejszymi branżami są nadal: branża metalowa i drzewna, reprezentowana od tłoczni profili aluminiowych po zakłady produkujące kontenery i elementy wyposażenia statków - oraz od tartaków po zakłady meblarskie.

Uzupełniającymi branżami są branża budowlana oraz rolno-spożywcza.

Z powyższego wynika, że mimo zachodzących przemian, miasto Trzcianka jest nadal w gminie głównym ośrodkiem koncentracji podmiotów gospodarczych prowadzących działalność produkcyjną.

Funkcja przemysłowa jest jedną z rozwojowych funkcji miasta, zwłaszcza na bazie niewykorzystanych rezerw terenowo-kubaturowych.

8.3. Turystyka, wypoczynek

Gmina posiada bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe, które stanowią podstawę zagospodarowania turystycznego gminy. Walory wypoczynkowe miasta i obszarów wiejskich są podstawą dla rozwoju różnych form turystyki, wypoczynku i rekreacji związanych:

z wodą - plaże, kąpieliska, żeglarstwo, kajakarstwo, windsurfing, wędkowanie

z lasem - spacer, turystyka piesza i rowerowa, zbieranie płodów rolnych, myślistwo

z otwartą przestrzenią - wycieczki przyrodnicze, kolarstwo, jeździectwo, golf.

Obecnie rejonami zainwestowania turystycznego i wypoczynkowego są:

- północna część miasta Trzcianka
- rejon wsi Smolarnia i Straduń.

Bazą dla uprawiania różnych form turystyki i wypoczynku jest istniejące wyposażenie w infrastrukturę turystyczno-wypoczynkową, a więc:

- ośrodki wypoczynku pobytowego o charakterze całorocznym, wakacyjnym i weekendowym na terenie wsi Straduń, Smolarnia, Niekursko, Radolin - łącznie ok. 1030 msc noclegowych
- zaplecze sportowo-rekreacyjne w mieście (OsiR Sp. z o.o. i Ośrodek TKKF) - łącznie ok. 510 msc noclegowych
- baza hotelowo-pensjonatowa - łącznie 118 miejsc noclegowych.

Zdecydowana większość bazy noclegowej ma charakter sezonowy, stanowi ona 72% ogółu msc noclegowych w gminie.

Obiektami prowadzącymi działalność usługową przez cały rok były w trakcie sporządzania projektu studium: Hotel "Ajaks", Ośrodek "Bajka", Hotel "Zagroda", pensjonat "January", Ośrodek "Smolarnia" w Smolarni, motele "Karczma" i "Borowik" - łącznie 285 msc.

Obiekty prowadzące działalność usługową: Ośrodek Sportu i Rekreacji Sp. z o.o. Hotel Nowy Ajaks, Ośrodek Sportu i Rekreacji Sp.z o.o. Camping, Pensjonat Zagroda, Hotelik Jagnar, Pensjonat January, Kemping Góral, Hotel Klubowo – Konferencyjny Smolarnia, Ośrodek Szkoleniowo – Wypoczynkowy w Smolarni (sezonowo), Pensjonat Nad Logo. Łącznie miejsc noclegowych: 441

Na terenie miasta i gminy na koniec 2012 r. działały następujące obiekty, które świadczyły usługi hotelarskie:

- Ośrodek Sportu i Rekreacji Sp. z o.o., ul. P. Skargi 56, Trzcianka,
- Hotel Klubowo-Konferencyjny „Smolarnia”, Smolarnia 27, Trzcianka,
- Ośrodek Wczasowy „January”, Straduń 14, Trzcianka,
- Hotelik „Jagnar”, ul. Lelewela 1b, Trzcianka,
- Pensjonat „Nad logo”, Sarcz 7, Trzcianka,
- Zajazd „Łapigrosz”, Dłużewo, Trzcianka.

Znaczenie uzupełniające ma istniejąca baza noclegowa w leśniczówkach i kwatery prywatne. Ofertę turystyczną gminy wzbogacają istniejące kąpieliska, plaże, urządzenia przywodne, obozowiska, szlaki turystyczne.

Obecne formy wypoczywania odbywają się przede wszystkim w oparciu o istniejącą bazę noclegową, która nie zawsze jest ogólnodostępna.

Z uwagi na położenie gminy w ekoturystycznym regionie Polski Zachodniej, posiadanie przez nią walorów i wartości odpowiednich dla "uprawiania" rekreacji uznano funkcję turystyczno-wypoczynkową jako wiodącą w rozwoju gminy.

Analizując szczegółowo takie cechy jak:

- istniejące walory środowiska przyrodniczego i jego predyspozycje dla aktywnego wypoczynku,
- istniejące obiekty i urządzenia turystyczno-wypoczynkowe, w tym bazę noclegową i żywieniową,
- dostępność komunikacyjną,
- zabytki regionalnej kultury materialnej.

Uwarunkowaniem szczególnym dla rozwoju rekreacji w gminie jest też fakt, że duża część terenu gminy, właśnie ta najbardziej cenna pod względem przyrodniczym i atrakcyjna pod względem turystyczno-wypoczynkowym zakwalifikowana jest do obszarów chronionego krajobrazu (przepisy ustanawiające zakazy są aktualnie uchylone).

W rozwoju rekreacji potencjalnym walorem, na skalę co najmniej regionalną, jest możliwość wprowadzenia tu lecznictwa uzdrowiskowego na bazie istniejących zasobów wód geotermalnych.

Mogą być wykorzystywane dla celów pitnych i kąpieliskowych.

Rozpoznane zasoby wód geotermalnych są bazą dla rozwinięcia rejonu lecznictwa uzdrowiskowego.

Uwzględniając istniejące uwarunkowania, potencjał środowiska, dla poszczególnych rejonów rekreacyjnych wskazano potencjalne kierunki rozwoju, a poszczególnym miejscowościom przypisano odpowiednie ich znaczeniu funkcje w obsłudze ruchu turystyczno-wypoczynkowego.

8.4. Ruch turystyczny

8.4.1. Trasy i szlaki rowerowe

-Szlak czerwony:

- Trzcianka – Biała – Radolin – Radolinek – Kuźnica Czarnkowska – Bukowiec – Jędrzejewo – Średnica – Górnica – Rychlik – Smolarnia – Straduń – Trzcianka

Trasa okrężna, wiodąca przez tereny położone na południe i zachód od Trzcianki. Długość wycieczki 52 km. Około 70% długości trasy biegnie drogami o nawierzchni asfaltowej. Są to przeważnie szosy o małym natężeniu ruchu samochodowego.

Jeżeli lubicie piękne, czyste jeziora (Straduńskie, Długie, Sarcz, Okunie), nie możecie pominąć tej trasy. To także dobra okazja, aby spróbować sportów wodnych lub wędkarstwa.

-Szlak niebieski:

- Trzcianka – Sarcz – Gostomia – Rusinowo – Tuczo – Człopa – Wołowe Lasy – Trzcianka

Regionalna trasa okrężna, umożliwiająca poznanie terenów położonych na północy i wschodzie od Trzcianki. Długość wycieczki w gminie 34 km. Około 90% długości trasy prowadzi drogami asfaltowymi, o niewielkim natężeniu ruchu samochodowego.

Na trasie można zobaczyć drewniany kościół z XVII wieku, miasto o pogańskim rodowodzie (Człopa), kąpielisko nad jez. Liptowskim w Tuczo, szachulcowy kościół z XIX wieku oraz dwa kościoły neoromańskie.

-Międzynarodowa Trasa Rowerowa Euro Route (R-1)

- Jedyne międzynarodowe szlaki rowerowe biegnące przez teren naszego kraju. Rozpoczyna się w Bolougne nad kanałem La Manche i prowadzi przez Francję, Holandię, Niemcy i Polskę do granicy z Obwodem Kaliningradzkim. Na terenie Polski R-1 ma długość 675 km. Biegnie od Kostrzyna nad Odrą przez Międzyrzecze – Międzychód – Krzyż – Trzciankę (Siedlisko – Trzcianka – Wapniarnia – Łomnica – Kępa - Stobno) – Piłę – Białosłowie – Osiek nad Notecią – Koronowo – Elbląg – Frombork – do Gronowa. Wielkopolski odcinek R-1 liczy dokładnie 71,7 km.

Trasa R-1 oznaczona jest wyłącznie za pomocą metalowych tabliczek o wymiarach 20 x 20 cm. Na białym polu znajduje się zielony symbol roweru, pod nim również w kolorze zielonym: symbol „R-1” i ewentualnie strzałka kierunkowa.

Prawie w całości trasa R-1 przebiega pustymi, często leśnymi szosami.

-Transwielkopolska Trasa Rowerowa

- Trasa łącząca wiele ciekawostek architektonicznych i przyrodniczych znajdujących się między Poznaniem a Okonkiem. Całość trasy liczy 200 km. W gminie Trzcianka rozpoczyna się we wsi Radolin i biegnie przez Teresin – Trzciankę – Łomnicę – Kępę – Pokrzywno – Stobno.

8.4.2. Szlaki turystyczne piesze

Wokół jeziora Sarcz

- o Trasa częściowo znakowana kolorem żółtym o dł. 5,2 km. Jest to krótka wycieczka okrężna, prowadząca przeważnie ścieżkami wzdłuż brzegu jeziora.

Niekursko - Trzcianka

- o Trasa znakowana, szlak zielony, dł. 11 km. Prowadzi przez tereny leśne o urozmaiconym krajobrazie.

Trzcianka – Straduń - Smolarnia

- o Trasa znakowana, szlak żółty dł. 10 km. wiedzie przez tereny leśne, wzdłuż jezior: Sarcz, Długie, Straduńskie.

Smolarnia - Nowa Wieś - Trzcianka

- o Trasa nie znakowana o dł. 14 km, większa część wycieczki prowadzi przez lasy.

Trzcianka – Teresie – Radolin - Kuźnica Czarnowska

- o Trasa znakowana, szlak zielony, dł. 17,8km wiedzie przez tereny o urozmaiconym krajobrazie. Wycieczkę można skrócić, kończąc ją w Teresinie lub Radolinie.

Trzcianka – Biała

- o Trasa częściowo znakowana, szlak zielony, dł. 8,6km wiedzie przez teren o zróżnicowanym charakterze, początkowo malowniczą doliną Trzcianki, później terenem płaskim, zagospodarowanym rolniczo.

Stobno – Łomnica - Trzcianka

- o Trasa znakowana, szlak żółty, dł. 16,5 km urozmaicona krajobrazowo, częściowo wiedzie przez lasy.

9. UWARUNKOWANIA ROZWOJU SYSTEMÓW TECHNICZNYCH

9.1. Transport i komunikacja

9.1.1. Komunikacja drogowa - sieć transportowa na terenie gminy Trzcianka:

Przez gminę Trzcianka przebiegają:

1) Drogi wojewódzkie:

- nr 178 Wałcz - Trzcianka - Czarnków -Oborniki (klasa GP),
- nr 180 Kocień Wlk.-Trzcianka -Piła (klasa G),
- nr 153 Siedlisko (droga nr 180) - Runowo-Gajewo-Ciszkowo-Goraj-Lubasz (klasa G),
- nr 309 Droga nr 180 -Średnica - Jędrzejewo (klasa Z).

2) Drogi powiatowe (numeracja dróg powiatowych zgodnie z uchwałą nr 1885 z dnia 2 maja 2005 r. Zarządu Województwa Wielkopolskiego):

- 1315P (Tuczno gr. województwa) - Trzcianka,
- 1167P od drogi wojewódzkiej 178 - Róża Wielka,
- 1316P Straduń - Trzcianka,
- 1317P od drogi krajowej 180 - Smolarnia,
- 1318P Rychlik - Siedlisko,
- 1327P Łomnica - Trzcianka (ul.Łomnicka)
- 1328P Pokrzywno - Łomnica - Wrząca
- 1331P Trzcianka - Biała
- 1333P Trzcianka - Radolin-Walkowice
- 1335P od drogi wojewódzkiej 178 - Radolinek
- 1332P Kuźnica Czarnkowska- Radolinek - Radolin - Biała -dr. woj. 180

Długość dróg wojewódzkich na terenie gminy wynosi 55,62 km, na terenie miasta 9,54 km.

Długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 75,03 km, na terenie miasta 7,16 km.

Długość dróg gminnych na terenie gminy wynosi 52,70 km, na terenie miasta 38,99 km.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest szereg dróg będących także własnością gminy, nie będących jednak drogami publicznymi.

Drogi publiczne i wewnętrzne tworzą dość gęstą sieć drogową na terenie miasta i gminy przyczyniając się do dobrej dostępności komunikacyjnej Trzcianki.

Obciążenie ruchem dróg wojewódzkich w 2010 roku.

Pomiar ruchu na drogach wojewódzkich został przeprowadzony w 2010 roku przez Zarząd Dróg Wojewódzkich. Na podstawie uzyskanych z bezpośrednich pomiarów ruchu przeprowadzono obliczenia i określono podstawowe parametry ruchu:

- średni dobowy ruch (SDR) w roku 2010 w punktach pomiarowych,
- rodzajową strukturę ruchu.

Średni dobowy ruch (SDR) pojazdów samochodowych na sieci dróg wojewódzkich w Wielkopolsce wynosił 4007 pojazdów na dobę, a w kraju 3398 poj./dobę. Na sieci dróg wojewódzkich w latach 2005-2010 odnotowano wzrost ruchu średnio o 23%.

Struktura rodzajowa ruchu.

Na drogach wojewódzkich w roku 2010 zdecydowanie przeważał ruch samochodów osobowych i dostawczych, których łączny udział ponad 91,3%, udział samochodów ciężarowych wynosił 7,2%, autobusów 1,1%, ciągników rolniczych 0,4%.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Wielkość średniego ruchu dobowego na drogach wojewódzkich w 2005 r. i 2010 r. przedstawia się następująco:

Nr odcinka pomiarowego	Nr drogi	Nazwa odcinka pomiarowego	Natężenie ruchu poj./d.-2005 r.	Natężenie ruchu poj./d.-2010 r.
30091	153	SIEDLISKO-GAJEWO	293	366
30053	178	GR.WOJ.SKRZYŻ Z DR. DO RÓŻY WLK.	2583	2192
30054	178	SKRZYŻ Z DR. DO RÓŻY WLK.-TRZCIANKA	2569	3198
30055	178	TRZCIANKA-PRZEJŚCIE	8674	9182
30056	178	TRZCIANKA-TERESIN	3717	4081
30066	180	SKRZYŻ. Z DW 309- SIEDLISKO	1707	2946
30067	180	SIEDLISKO-TRZCIANKA	2392	2888
30068	180	TRZCIANKA-PRZEJŚCIE	4101	6837
30069	180	TRZCIANKA-WRZĄCA	2831	3747
30070	180	WRZĄCA-PIŁA (GR.RDW.)	3041	3871
30095	309	Dw 180-JĘDRZEJEWO	184	229

9.1.2. Komunikacja kolejowa

Linia kolejowa międzynarodowa E-59 Wrocław - Poznań - Krzyż - Szczecin przebiega w odległości 35 km od Trzcianki. Powiązanie z w/w linią E-59 oraz z linią Poznań - Piła - Koszalin zapewnia linia kolejowa pierwszorzędna Piła - Trzcianka - Krzyż.

Dworzec PKP znajduje się przy ul. Roosevelta 21. Łącznie na terenie gminy jest 5 stacji lub przystanków kolejowych: Biernatowo, Siedlisko, Trzcianka, Biała Pilska, Stobno. Połączenia kolejowe zapewnione są z Poznaniem, Szczecinem, Gorzowem, Kostrzyniem, Bydgoszczą, Warszawą, Gdynią (poprzez przesiadki).

9.1.3. Komunikacja autobusowa

Dworzec PKS obsługujący także inne przedsiębiorstwa komunikacyjne znajduje się przy Placu Poczтовым. Oprócz połączeń autobusowych gminnych, zapewnione są bezpośrednie połączenia z Piłą, Bydgoszczą, Poznaniem, Wałczem, Krzyżem, Człopą, Wronkami, a w sezonie letnim Pobierowem, Kołobrzegiem i Mielnem.

9.2. Infrastruktura techniczna

9.2.1. Woda

Miejskie ujęcie wody położone w odległości ok. 1,5 km na NNE od centrum miasta, o zatwierdzonych decyzją Prezesa Centralnego Urzędu Geologii (nr KDH/013/4290/M/78 z dnia 12 lipca 1978 r.) zasobach eksploatacyjnych w kat. B – w ilości $Q = 700 \text{ m}^3/\text{h}$. przy depresji $S = 22,7 \text{ m}$. Korzysta z tego poziomu poprzez pobór wody z 6 studzien wierconych – ujmujących wodę z warstw trzeciorzędowych - mioceńskich i 1 – z warstwy czwartorzędowej. Wokół studni wyznaczona jest poprzez wygródnienie bezpośrednia strefa ochrony sanitarnej. Sumaryczna wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi $497 \text{ m}^3/\text{h}$. Woda tłoczona jest do stacji uzdatniania o zdolności produkcyjnej $180 \text{ m}^3/\text{h}$ i gromadzona w dwóch zbiornikach retencyjnych o pojemności 500 m^3 każdy.

Ujęcie miejskie obsługuje również wsie Dłużewo, Sarcz, Straduń, Smolarnia, Niekursko.

Na terenie gminy ujęcia wody znajdują się w następujących wsiach:

- Radolinie (+ zaopatrzenie w wodę Radolina i Teresina)
- Stobnie (+ Wrząca)
- Siedlisku (+ Rychlik, Górnica, Biernatowo, Przyłęki)
- Białej,
- Rudce (+ Nowa Wieś),
- Pokrzywnie (+ Kępa, Łomnica).

Sieć wodociągowa jest w większości wsi: w Białej, Siedlisku, Stobnie, Radolinie, Teresinie, Rudce, Dłużewie, Pokrzywnie, Łomnicy, Sarczu.

Poza miejskim ujęciem wody, na terenie miasta znajdują się również ujęcia zakładowe, które posiadają były Zakład Produkcyjny POLKON, Spółdzielnia Inwalidów "Przyszłość", ZOZ Szpital, Miejska Energetyka Ciepłana, Ogrody działkowe, a na terenie gminy w dawnym PGR Runowo (obecnie prywatny właściciel).

Aktualny stan zasobów i ujęć jest wystarczający dla pokrycia nawet dwukrotnie większego zapotrzebowania na wodę. Bogate zasoby wód podziemnych są czynnikiem sprzyjającym realizacji własnych ujęć wody dla dużych odbiorców np. zużywających wodę na cele produkcyjne.

Na koniec marca 2012 r. na terenie miasta i gminy długość sieci wodociągowej wynosiła około 169 km.

9.2.2. Kanalizacja

Rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego (rozporządzenie nr 31/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Trzcianka (ogłosz. Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 50, poz. 1343 z 12 kwietnia 2006 r.), na podstawie art. 43 ust. 2a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne została wyznaczona aglomeracja Trzcianka o równoważnej liczbie mieszkańców 22.300. Aglomeracja Trzcianka obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej zakończonym oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w rejonie Osinca (na granicy miasta Trzcianki i wsi Biała), położone w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim, w gminie Trzcianka.

Obszar aglomeracji Trzcianka wyznaczony został na terenie miejscowości: miasto Trzcianka, Stobno, Wrząca, Radolin, Biała, Smolarnia, Straduń, Biernatowo, Górnica, Rychlik, Przyłęki, Siedlisko.

Miasto Trzcianka posiada już system kanalizacji sanitarnej i deszczowej (nowe osiedla) oraz ogólnospławnej (centrum miasta). Sieć kanalizacji sanitarnej objęła też wsie Biała, Radolin, Teresin, Smolarnia, Straduń.

Na sieci kanalizacji sanitarnej zlokalizowane są dwie oczyszczalnie i przepompownie ścieków:

- miejska oczyszczalnia ścieków Osiniec (mechaniczno-biologiczna) zlokalizowana jest na obrzeżu miasta, a ścieki tłoczone są do niej kolektorem z przepompowni przy Os. J. Kasprowicza, a po procesie oczyszczania odprowadzane poprzez rów melioracyjny do rzeki Trzciny. Obecnie w/w oczyszczalnia może oczyścić 4.000 m³ ścieków na dobę. W obrębie oczyszczalni wybudowano w 1993 roku zlewnię ścieków dowożonych o zdolności podczyszczania 20 tys. m³/rok.

Na początku roku 2012 r. długość sieci wodociągowej na terenie miasta wynosiła ok. 76 km. a na terenie gminy ok. 93 km. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta wynosiła ok. 41 km. a na terenie gminy ok. 38 km.

Na terenie miasta i gminy istnieje także sieć kanalizacji deszczowej, skąd wody opadowe kierowane są do rzeki Trzciny.

9.2.3. Energia elektryczna

W zakresie najwyższych napięć działają dwie spółki:

- a) Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. w Warszawie - Oddział Eksploatacji Sieci Przesyłowej w Poznaniu ul. Marcelińska 10 w zakresie napięć 220, 400 i 500 kV
- b) Enea S.A. Poznań w zakresie napięć 110 kV, która zajmuje się dystrybucją energii elektrycznej na obszarze m.in. województwa wielkopolskiego.

Obszar miasta i gminy zasilany będzie nadal w energię elektryczną z linii przesyłowych 110 kV: Piła Krzewina – Trzcianka oraz Poznań - Czarnków - Trzcianka (przez wschodni kraniec terenu gminy przebiega także linia przesyłowa 110kV o charakterze tranzytowym).

Linie te zasilają stację GPZ Trzcianka 110/15 kV położoną przy wschodniej granicy administracyjnej miasta. Stacja transformatorowa GPZ 110 kV/15 kV, poprzez sieci średniego napięcia 15 kV zasila stacje transformatorowe 15/0,4 kV (na obszarze gminy są to linie napowietrzne, w obszarze miejskim głównie linie kablowe).

Na obszarze gminy znajdują się stacje transformatorowe 15/0,4 kV typu kablowego i słupowego. Przy pomocy w/w stacji napięcie 15 kV transformowane jest na niskie napięcie 380 V i 220 V, a więc takie, na jakim pracują urządzenia odbiorcze większości konsumentów energii elektrycznej.

Siecią niskiego napięcia 0,4 kV doprowadzana jest energia do wszystkich odbiorców bytowo-komunalnych, do zakładów rzemieślniczych i mniejszych zakładów przemysłowych.

Sieć elektroenergetyczna wymaga modernizacji i rozbudowy ze względu na wzrost zapotrzebowania energii elektrycznej ze strony zakładów produkcyjnych, usługowych i gospodarstw domowych.

W ramach "Programu reelektryfikacji wsi do roku 2005" opracowanego przez Energetykę Poznańską S.A. w końcu lat 90-tych przystąpiono do rozbudowy i modernizacji stacji transformatorowych i niektórych odcinków sieci elektroenergetycznej.

W latach tych rozbudowano i zmodernizowano sieci i stacje transformatorowe w szczególności na terenie miasta.

Tabela 28. Zestawienie istniejących stacji transformatorowych wg miejscowości.

Miejscowość	Liczba stacji istn.
1	2
Biernatowo	3

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY TRZCIANKA

Dłużewo	1
Górnica	5
Kadłubek	3
Straduń	6
Nowa Wieś	2
Radolin	3
Siedlisko	14
Łomnica	7
Runowo	3
Biała	5
Rychlik	9
Niekursko	1
Rudka	1
Wapniarnia	7
Wrząca	2
Osiniec	4
Przyłęki	2
Smolarnia	3
Stobno	8

W 2005 r. na terenie miasta i gminy odnotowano 5704 odbiorców w ramach gospodarstw domowych, które zużyły ok. 10.717 MWh energii elektrycznej.

W ostatnich latach odnotowano wzrastające zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. Wydana została decyzja lokalizacyjna na małą elektrownię wodną na rzece Noteć oraz decyzja o warunkach zabudowy na trzy turbiny wiatrowe w obrębie Biała. Trwają prace przygotowawcze do realizacji tzw. farmy elekrowni wiatrowych w obrębach: Siedlisko, Runowo i Rychlik.

9.2.4. Gaz

Miasto Trzcianka zostało zgazyfikowane w drugiej połowie lat 90-tych ubiegłego wieku w oparciu o "Koncepcję gazyfikacji miasta i gminy Trzcianka" opracowaną przez Wielkopolską Spółkę Gazowniczą w 1994 roku.

Zasilenie w gaz wykonano z gazociągu magistralnego wysokiego ciśnienia średnicy Dn 400 Krobia - Poznań - Piła odboczką Dn 200 Ługi Ujskie - Trzcianka zasilającą stację redukcyjno-pomiarową I stopnia zlokalizowaną w Trzciance (we wschodniej części miasta).

Koncepcja gazyfikacji zakładała dostarczenie gazu na cele grzewcze dla miejscowości: Trzcianka, Radolin, Straduń, Osiniec, Wrząca, Wapniarnia I, III, Siedlisko, Biernatowo, Teresin, Niekursko, Runowo, Łomnica, Przyłęki, Smolarnia, Górnica, Rychlik, Kępa, Pokrzywno, Biała, Nowa Wieś, Stobno.

Rozprowadzanie gazu do odbiorców zaprojektowano gazociągami średniego ciśnienia z zastosowaniem indywidualnych reduktorów domowych.

Koncepcja obejmowała także, doprowadzenie gazu do kotłowni wskazanych przez Urzędu Miejskiego Trzcianki.

W ramach I etapu wykonano budowę sieci z przyłączami: gazociąg średniego ciśnienia od stacji redukcyjno-pomiarowej I^o do ul. Konarskiego, ul. Konarskiego, Grunwaldzka, Powstańców Wlkp., Polna, Ogrodowa, Kopernika, Os. XXX Lecia, częściowo Chełmońskiego, Wiosny Ludów.

II etap obejmował wykonanie sieci i przyłączy w ulicach Sikorskiego, Mochnackiego, Grunwaldzka, Łomnicka, Żeromskiego, Kościuszki, Plac Pocztowy, 27 Stycznia, Wita Stwosza, Parkowa Zacisze, Prusa, Moniuszki, Koszykowa, Os. Grottgera, Chopina, P. Skargi, Reymonta, Konopnickiej, Reja, Orzeszkowej, Spokojna, Kozia, Rzemieślnicza.

Sieć i przyłącza gazowe w ulicach: Gorzowska, Żeromskiego, Boczna, Rzemieślnicza, Lelewela, Os. Lelewela, Os. XXV Lecia (częściowo), Kręta, Żwirowa, Reymonta, Wieleńska wykonano w III etapie gazyfikacji miasta.

Miasto jest zasilane gazem grupy GZ-50.

W 2005 r. na terenie miasta i gminy było zrealizowanych ogółem 69,5 km sieci gazowych, w tym 16 km sieci przesyłowych i 53,5 km sieci rozdzielczej. Do sieci było przyłączonych ok. 968 odbiorców, z czego 883 wykorzystywało gaz do celów grzewczych.

Ogólne zużycie gazu wynosiło wówczas 1401,90 tys. m³.

9.2.5. Ciepło

Na terenie miasta Trzcianka znajdują się kotłownie grupowe i lokalne podlegające administracji Spółdzielni Mieszkaniowej. Ponadto na terenach wiejskich poza granicami miasta Trzcianka przeważa system ogrzewania poprzez indywidualne kotłownie.

W okresie 1991-94 r. zlikwidowano pięć kotłowni lokalnych, a w ich miejsce wybudowano węzły wymiennikowe, eliminując emisję zanieczyszczeń do powietrza. Miejska Energetyka Ciepła zajmuje się eksploatacją węzłów i sieci ciepłych będących własnością i Gminy w Trzciance.

Do systemów grzewczych zdalczynnych ciepło dostarczane jest z kotłowni Miejskiej Energetyki Ciepłej.

Od 1995 r. rozpoczął się proces wymiany starych sieci ciepłych na sieci z rur preizolowanych.

9.2.6. Telekomunikacja

Teren miasta i gminy Trzcianka obsługiwany jest przez . w zakresie sieci telefonicznej i sieci transmisji danych. Miejskowa placówka telekomunikacyjna dysponuje automatyczną centralą telefoniczną. Centrala została przyłączona do linii światłowodowej, umożliwiającej świadczenie operatorowi nowoczesnych (cyfrowych) usług.

W 1999 r. odnotowano 5901 łącz telefonicznych stacjonarnych, w tym 4853 dla mieszkań i 1048 dla firm. Funkcjonowało wówczas 58 aparatów ogólnodostępnych.

Poczynając od 2000 r. rozpoczął się jeszcze dynamiczniejszy rozwój usług telekomunikacyjnych, w tym rosła dalej liczba abonentów. W ostatnim jednak czasie odnotowano zahamowanie tego przyrostu a nawet spadek liczby abonentów co wiąże się z dynamicznym rozwojem telefoni bezprzewodowej i internetu bezprzewodowego.

Usługi telekomunikacyjne polegające na „dostawie” Internetu świadczone są przez różne podmioty w oparciu o infrastrukturę telekomunikacyjną różnych operatorów, w tym Telekomunikację Polską S.A.

Na terenie gminy dostępna jest telefonia bezprzewodowa (w systemach T-mobile, PLUS, Orange, P4).

Przez obszar gminy przebiega cyfrowa linia radiokomunikacyjna łącząca Poznań i Szczecin, która nie ogranicza zwykłego zagospodarowania terenów (ograniczałaby jedynie zabudowę wysokościową, której nie przewiduje się na terenie gminy Trzcianka). Wobec rozwoju sieci światłowodowych linia ta zostanie wkrótce zlikwidowana.

9.2.7. Gospodarka odpadami

W 1996 r. oddano do użytku, w południowej części miasta „Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne”, spełniające wymogi ochrony środowiska. Docelowo przewiduje się tam budowę zakładu utylizacji odpadów z technologią segregacji i kompostowania. Ogółem powierzchnia składowiska w granicach ogrodzenia wynosi 8,6 ha. Z tego na część eksploatacyjną (kwatery) przypada 4,71 ha, a na zieleni ochronną 1,96 ha.

Składowisko jest ogrodzone i obsadzone pasem zieleni. Obecnie eksploatowana jest I kwatera

Pojemność: 143 tys. m³, powierzchnia 1.70 ha. Dno wyłożone jest geomembraną z folii PEHD o grubości 3 mm. Okres eksploatacji całego składowiska: 41-44 lat.

Z uwagi na zlokalizowanie nowej kwatery w sąsiedztwie dotychczasowej, prowadzi się tam równoczesne prace rekultywacyjne. Ziemia z wykopu pod nową kwaterę wykorzystana jest do przykrycia kwatery zapelnianej. Planuje się, że pierwsza kwatera czynna będzie do 2010 r., a całość składowiska do 2030 r.

W wydanym pozwoleniu na budowę, wokół składowiska ustalono 300 metrową strefę ochronną. Aktualne przepisy nie przewidują takiej formy ochrony przed uciążliwościami. Natomiast *Prawo ochrony środowiska* w art. 135 ust. 1 przewiduje natomiast ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania. Z uwagi na brak w zasięgu oddziaływania składowiska zabudowy mieszkaniowej, nie podejmuje się kroków w celu ustanowienia takiego obszaru.

Następuje sukcesywne porządkowanie gospodarki odpadami. Od 1997 roku następuje segregacja odpadów. Większość wsi oraz osiedla w mieście zaopatrzone są w specjalne kontenery dla składowania surowców wtórnych segregacji odpadów (szkło, PET, makulatura – skup przy składowisku w Trzciance). Gospodarstwa indywidualne zobowiązane są do posiadania pojemników na śmieci, które wywożone sukcesywnie na składowisko. Ma to zapobiec powszechnemu dotychczas wywożeniu śmieci do lasu i tworzenia "dzikich" wysypisk. Jednocześnie w tych wsiach likwidowane są wiejskie punkty gromadzenia odpadów, a teren po nich jest rekultywowany.

Szacuje się, że jednak do tej pory około 45% produkowanych w gminie odpadów usuwane jest w sposób niekontrolowany.

9.2.8. Cmentarnictwo.

Główny cmentarz komunalny dla gminy Trzcianka zlokalizowany jest dość dogodnie we wschodniej części miasta i posiada możliwości rozwojowe. Na terenie gminy grzebanie zmarłych odbywa się także na cmentarzu w miejscowości Stobno i cmentarzach parafialnych w Białej, Łomnicy, Niekursku i Siedlisku.

10. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH.

Na terenie miasta realizowane są zadania o charakterze ponadlokalnym przez różne podmioty ponadlokalne, samorząd lokalny i inne jednostki. Do głównych zadań ponadlokalnych należą:

z zakresu ochrony przyrody:

a) utrzymanie aktualnie uchylonych form ochrony prawnej przyrody dla obszarów:

– chronionego krajobrazu „Dolina Noteci”,

– chronionego krajobrazu „Puszcza nad Drawą”,

b) ustanowienie nowych form ochrony przyrody: rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych i pomników przyrody,

c) objęcie ochroną obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych wchodzące w skład systemu powiązań ekologicznych w skali międzynarodowej, ponadregionalnej i lokalnej w ramach Krajowej Sieci Ekologicznej – ECONET-PL oraz obszarów sieci ekologicznej Natura 2000;

2) z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

a) ochrona i renowacja zabytków na terenie gminy oraz renowacja najwartościowszych obiektów położonych w granicach strefy ochrony konserwatorskiej miasta Trzcianka,

3) z zakresu publicznych usług ponadlokalnych - rozwój szkolnictwa średniego zawodowego i policealnego;

4) z zakresu komunikacji:

a) realizacja obwodnicy drogowej miasta Trzcianka łącząca drogi wojewódzkie nr 178, 180,

- b) realizacja międzynarodowej trasy rowerowej Euro Router R1 (z Francji do Kaliningradu);
- 5) realizacja nowej linii energetycznej wysokiego napięcia na potrzeby zapewnienia większego bezpieczeństwa zasilania gminy i odbioru energii z elektrowni wiatrowych.

11. PODSUMOWANIE

Uwarunkowania rozwoju gminy Trzcianka nie wykazują większych zmian w stosunku do opisanych w poprzedniej edycji studium. Ze względu na sporządzenie szeregu opracowań mogły być uzupełnione i zaktualizowane. Aktualizacja uwarunkowań obejmuje także zagadnienia prawne, ze względu na dość szybką zmianę przepisów (w szczególności prawo w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, ochrony przyrody i środowiska). W trakcie sporządzania niniejszego studium przygotowywane są dalsze zmiany przepisów prawnych, które mogą skutkować koniecznością kolejnej zmiany studium. Całość problematyki uwarunkowań przestrzennych i zagospodarowania obszaru miasta mające odniesienie do jego przestrzeni przedstawiono na rysunku zatytułowanym: „ Trzcianka - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - uwarunkowania rozwoju – uwarunkowania rozwoju” opracowany w skali 1:25 000, który stanowi załącznik nr 5 do uchwały Rady Miejskiej Trzcianka w sprawie uchwalenia zmiany studium. Rysunek opracowano na bazie mapy topograficznej w skali 1: 25 000 przy pomocy mapy topograficznej w skali 1: 10 000 w układzie współrzędnym 1965 i ortofotomapy udostępnionej przez Geoportal. Na rysunku tym określono m.in. obecne użytkowanie terenu, układ komunikacyjny, przebieg ważniejszych sieci infrastruktury technicznej, obiekty i obszary chronione. Istotną część uwarunkowań ujęto także w podstawowym rysunku zmiany studium stanowiącym załącznik nr 2 do uchwały Rady Miejskiej Trzcianki.

SPIS TABEL

Tabela 1. Zasoby kopalin pospolitych w gminie Trzcianka.....	18
Tabela 2. Rozkład opadów w poszczególnych miesiącach w Trzciance wg średniej wieloletniej (w mm)....	19
Tabela 3. Zestawienie opadów w sytuacjach ekstremalnych.....	20
Tabela 4. Jeziora w gminie Trzcianka.....	22
Tabela 5. Spis zabytków nieruchomych miasta i gminy Trzcianka wpisanych do rejestru zabytków.....	54
Tabela 6. Spis parków miasta i gminy Trzcianka.....	84
Tabela 7. Spis zabytkowych cmentarzy miasta i gminy Trzcianka.....	85
Tabela 8. Ludność gminy Trzcianka w okresie 1978-2011 r.	86
Tabela 9. Liczba ludności na obszarze wiejskim Gminy Trzcianka według sołectw i miejscowości w latach 2006-2012, oraz trendy rozwoju w tym okresie.....	86
Tabela 10. Procentowy udział poszczególnych grup wieku mieszkańców gminy Trzcianka – stan na koniec 2012 r. 90	
Tabela 11. Ludność gminy Trzcianka według 9 grup wiekowych - stan na koniec 2012r.....	91
Tabela 12. Ruch naturalny w gminie Trzcianka w latach 200-2012- urodzenia żywe, zgony.....	91
Tabela 13. Przyrost naturalny w gminie, mieście i na obszarach wiejskich według płci w latach 1995-2007. 92	
Tabela 14. Migracje gminy Trzcianka (zameldowania, wymeldowania) w latach 1995-2007 wg płci.....	94
Tabela 15. Ruch wędrowkowy w gminie Trzcianka według kierunków migracji w latach 1995-2007.....	96
Tabela 16. Zatrudnienie w gospodarce narodowej na koniec 2011r. w gminie Trzcianka na tle województwa wielkopolskiego.....	97
Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani według wieku w gminie Trzcianka na tle województwa wielkopolskiego.....	98

SPIS WYKRESÓW

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET - Polska.....	32
---	----